BIBLIOTEKA VJEVERICA

EZOPOVE BASNE

5558

EZOPOVE
BASNE

BIBLIOTEKA VJEVERICA

UREDNIK ANA KULUŠIĆ

Naslov originala

ΑΙΣΩΠΕΙΩΝ ΜΥΘΩΝ
ΣΥΝΑΓΩΓΗ

Ex recognitione Caroli Halmii
(Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana)
Lipsiae 1901

*

Godina tiskanja izdanja iz kojega su preuzete ilustracije

Impressum Brixie p Boninū de Boninis de Ragu
sia. M. cccc. lxxxvū. Septimo martii.

Preveo s grčkog izvornika, pogovorom i bilješkama popratio

Dr MILIVOJ SIRONIĆ

*

Naslovnu stranicu izradio

FERDINAND KULMER

EZOPOVE BASNE

IZBOR

Šesto izdanje

IZDAVAČKO KNJIŽARSKA
RADNA ORGANIZACIJA
mladost
ZAGREB 1981.

Tisak: SOUR „VJESNIK" - OOUR Tiskara i mehanografija, Zagreb - 1981.

DOBRA I ZLA

Dobra su bila odviše slaba da se brane, pa ih Zla lako protjeraju. Dobra stignu na nebo i upitaju Zeusa[1] kako treba da dolaze među ljude. On odgovori da treba da dolaze među ljude jedan po jedan, a ne sva zajedno. Zbog toga Zla, jer borave u blizini, napadaju neprekidno ljude, a Dobra sporije s neba silaze.

Basna pokazuje da nitko na dobro ne nailazi brzo, a zlo svakoga danomice pogađa.

PRODAVAČ KIPOVA

Neki čovjek izradi drvena Hermesa[2], donese ga na trg i stane nuditi na prodaju. Kako nije prilazio nijedan kupac, želeći ipak neke privući, počne vikati da prodaje boga koji čini dobro i osigurava dobitak. Kad mu neki od prisutnih pripomenu: — Što ga, dragoviću, ako je takav, prodaješ, a trebalo bi da sam od njega imaš koristi — odgovori: — Jer je meni potrebna brza pomoć, a ovaj obično sporo pribavlja dobitak.

Za čovjeka koji gramzi za nepoštenim dobitkom i prezire čestito.

---

[1] Zeus je kod starih Grka otac bogova i ljudi i vladar nad nebom i zemljom.

[2] Hermes, glasnik Zeusov, bog putova i prolaza, zaštitnik glasnika, bog trgovine, lukavstva i krađe.

SELJAK I MAGARAC

Neki seljak ostario na selu, a da nikada nije bio u gradu. Stoga se obrati na ukućane s molbom da bi ga htio pogledati. Oni upregnu magarce, ukrcaju ga na kola i puste da sam goni. Dok je bio na putu, pljusak i oluja zastru obzor. Nastane tama, a magarci zađu s puta i dovuku starca nad neki ponor. Kad se već imao strmoglaviti, reče: — O Zeuse, što sam ti kada skrivio, da tako, protiv očekivanja, pogibam, i to ni od plemenitih konja, ni dobrih mazgi, nego od najprostijih magaraca.

ORAO I ČOVJEK

Neki čovjek uhvati orla, podreže mu brzo krila i ostavi ga u kući s kokošima. On se držao žalosno zbog svoga kukavnog položaja. Drugi neki čovjek otkupi ga i pusti da mu opet narastu krila, te ih on raskrili, uhvati zeca i donese ga odmah na dar dobročinitelju. Lisica to opazi i stane vikati: — Ne darivaj ti toga nego onog prvog da te opet ne ulovi i ponovo ti operuša krila.

Basna pokazuje da treba dolično uzdarje činiti dobročiniteljima, a zlima se uklanjati.

ORAO

Na vrhu hridine sjedio orao i vrebao u želji da ulovi zeca. Neki ga lovac pogodi strijelom. Strelica prođe kroz njega, a zarezi[1] na kraju strelice s perjem stajali mu pred očima. Kad je to vidio, reče: — Eto mi i druge boli da umirem od vlastita perja.

Basna pokazuje da je strašno kad nekoga osobni prijatelji strovale u pogibao.

[1] Dvije ili četiri dugačke udubine na kraju strijele. U njih su se zaticala ptičja pera da strijela lakše leti i drži pravac.

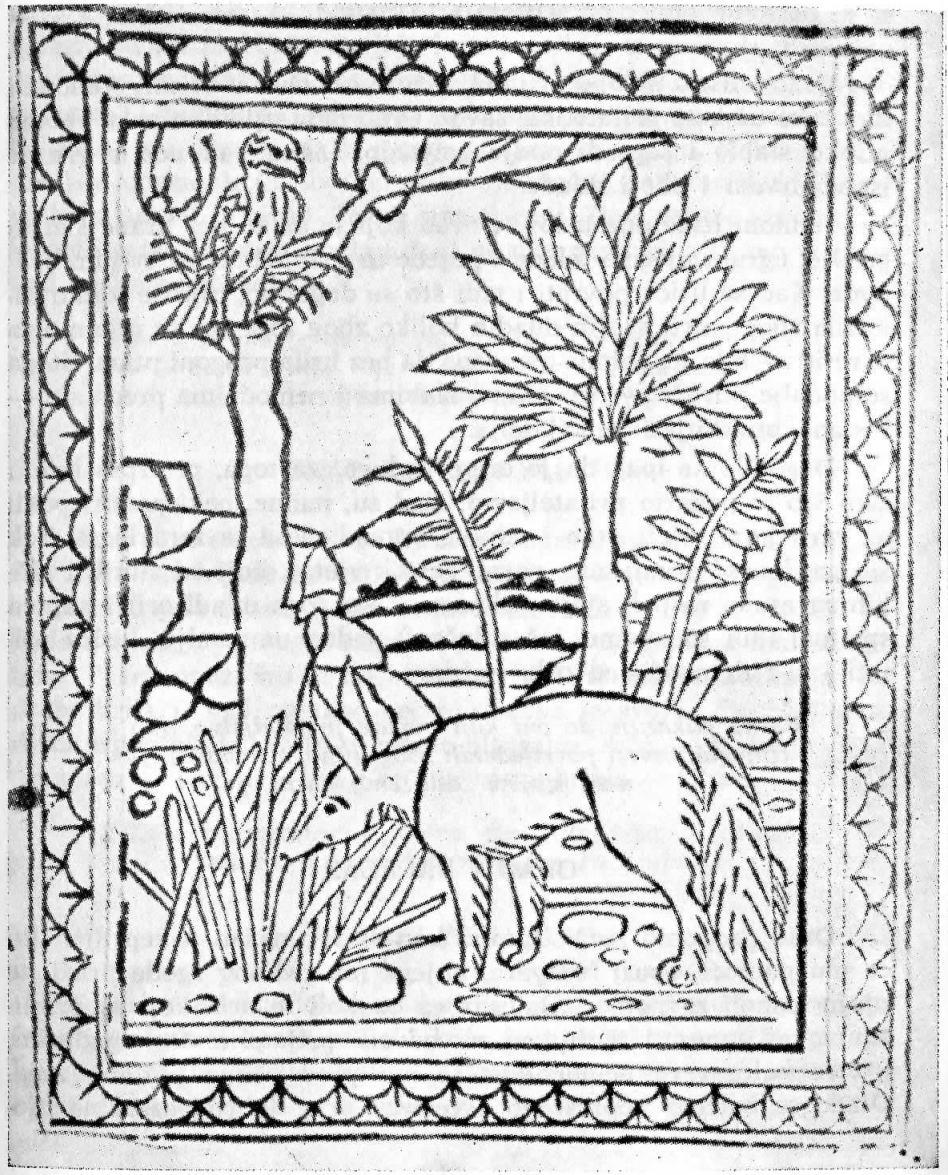

ORAO I LISICA

Orao i lisica sklope prijateljstvo te odluče i u blizini stanovati da i tako učvrste prijateljski savez. Orao tada uzleti na neko veoma visoko stablo i sagradi ondje gnijezdo. Lisica pak uđe u grmlje ispod drveta i okoti mlade.

Jednom iziđe ona u lov, a orao koji je ostao bez hrane sleti u grmlje, ugrabi njezine mlade i pojede ih u zajednici sa svojim orlićima. Kad se lisica povrati i vidi što se dogodilo, nije se toliko žalostila zbog smrti svojih mladih koliko zbog toga što se nije mogla osvetiti — bila je, naime, nemoćna da bez krila progoni pticu. Stoga se podalje povuče — ovo jedino slabima i nemoćnima preostaje — i stane proklinjati neprijatelja.

Dogodilo se ipak da je orao, nedugo iza toga, pretrpio kaznu zato što je pogazio prijateljstvo. Kad su, naime, neki pastiri pekli na žaru jarca, sleti orao i odnese komad mesa sa žeravicom. Tek što ga donese u gnijezdo, navali žestok vjetar, koji od starih i tankih suvaraka raspali sjajan plamen. Zbog toga mladi orlići napola spaljeni (bili su, naime, još golušavi) padnu na zemlju. Lisica pritrči i sve ih naočigled orlu požderе.

Basna pokazuje da oni koji pogaze prijateljstvo, ako i izbjegnu osveti povrijeđenih zbog njihove slabosti, ipak neće izbjeći zasluženoj kazni.

ORAO I BALEGAR

Orao progonio zeca. Upravo kad se zec našao u neprilici tko će mu pomoći, opazi balegara, kojega mu jedinog zgoda pruži, te njega zamoli za pomoć. Balegar ga osokoli te orla koji se približio stane opominjati da mu ne odvodi prijatelja. On, međutim, prezre balegarevu neuglednost te mu pred očima požderе zeca. Otada se balegar neprestano osvećivao orlu dobro pazeći na nje-

gova gnijezda. Ako bi, naime, orao negdje snio jaja, podizao bi se balegar uvis i razbijao mu jaja kotrljajući ih iz gnijezda. Konačno orao, gonjen odasvuda, pribjegne Zeusu (Zeus je, naime, posvećena ptica) i zamoli ga neka mu dade sigurno mjesto da izleže mlade. Zeus mu dopusti da u njegovu krilu snese jaja. Kako je balegar i to opazio, učini lopticu od gnoja, uzleti i stignuvši do Zeusova krila spusti je tamo. Želeći stresti gnoj, Zeus ustane i neopazice izbaci i jaja. Kažu da otada orlovi ne prave gnijezda u ono vrijeme kad se balegari rađaju.

Basna pokazuje da ne valja nikoga prezirati imajući na umu da nitko nije tako nemoćan, a da se ne bi mogao pogrđen osvetiti.

ORAO, ČAVKA I PASTIR

Orao sleti s neke visoke hridine i ugrabi janje. Čavka to opazi i iz zavisti se htjede povesti za njegovim primjerom. Stoga se spusti kao strijela i baci se na ovna. Budući da su joj se pandže zaplele u runo, nije mogla uzletjeti pa stane bespomoćno mahati krilima. Pastir opazi što se dogodilo, pritrči i uhvati je. Zatim joj podreže krila i, kad nastane večer, donese je svojoj djeci. Kad su djeca ispitivala kakva bi to mogla biti ptica, reče: — Kako ja sigurno znam — čavka, a kako bi ona sama htjela — orao.

Tako nadmetanje s jačima, pored toga što se ništa ne postigne, dodaje nevolji još i bruku.

STRIJELAC I ORAO

Strijelac je nišanio na orla, zatim odapne strijelu i pogodi ga: Orao se okrene, opazi strijelu koja je njegovim vlastitim perima bila udešena za letenje i reče: — Mnogi si upravo vlastitim ponašanjem stvore podmukle spletke.

SLAVUJ I JASTREB

Sjedeći na nekom visokom hrastu, slavuj je po običaju pjevao. Jastreb ga opazi, a jer je oskudijevao u hrani doleti i pograbi ga. Želeći da se spasi, stane ga slavuj moliti govoreći, kako je odviše malen da ispuni jastrebov želudac i kako treba da on hvata veće ptice ako u hrani oskudijeva. Jastreb mu upadne u riječ i reče: — Zaista bih bio lud kad bih već u pandžama gotovu hranu ostavio i išao u potjeru za onim što se još uopće ne vidi.

Basna pokazuje da ima tako nepromišljenih ljudi koji želeći veće propuštaju i ono što im je u rukama.

SLAVUJ I LASTAVICA

Lastavica je svjetovala slavuja da bude ljudima susjed i drug kao i ona. On nato reče: — Neću da me bol sjeća na stare nevolje i zato nastavam od ljudi napuštena mjesta.

Onaj koji je povrijeđen nekom nesrećom želi izbjeći i mjesto gdje se nesreća dogodila.

KOZAR I KOZE

Kozar potjera svoje koze na pašu. Tamo opazi da su se pomiješale s divljim kozama i kad nadođe večer utjera sve u svoju spilju. Kako ih sutradan nije mogao otjerati na uobičajenu pašu jer je nastala žestoka zima, ostavi ih u spilji. Svojim je kozama bacao malo hrane toliko da ne gladuju, a divljima je zgrtao na hrpe samo da ih posve za sebe pridobije. Prestala je zima, a on izvede sve na pašu. Divlje koze dočepaju se brda i pobjegnu. Kad ih je počeo radi nezahvalnosti prekoravati što ga ostavljaju, iako su naišle na osobitiju brigu, okrenu se i kažu: — Stoga se baš i još više čuvamo.

Ako si, naime, nas koje smo ti jučer pridošle cijenio više od svojih, očito je da ćeš, ako ti se i druge kasnije približe, njih još više cijeniti od nas.

Basna pokazuje da ne treba stjecati prijateljstvo takvih koji nas kao nove prijatelje više cijene od starih prijatelja, imajući na umu da će, pošto mi zakasnimo, druge prijatelje više cijeniti od nas.

ETIOPLJANIN

Neki čovjek kupi Etiopljanina i pomisli da mu je takva boja kože zbog nemara prijašnjeg gospodara. Dovede ga kući i metne pred njega sav sapun i pokuša da ga svim mogućim ispiranjima opere. Boja kože se ipak ne uspije promijeniti, ali mu tim mučenjem uzrokuje bolest.

Prirodna svojstva ostaju kako u početku nastanu.

MAČAK I PIJETAO

Mačak uhvati pijetla i htjede ga pojesti, ali s opravdanim razlogom. Stoga ga stane optuživati da dodijava ljudima jer noću kukuriče i ne dopušta im da zaspu. Kad se on počeo braniti da to čini na njihovu korist, jer se bude da pođu na svoje obične poslove, mačak mu opet predbaci krivnju da griješi protiv prirode, jer se druži s majkom i sestrama. Kako je on i tome doskočio da i to radi na korist svojih gospodara, jer im one zato nesu mnogo jaja, reče napokon mačak: — Ako ti i obiluješ mnogim krasnim obranama, ja ipak neću da ostanem gladan — i požđere ga.

Basna pokazuje da zao stvor, koji odluči da griješi, ako to ne može činiti s razumnim izgovorom, čini tada zlo posve otvoreno.

MAČAK I MIŠEVI

U nekoj kući bilo mnogo miševa. Mačak dozna za to, dođe onamo i stane ih jesti hvatajući jednoga po jednoga. Budući da su miševi neprestano stradali, uvuku se na najmanji zvuk u rupe. Kako ih se mačak nije mogao više dočepati, odluči da ih izmami nekom lukavštinom. Stoga se popne na neki drveni klin, objesi se ondje i napravi se kao da je mrtav. Jedan miš proviri i kad ga opazi, reče: — Dragoviću moj, nećemo ti se približiti da se upravo i u vreću pretvoriš.

Basna pokazuje da se razboriti ljudi, kad iskuse nečiju pokvarenost, ne daju više zavaravati njihovim licemjerstvom.

MAČAK I KOKOŠI

Dočuje mačak da na nekom imanju pobolijevaju kokoši. Stoga se preruši u liječnika, uzme potrebno stručno oruđe i dođe onamo. Zaustavi se pred imanjem i stane kokoši ispitivati kako im je. One mu upadnu u riječ i kažu: — Dobro, samo ako ti odavle odeš.

Tako se i zli ljudi ne mogu pred pametnima prikriti, ma kako se pretvarali da su čestiti.

KOZA I PASTIR

Kozu, koja se udaljila od stada, kušao pastir vratiti među ostale. Budući da vikom i zviždanjem nije ništa postigao, baci kamen i odbije joj rog. Zatim je počne moliti da ne kaže to gospodaru. Ona odvrati: — Baš si najluđi od svih pastira, jer će rog vikati ako ja i prešutim.

Tako su silno luđi i oni koji hoće da sakriju ono što je očito.

KOZA I MAGARAC

Neki čovjek držao kozu i magarca. Koza bila zavidna magarcu na obilju hrane i govorila mu kako se on neizmjerno muči, sada dok okreće mlinski kamen, a zatim kad nosi teret. Stoga ga stane svjetovati neka se pričini kao da je uzet i neka se surva u jarak i tako dođe do odmora. On povjeruje tome i kako je pao povrijedi se. Gospodar pozove liječnika i zamoli ga da pomogne. On mu kaže da kozja pluća uzme kao lijek i tako ga izliječi. Zakolju, dakle, kozu i izliječe magarca.

Tko protiv drugoga lukavstvo smišlja, postaje začetnik svoga zla.

EZOP U RADIONICI BRODOVA

Jednom Ezop, pisac basana, nemajući drugog posla uđe u radionicu brodova. Budući da su ga graditelji brodova zadirkivali i izazivali na odgovor, stane Ezop pričati: — Nekada su postojali samo haos i voda. Zeus, želeći pokazati i zemlju, zapovjedi joj da do tri puta usrkne more. Ona započne i nakon prvog srkanja pokažu se brda. Uskrne i drugi puta i razotkrije ravnice, a da joj se svidjelo da i po treći puta usrkne vodu, bilo bi vaše umijeće beskorisno.

Priča pokazuje da i oni, koji se boljima podruguju, pribavljaju time sebi neopazice još veću sramotu.

EZOP I KUJA

Kad se Ezop uvečer vraćao s ručka, stane na njega lajati neka prkosna i obijesna kuja. On joj tada reče: — Kujo, kujice, kad bi, tako mi Zeusa, svojim lajanjem mogla pribaviti pšenice, činilo bi mi se da mudro radiš.

DUŽNIK ATENJANIN

Kad je u Ateni neki vjerovnik zatražio od dužnika dug, stane ga ovaj u početku moliti neka mu dade odgodu govoreći da je bez sredstava. Budući da ga nije namolio, povede na sajam svinju, što je jedino imao, i stane je nuditi na prodaju u nazočnosti vjerovnika. Kad pristupi kupac i počne pitati, da li je to krmača koja se prasi, odgovori on: — Ne samo da se prasi, nego i, protiv očekivanja za Misterije[1] prasi ona ženke, a za Panateneje[2] mužjake. — Kako se kupac na tu izjavu začudio, reče i vjerovnik: — Ne čudi se ništa, ova će ti naime za Dionizije[3] i kozliće izleći.

Priča pokazuje da mnogi u svoju korist ne oklijevaju niti u nemogućim stvarima krivo svjedočiti.

PIJETLOVI

Dva su se pijetla borila za kokoši, te jedan potpuno porazi drugoga. Onaj svladani povuče se na neko sjenom zastrto mjesto i tamo se sakrije. Pobjednik poleti, postavi se na visoki zid i stane glasno kukurikati. Isti čas sleti orao i ščepa ga. Onaj u tami sakriveni prilazio je otada kokošima bez straha.

Basna kazuje da se oholost kažnjava, a skromnost nagrađuje. — Umjerenost u ponosu osigurava pobjedu.

PIJETLOVI I JAREBICA

Neki čovjek imao je kod kuće pijetlove. Kad se namjerio na pitomu jarebicu koja je bila na prodaju, kupi je i donese kući da je s pijetlovima u zajednici hrani. Kako su je oni udarali i gonili,

[1] Svetkovina u slavu Demetre, božice usjeva. Bogovima se obično žrtvovalo muške a božicama ženske životinje.
[2] Svetkovina u čast božice Atene.
[3] Svečanost u čast Dionizu, bogu vinove loze.

ozlovolji se jarebica misleći da je preziru zato što je drugoga plemena. Međutim, kad malo kasnije opazi da se pijetlovi međusobno bore i da nisu prekinuli borbu dok jedan drugoga ne izrani, reče u sebi: — Zaista više nisam zlovoljna, iako me ovi udaraju, jer vidim da ni sami sebe ne štede.

Basna kazuje da i razboriti ljudi lakše podnose drskost susjeda kad vide da oni ne štede ni svoje rođake.

RIBARI

Ribari vukli veliku mrežu. Budući da je bila teška, stanu se radovati i skakutati misleći da je puna lovine. Kad su je izvukli na žal, nađu malo ribe, a kamenja i pijeska punu mrežu te se stoga silno ozlovolje. Nisu se toliko žalostili zbog onoga što se dogodilo koliko zato što su zajedno uhvatili kamenje i pijesak. Jedan, koji je među njima bio stariji, reče: — Umirimo se, drugovi, jer je žalost, kako se čini, sestra radosti. Trebalo je, dakle, da se i mi nečim ražalostimo kad smo se prije toliko razveselili.

Treba, dakle, da se i mi, gledajući promjenljivost života, ne ponosimo uvijek samim uspjesima imajući na umu da je nužno da iza duge vedrine nastane oluja.

RIBARI

Ribari iziđu u lov i veoma se ozlovolje što nisu ništa uhvatili premda su se dugo vremena mučili. Stoga se stanu spremati na povratak. Odjedanput im u lađu uskoči tuna koju su progonile veoma velike ribe. Oni je s užitkom ulove i vrate se kući.

Priča pokazuje da često sreća pokloni ono što vještina ne pribavi.

RIBAR

U nekoj rijeci lovio ribar ribu. Kad rastegne mrežu i obuhvati struju s jedne i druge strane, priveže o uže kamen i stane udarati po vodi da ribe upadnu u zamku bježeći od udaranja. Kad ga pri tom poslu opazi neki od stanovnika onoga kraja, počne ga grditi što muti rijeku i time njima ne dopušta da piju bistru vodu. Ribar odgovori: — Ako se tako rijeka ne zamuti, morat ću umrijeti od gladi.

Tako i demagozi prisvajaju vlast najlakše kad natjeraju domovine u stranačke borbe.

RIBAR

Kad ribar izvuče iz mora mrežu, domogne se velikih riba i raširi ih na zemlji. One manje ribe pobjegnu još u moru kroz rupe.

Lak je spas za skromne ljude, a rijetko možeš opaziti da oni koji su po časti veliki izmaknu pravdi.

RIBAR-FRULAČ

Ribar, vješt u frulačkoj vještini, uzme frulu i mrežu te stigne do mora. Tu stane na neki kameni greben i ponajprije počne svirati misleći da će ribe na ugodni zvuk same izići. Premda se tako naprezao dugo vremena, ipak ne postigne ništa. Odloži onda frulu, uzme mrežu te je baci u vodu i ulovi mnogo riba. Izbaci ih iz mreže na žal i kad opazi da se praćakaju reče: — O kukavna stvorenja! Kad sam svirao, niste htjele plesati, a sada, kad sam prestao, to činite.

Priča zgodna za one koji čine nešto u nezgodan čas.

RIBAR I RIBICA

Ribar baci mrežu i izvuče ribicu. Ona ga stane zaklinjati da je zasada pusti jer je i onako malena, a kad je kasnije uhvati već doraslu, da će mu biti na veću korist. Ribar nato reče: — Baš bih bio pravi ludak, kad bih odbacio siguran dobitak i išao u potjeru za nečim nesigurnim.

Basna pokazuje da je poželjniji siguran dobitak, ako je i malen, nego očekivani, ma bio i velik.

ŽENKA ZIMORODA

Zimorotka je ptica koja voli samoću i svagda živi na moru. Kaže se da ona, čuvajući se da ne postane plijenom ljudi, leže mlade na morskim grebenima. Tako jednom, u nakani da snese jaja, dođe do nekog rta i, opazivši hridinu na moru, izleže tamo mlade. Kad je jednom otišla po hranu dogodilo se da se more, uzburkano od žestokih vjetrova, podiglo do gnijezda, poplavilo ga i uništilo mlade. Pošto se zimorotka vrati i vidi što se dogodilo reče: — Baš sam jadna, čuvajući se zemlje kao podmukle, pobjegla sam na tu hridinu koja mi se pokazala mnogo nepouzdanijom.

Tako i neki ljudi, čuvajući se neprijatelja, namjere se neopazice na prijatelje koji su mnogo gori od neprijatelja.

LISICA PRENATRPANA ŽELUCA

Kad gladna lisica opazi u šupljini nekoga hrasta kruh i komade mesa koje su neki pastiri ostavili, uniđe i sve pojede. Budući da nije mogla izići jer je pretrpala želudac, stane stenjati i cviljeti. Druga lisica koja je onuda prolazila čuje njezino stenjanje, priđe

i počne je pitati što joj je. Kad sazna što se dogodilo, reče joj: — Treba da ostaneš ovdje, dok ne postaneš takva kakva si bila kad si ušla. Tako ćeš lako izići.

Basna pokazuje da vrijeme uklanja teškoće.

LISICE

Jednom se na rijeci Meandru[1] skupe lisice u želji da se iz nje napiju vode. Kako se nisu usudile zagaziti u vodu, jer je jurila silnom brzinom, stanu jedna drugu poticati. Jedna se ipak provuče kroz njih i, da potcijeni ostale i ismije njihovu kukavštinu, a sebe prikaže plemenitijom, skoči smiono u vodu. Struja je povuče u sredinu i kad joj ostale, koje su stajale na rubu riječne obale stanu govoriti — da nas nisi ostavila, nego se okreni i pokaži nam prilaz kroz koji ćemo moći bez opasnosti piti — udaljujući se odgovori im ona: — Odgovor upravljam u Milet[2] i tamo ga želim odnijeti. Kad dođete k meni, dat ću vam uputu.

Za one koji hvalisanjem uzrokuju sami sebi pogibao.

LISICA I TRNJE

Kad je lisica prelazila preko plota i htjela spuznuti, uhvati se na trnje. Kako je ogrebla tabane, strašno uzbuđena stane grditi trnje jer se utekla njemu kao pomagaču, a naišla je na gore od onoga što joj je prijetilo. Trnje joj upadne u riječ i reče: — Prevarila si se, draga moja, u očekivanju, kad si poželjela da se uhvatiš baš mene koji sam privikao da se za sve hvatam.

Tako su lakomisleni i oni ljudi koji traže utočište kod takvih kojima je urođeno da čine zlo.

[1] Rijeka koja protječe kroz Frigiju i Kariju i utječe u Egejsko more.
[2] Znamenit pomorski trgovački grad, u blizini Meandrova ušća.

LISICA I DRVOSJEČA

Bježeći od lovaca, opazi lisica nekog drvosječu i zamoli ga da je sakrije. On je svjetuje da uniđe u njegovu kolibu i da se sakrije. Za kratko vrijeme dođu lovci i stanu pitati drvosječu da li je vidio lisicu gdje tuda prolazi. On je govorom tajio da ju je vidio, a rukom je pokazivao gdje se sakrila. Oni se nisu obazirali na ono što je pokazivao, nego su povjerovali onome što je rekao. Lisica opazi da su oni otišli, izađe i stane se udaljivati bez riječi. Kad je drvosječa počne prekoravati da ga nijednom riječi nije počastila, premda ju je spasio, ona će mu: — Ja bih ti uistinu zahvalila, da su ti djela ruku i karakter jednaki riječima.

Tom bi se basnom mogao netko poslužiti za one ljude koji za sebe jasno traže čestit postupak, a sami rade štetna djela.

LISICA I ŽDRAL

Oni koji u nekim stvarima stvaraju zapreke ne mogu se pokazati za zajednicu ništa bolji od onog Ezopovog ždrala i lisice.

Lisica je, naime, izlila masnu kašu na plosnati kamen i uz podsmijeh je vrijeđala ždrala. Žitkoćom svojom izmicala je kaša tankoći ždralova kljuna. Kad je na ždrala došao red, pozove lisicu na ručak i stavi jelo pred nju u posudi koja je imala tanak i visok grlić. Ždral je lako u njega spuštao kljun i uživao hranu, a lisica to nije mogla. Tako je lisica dobila doličan uzvrat.

LISICA I PASTIR

Progonio lav košutu. Ona je bježeći uzmicala i zašla duboko u hrastovu šumu. Lav priđe šumi i upita pastira da li je vidio gdje se sakrila košuta. Pastir odgovori da je nije vidio, a dok je to govo-

rio pruži ruku i pokaže mjesto. Lav je krenuo na jadnu košutu, a lisica reče pastiru: — Baš si bio bijedan i zao: bijedan pred lavom, a zao prema košuti.

LISICA I GROŽĐE

Kad gladna lisica opazi grožđe koje je visilo na visokoj lozi, zaželi dočepati ga se, ali nije mogla. Udaljujući se reče samoj sebi: — Kiselo je.

Tako okrivljuju prilike i neki ljudi koji ne mogu postići uspjeh zbog svoje slabosti.

LISICA I GROŽĐE

Na drugi način

Ogledavajući lija grožđe vitke loze, podigne se uvis, ali se umori pokušavajući više puta doseći ga, te odustane od toga govoreći sama sebi: — Ne umaraj se, ta bobice su inako veoma kisele.

Za one koji pretvaraju svoju nesposobnost u častoljublje

LISICA I JEŽ

Kad je na otoku Samu bio osuđen na smrt neki demagog, Ezop ispriča narodu ovu priču:

— Lisica, prelazeći rijeku, bješe zanesena u duboki jarak. Budući da nije mogla izići, mučila se dugo vremena i nakupila se u jarku mnogo ušiju. Kad je opazi jež koji je tamo zalutao, sažali se i upita je ne bi li joj uklonio uši. Ona to nije dopustila. Kad je upita zašto neće, odgovori mu ona: — Jer su ove već site i izvlače

mi malo krvi. Ako mi pak ove ukloniš, doći će druge gladne i ispit će mi preostalu krv.

— Tako i vama — reče Ezop — ljudi Samljani, ovaj neće više škoditi jer je bogat; a ako ga ubijete, doći će drugi, siromašni, pa će vas varati i potrošiti vam zajednički imutak.

LISICA I KROKODIL

Prepirali se lisica i krokodil oko plemenita podrijetla. Kad je već krokodil mnogo toga izložio o slavi svojih djedova i na koncu počeo govoriti da potječe od predaka koji su se brinuli za vježbanje atleta, upadne mu lisica u riječ i reče: — Da mi ti i nisi to rekao, po tvojoj bi se koži vidjelo da si od mnogo godina izvježban.

Tako i lažljive ljude pobijaju njihova djela.

LISICA I PAS

Lisica zađe u stado dojnih ovaca, uzme jedno janje i počne se pretvarati kao da ga ljubi. Upitana od psa što radi, odgovori: — Dojim ga i igram se njime: — Pas nato reče: — A sada, ako ne pustiš janjeta, prislonit ću ti štenad.

Basna zgodna za čovjeka dangubu i luda kradljivca.

LISICA I LAV

Lisica se udružila s lavom tobože kao pomoćnik. Ona je proka·ivala plijen, a on ga je navaljujući hvatao. Svakome je, dakle, p· ·na zasluzi pripao i dio plijena. Lisica, ljubomorna na lava zbog

većih dijelova, izabere lov umjesto prokazivanja plijena. Međutim, dok je kušala uhvatiti nešto iz stada ovaca, sustane prva u lovljenju plijena.

Kudikamo je bolje dati sobom upravljati negoli nesigurno sam vladati.

LISICA I LAV

Kad se lisica, koja nikada nije vidjela lava, slučajno na njega namjeri i ugleda ga prvi put, preplaši se tako da je gotovo uginula. Namjerivši se na njega drugi put prestraši se, ali ne kao prvi put. Kad ga pak treći put ugleda, ohrabri se tako da mu je prišla i porazgovorila s njime.

Basna pokazuje da navada ublažuje i strašne stvari.

LISICA I LAV

Kad lisica opazi uhvaćena lava, stane blizu i počne ga žestoko grditi. Lav joj tada odvrati: — Ne grdiš me ti, nego nesreća koja me snašla.

Ova basna pokazuje da prosti ne cijene mnogo časne ljude kad zapadnu u nesreću.

LISICA I PANTERA

Jednom se hvalila pantera da ima kožu umjetnije izrađenu od sviju životinja. Lisica joj tada pripomenu: — Ja ipak imam bolju i lukaviju pamet od tvoje odrte kože.

LISICA I PANTERA

Na drugi način

Lisica i pantera stanu se prepirati o ljepoti. Budući da se pantera pri svemu pozivala na šarenilo svoga tijela, upadne joj lisica u riječ i reče: — Koliko tek nadvisujem tvoju ljepotu ja koja nemam tjelesnog šarenila, ali zato imam lukavu pamet.

Basna pokazuje da je pamet bolji ukras nego tjelesna ljepota.

LISICA I MAJMUN

Putujući u istom pravcu, lisica i majmun stanu se prepirati oko plemenita podrijetla. Kad su poslije dugog prepiranja došli do nekoga mjesta, majmun se obazre i glasno zastenje. Kad ga lisica upita za razlog, majmun joj pokaže nadgrobne spomenike i reče: — Kako da ne plačem kad gledam nadgrobne spomenike slobodnjaka i robova mojih pređa. — Ona će mu nato: — Samo laži, koliko ti god drago, jer nitko od ovih neće ustati i pobiti te.

Tako se i lažljivi ljudi najvećma hvale onda kad nema onih koji bi ih pobili.

LISICA I MAJMUN

Na skupštini nerazumnih životinja zapleše majmun i toliko se istakne da su ga izabrali za kralja. Kad zavidna lisica opazi u nekoj zamki postavljeno meso, dovede majmuna onamo i stane govoriti da i pored toga što je našla blago, ona ga ipak nije uzela nego ga je sačuvala kao dar za njegovu kraljevsku čast. Pri tom ga je još nagovarala da uzme. Kako se on bezbrižno primakao, uhvati

se u zamku te počne okrivljivati lisicu da mu je to ona podmetnula. Ona će nato: — Majmune moj, i ti mi još s takvim razumom kraljuješ nerazumnim životinjama?

Tako i oni koji svoje poslove nepromišljeno izvode, ne samo da su nesretni nego postaju još i smiješni.

LISICA I JARAC

Lisica padne u bunar, pa je bila prisiljena čekati ne znajući kako da izađe. Kad jarac, nagnan žeđu, dođe do istoga bunara i opazi lisicu, stane je ispitivati da li je voda dobra. Prikrivajući svoju nevolju, ona rasprede veliku pohvalu vodi govoreći kako je krasna, a pri tom ga potičući da siđe. On siđe iz same požude za vodom, a kad je ugasio žeđ, stane s lisicom mozgati o izlasku iz bunara. Lisica kaže da je izmislila nešto korisno za spas oboje: — Ako si spreman da upreš prednje noge o zid i primakneš rogove, kad se ja uspnem gore preko tvojih leđa, izvući ću zatim i tebe. — Kad je on, i na drugo nagovaranje, spremno izvršio njezinu želju, skoči ona preko njegovih nogu, popne mu se na pleća, upre se o njegove rogove, stigne na otvor bunara i stane se udaljivati. Kad ju je jarac počeo prekoravati da krši obećanje, okrene se ona i reče: — Dragoviću moj, da si imao toliko pameti koliko dlaka na bradi, ne bi ni sišao u bunar prije negoli promisliš kako ćeš izići.

Tako treba da i razboriti ljudi razmotre prije svršetak stvari, a tek tada da izvode svoje zamisli.

KUSASTA LISICA

Lisica, kojoj je neka zamka otkinula rep, smatrala je da joj je zbog te sramote život nemoguć, te dođe na misao da je potrebno dovesti do toga stanja i ostale lisice da bi tako zajedničkom ne-

voljom sakrila vlastitu manu. Skupi, dakle, sve lisice i stane ih nagovarati da otkinu svoje repove govoreći im kako to ne samo nije sramotno nego da im on i onako visi kao neki suvišni teret. Jedna joj od njih upadne u riječ i reče: — Draga moja, ne bi ti nas tako svjetovala da se tebi nije to dogodilo.

Basna za one koji ne daju prijateljima savjete iz ljubavi nego radi svoje koristi.

LISICA I MASKA

Lisica uđe u kuću glumca i pretražujući svu njegovu opremu nađe i prekrasno izrađenu glavu strašila. Uzme je među šape i reče: — O! Kakve li glave, a mozga ni za lijek!

Basna za ljude krasne tijelom, a umom nerazumne.

UBOJICA

Neki ubije čovjeka, a rođaci ubijenog stanu ga progoniti. Kad stigne ubojica do rijeke Nila, namjeri se na vuka, te se prestrašen popne na neko stablo koje je bilo uza samu rijeku i tu se sakrio. Kad opazi da na njega ide zmija otrovnica, skoči u rijeku. Tu ga, pak, dočeka krokodil i pojede.

Priča pokazuje da ljudima koji su okaljani umorstvom nema sigurna skloništa niti na zemlji, niti u zraku, niti u vodi.

ČOVJEK KOJI NEMOGUĆE OBEĆAVA

Neki je siromašan čovjek pao u tešku bolest, te je izgubio svaku nadu u liječničku pomoć. Stoga se zavjetuje bogovima obećavši da će im prikazati veliku žrtvu, a i posvetiti zavjetne darove ako

se opet pridigne. Kad ga je žena (bila je, naime, slučajno prisutna) upitala: — Odakle ćeš, čovječe, to dati? — odgovori: — Misliš li ti da ću se ja zatrti da to bogovi i zatraže?

Priča pokazuje da ljudi lako obećavaju ono što ne očekuju da će i djelom izvršiti

ČOVJEK, KOBILA I ŽDRIJEBE

Neki čovjek jahao na kobili koja je bila ždrebna. Za vrijeme putovanja oždrijebi kobila ždrijebe. Kako je ono moralo ići odmah iza svoje majke, brzo posrne i stane govoriti jahaču svoje majke: — Eto, vidiš kako sam veoma malen i nemoćan za putovanje. Znaj, dakle, da ću na mjestu uginuti ako me ovdje ostaviš, a ako me odavle podigneš i odvedeš na pravo mjesto, te se pobrineš da se othranim, kad odrastem, jahat ćeš na meni.

Basna pokazuje da treba činiti dobro onima od kojih se nadamo uzvraćanju dobročinstva.

MUŽ I ŽENA

Neki čovjek, imajući ženu, koja je prema svima u kući bila odviše drske ćudi, zaželi se uvjeriti da li se i prema roditeljskoj služinčadi jednako ponaša. Stoga je s dobrim izgovorom pošalje njezinu ocu. Kad se iza nekoliko dana vratila, stane je pitati kako su je ukućani primili. Pošto je ona rekla — govedari i ovčari su me gledali prijekim okom — reče joj muž: — Ali, ženo moja, ako si omrznula onima koji izgone stada u ranu zoru, a kasno se vraćaju, što treba onda očekivati o tvome odnosu prema onima s kojima si čitav dan vrijeme provodila?

Tako se često velike stvari upoznaju po malima, a nejasne po posve jasnima.

ČOVJEK I KIKLOP[1]

Neki dosta bojažljiv ali u poslu zdušan čovjek živio dugo vremena prilično dobro sa svojom djecom. Nakon toga padne u krajnju oskudicu, te je u sebi strašno trpio i zato počeo grditi božanstvo. Nužda ga je dotle dotjerala da je odlučio samoga sebe ubiti. Uzme, dakle, mač i pođe na neko osamljeno mjesto, izabravši radije smrt nego kukavan život. Idući tako nađe slučajno neku jamu u kojoj je odložio mnogo zlata neki od giganata po imenu Kiklop. Kad taj bojažljivac opazi zlato, obuzme ga odmah briga i veselje, te baci iz ruke mač, podigne odanle zlato i vrati se radostan kući svojoj djeci. Iza toga dođe Kiklop do jame, ali ne nađe zlato, nego opazivši da ondje mjesto zlata leži mač, smjesta ga trgne i ubije se.

Ova priča pokazuje da se zlim ljudima dešava zlo, a dobrima i bojažljivima se odmjeruje blago.

PROSJEDI ČOVJEK I LJUBOVCE

Prosjed čovjek imao dvije ljubovce, jednu mladu, drugu postariju. Ona u malo poodmakloj dobi stidjela se družiti s mlađim od sebe, te mu je neprestano čupala crne kose, kad god bi k njoj dolazio. Mlađa pak, stideći se da ima starca kao štovatelja, izvlačila mu sijede kose. Tako se dogodilo da je on, čupan od obiju, postao ćelav.

Tako je svagdje nejednako štetno.

SLIJEPAC

Neki je slijepac običavao za svaku životinju, položenu mu u ruke, kad ju je dodirnuo, kazati kakve je vrste. Kad mu je jednom tako dodan vučić, opipa ga i u dvoumici reče: — Ne znam baš da li

[1] U grčkoj priči gorostas s jednim okom.

je to mlado od vuka ili lisice ili takve nekakve životinje, ali ipak pouzdano znam to da ta životinja nije zgodna da se druži sa stadom ovaca.

Tako se često i po tijelu raspoznaje mišljenje pokvarenih ljudi.

ČOVJEK-VARALICA

Pobolijevajući i nalazeći se u lošem zdravstvenom stanju, siromašan čovjek zavjetuje se da će bogovima prikazati veliku žrtvu ako ga spasu. Želeći ga iskušati, bogovi ga odmah izliječe. Pošto je ustao, nemajući pravih bikova za žrtvu, napravi ih stotinu od loja i spali na nekom žrtveniku rekavši: — O božanstva, eto, primite zavjet moj! — Želeći mu uzvratiti jednakom mjerom, bogovi mu pošalju san svjetujući ga u njemu neka ide na morski žal jer će tamo naći tisuću atičkih drahmi[1]. Ushićen od radosti dotrči on trkom na morski žal, ali se ondje namjeri na gusare i bude zarobljen. Oni ga zatim prodadoše za tisuću drahmi. Tako je doista našao obećanih tisuću drahmi.

Priča zgodna za lažljiva čovjeka.

ČOVJEK KOJI BROJI VALOVE

Ezop priča da je neki čovjek, sjedeći na morskoj obali gdje se valovi lome, brojio valove, a kad je pogriješio, da se ljutio i bio žalostan sve dok mu ne pristupi lisica i reče: — Što se, predobri, žalostiš zbog onih koji su prošli. Potrebno je da odsad počneš brojiti, ne mareći za one koji su prošli.

[1] Novac grada Atene.

UGLJENAR I SUKNAR

Kad neki ugljenar koji je dovršavao gradnju kuće opazi da se do njega naselio suknar, dođe k njemu i pozove ga da mu bude sustanar razlažući mu kako će biti jedan drugome veći prijatelji i manje će potrošiti ako stanuju u jednom stanu. Suknar mu upadne u riječ i reče: — Ali to je, zaista, meni posve nemoguće jer ćeš ti pocrniti ono što ja objeljujem.

Priča pokazuje da se ne može združiti ono što je različno.

ČOVJEK I LISICA

Neki čovjek uhvati lisicu s kojom je bio u neprijateljstvu, jer mu je nanosila štetu. Dugo joj se već vremena htio osvetiti, pa joj priveže o rep kučine, nakvašene u maslinovu ulju, i potpali ih. Ona, kao da joj neki đavao pokazuje put, pođe na oranicu svoga neprijatelja, a bilo je upravo vrijeme žetve. On je jaučući jurio za njom, jer još nije bio požeo.

Treba biti blag i ne srditi se jer se često iz srdžbe rađa velika šteta baš srditima.

SELJAK I LISICA

Zlobnome seljaku pobuđivao zavist uspjeli usjev njegova susjeda. Zato je tražio način da uništi njegov trud. Uhvati, dakle, lisicu, priveže joj o rep ugarak i stane je tjerati u susjedov usjev, ali ona ne krene kuda je tjerana (kao da je to usud htio), nego zapali usjev onoga koji ju je tjerao.

Zlobni susjedi imaju prvi udjela u šteti drugih susjeda.

ČOVJEK I PAS

Neki čovjek spremao ručak da pogosti neke od svojih prijatelja i rođaka. Njegov pas pozove u goste drugoga psa govoreći mu: — Prijatelju, hajde zajedno sa mnom na ručak. — Ovaj pođe i radosno je stajao gledajući obilan ručak i kličući u srcu: — Gle, gle! Kolika mi se baš iznenada radost pojavila. Nahranit ću se i najesti do mile volje da sutra baš nimalo ne budem gladan. — Dok je on to u sebi maštao i mahao repom, kao da se u prijatelja uzda, opazi ga kuhar gdje amo i tamo vrti repom, uhvati ga za noge i baci u tren oka kroz prozor. On je silazeći niz ulicu glasno cvilio. Neki ga od pasa sretne na putu i upita: — Kako si ručao, prijatelju? — On mu prihvati riječ i reče: — Pijan preko mjere od preobilna pića ne znam niti sâm puta odakle sam izišao.

Basna pokazuje da se ne valja pouzdavati u one koji se nude da s tuđim čine dobro.

ČOVJEK I SATIR[1]

Priča se da je jednom čovjek uglavio prijateljstvo sa satirom. Kad navali zima i nastane studen, započne čovjek ustima duhati u ruke. Pošto ga satir upita zašto to čini, odgovori da grije ruke zbog hladnoće. Kad je pak drugom prilikom bio pred njima prostrt stol, a hrana je bila veoma vruća, uzimao je čovjek komad po komad i prinoseći ustima puhao. Kako ga satir opet upita što to čini, odgovori da hladi jelo jer je odviše vruće. Satir mu nato reče: — Dragoviću moj, odričem se tvoga prijateljstva jer iz istih usta izbacuješ i toplo i hladno.

Potrebno je da i mi izbjegavamo prijateljstvo dvoličnih ljudi.

[1] Božanstva čupave kose, tupa uzvinuta nosa, zašiljenih ušiju i konjskoga ili kozjeg repića. Oni su obijesna bića i skiću se po šumi.

ČOVJEK I LAV KAO SUPUTNICI

Jednom lav putovao zajedno sa čovjekom. Jedan se drugome u govoru hvalio. Na putu nađu kamen-stup koji prikazivaše čovjeka kako guši lava prikazana na drugom stupu. Čovjek pokaže na drugi stup i reče: — Gle, kako smo jači od sviju vas i snažniji od svake zvijeri. — Lav prihvati riječ i odgovori: — Vi ste to tako izradili, ali bi vidio mnoge gdje pod lavovima stoje, samo kad bi lavovi znali klesati kamenje.

Basna pokazuje da mnogi time što se hvale, kušaju sebe riječima uzvisiti, premda nisu takvi.

ČOVJEK I CVRČAK

Dok je neki čovjek skupljao skakavce i ubijao ih, uhvati i cvrčka. Kad je htio i njega ubiti, reče mu cvrčak: — Čovječe, da me nisi bez razloga uništio, jer niti ti oštećujem klasje, niti uopće u bilo čemu krivo činim, već svojim cvrčalom ugodno cvrčim i veselim putnike. Kod mene nećeš zaista naći ništa više osim glasa. — Kad je čovjek to čuo, pusti ga neka ode.

ČOVJEK KOJI JE SMRSKAO KIP

Neki siromašan čovjek imao drvena boga i molio mu se da ga pomogne. Premda je to radio, a uza sve to ipak provodio život u još većem siromaštvu, razljuti se, podigne boga za noge i udari njime o zid. Kako mu se glava odmah razbila, raspe se iz nje zlato koje čovjek pobere i stane vikati: — Baš si sam kriv, kako mislim, i tvrdoglav, jer mi nisi ništa pomogao dok sam te častio, a kad sam te udario, uzvratio si mi velikom srećom.

Priča pokazuje da sebi nećeš ništa koristiti ako častiš loša čovjeka, nego ćeš imati veću korist ako ga udaraš.

ČOVJEK KOJI JE PRONAŠAO ZLATNA LAVA

Plašljivi tvrdica nađe zlatna lava i stane govoriti: — Ne znam tko sam u sadašnjem položaju? Izgubio sam razum i ne znam što da radim? Raskida me lakomost za novcem i prirodna plašljivost. Koja je sreća ili koji bog učinio zlatna lava? Duša se moja sada sama u sebi bori: s jedne strane ljubi zlato, a s druge se boji lava. Požuda me nagoni da ga zgrabim, a misao da ga se klonim. Jao! srećo, koja daješ, a ne dopuštaš uzeti! Jao! blago, koje nemaš radosti! Jao! božanska milosti, koja si postala nemilost! Što dakle? Na koji ću ga način upotrijebiti? Na koju misao da dođem? Odlazim da dovedem amo prijatelje, neka ga u mnogostrukom savezu kao moji dužnici uzmu, a ja ću malo podalje biti promatrač.

Priča pristaje nekom bogatašu koji se ne usuđuje dotaći bogatstva i poslužiti se njime.

ARAPIN I DEVA

Arapin natovari devu i upita je bi li radije izabrala da se penje ili da silazi. Deva odgovori: — Samo bez okolišanja. Da nije možda ravan put zakrčen?

Basna zgodna za ljude koji odvraćaju od pravoga puta one koji se njega drže.

MEDVJEDICA I LISICA

Neka se medvjedica jednom hvalila da je najčovječnija od svih životinja. Kažu, naime, da medvjed nikad ne jede mrtvaca. Kad to čuje lisica, nasmije se i reče joj: — Kamo sreće da jedeš mrtvace, a ne žive!

Basna prikazuje lakomce i one koji u licemjerju žive.

ORAČ I VUK

Orač ispregne bikove iz jarma i odvede ih na vodu. Kad se na plug namjeri gladan vuk koji je tražio hranu, stane najprije oblizivati bikovlje remenje, ali pomalo zavuče u jaram neopazice šiju, te je nije mogao opet izvući, nego stane povlačiti po oranici plug. Kad se orač vrati i opazi ga reče: — Luda glavo, kamo sreće da se okaniš grabeža i nepravde, pa da se posvetiš obrađivanju polja.

Tako lažu i zli ljudi premda najavljuju čestitost.

KRTICA

Krtica je slijepa životinja[1]. Jednom će ona svojoj majci: — Majko, ja vidim dud! — Zatim opet nastavi: — Osjećam miris tamjana. — Konačno i po treći puta pripomene: — Čujem šum mjedena kamenčića. — Majka joj prihvati riječ i kaže: — Dijete moje, kako već razabirem, nisi ti lišena samo vida, nego i sluha i njuha.

Basna pokazuje da neki hvališe nemoguće obećaju i pobijaju sami sebe u sitnicama.

ŽABE

Dvije žabe stanovale u bari. Kad ljeti bara presahne, napuste je i pođu tražiti drugu. Naiđu na dubok bunar i kad ga opaze, kaže jedna žaba drugoj: — Siđimo, draga, zajedno u taj bunar. — Druga joj prihvati riječ i reče: — Kako ćemo izići ako i ova voda presahne?

Basna pokazuje da ne valja poslovima pristupati nepromišljeno.

[1] Sitne sjajne krtičine oči posve su sakrite u krznu jer joj pod zemljom ne trebaju.

ŽABE

Dvije žabe bile jedna drugoj susjede. Jedna je živjela u dubokoj bari podalje od puta, a druga na putu u malo vode. Iako je ona u bari nagovarala drugu da prijeđe k njoj i uživa bolji i sigurniji život, ona je ne posluša govoreći da se ne može otrgnuti od mjesta na koje je navikla. Dogodilo se pak da su je pregazila kola koja su onuda prolazila.

Ne valja se zadržavati na starom ako je novo bolje.

ŽABE I HELIJE[1]

Ljeti je bila Sunčeva svadba. Sve su se životinje tome radovale, pa se stanu radovati i žabe. Jedna od njih tada kaže: — Čemu se, budale, radujete? Kad Sunce, dok je još samo, osušuje čitavu šumu, što ćemo tek tada trpjeti, ako porodi sebi jednake potomke?

Za one koji se iz neznanja raduju vlastitoj šteti.

ŽABA I LISICA

Žaba se hvalila liječničkom vještinom uvjeravajući da zna svaki lijek na zemlji i da će ona sama svima pomoći da dođu do zdravlja. Na te riječi pristupi lisica i stane pobijati tu laž bojom žablje kože govoreći: — Oslobađaš ostale od bolesti, a na svome licu nosiš biljeg bolesti.

Hvalisanje samo sebe pobija.

[1] Bog sunca.

ŽABE TRAŽE KRALJA

Ožalošćene zbog bezvlađa koje je među njima vladalo, žabe pošalju Zeusu poslanike moleći ga da im dade kralja. Iako je on vidio da je to ludost, ipak im baci u baru panj. Poplašene isprva štropotom, žabe se povuku u barske dubine, a kasnije budući da je drvo bilo nepokretno, izrone i toliko su ga prezirale da su se popele i na njemu sjedile. Srdite što imaju takva kralja, dođu po drugi put Zeusu i zamole ga da im promijeni vladara, jer je prvi odviše trom. Zeus se na njih razljuti i pošalje im vodenu zmiju koja ih je hvatala i proždirala.

ŽABA-LIJEČNIK

Kad je jednom žaba iz bare doviknula svim životinjama: — Ja sam liječnik koji se razumije u lijekove — začuje je lisica i reče: — Kako ćeš ti spasavati druge kad sebe hromu ne liječiš.

Basna pokazuje: Kako će druge moći odgajati onaj koji je sam u odgoj neupućen.

ZVJEZDOZNANAC

Neki zvjezdoznanac izlazio svake večeri iz kuće i običavao bi promatrati zvijezde. Kad je jednom, prelazeći u predgrađe, usredotočio čitavu svoju pažnju na nebo, padne iznenada u bunar. Kako je jaukao i vikao, začuje neki prolaznik njegovo stenjanje, priđe mu i kad sazna što se dogodilo, reče: — Dragoviću moj, ti pokušavaš promatrati ono što je na nebu, a ne vidiš ono što je na zemlji.

Tom bi se pričom mogao netko poslužiti za one ljude koji, premda se besmisleno hvale, ipak ne mogu ljudima učiniti ništa na korist.

GLISTA I LISICA

U mulju sakrivena glista iziđe na zemlju i stane govoriti svim životinjama: — Ja sam liječnik, u lijekovima vještak takav, kakav je i Peon, liječnik bogova. — Kako to — reče lisica — da nisi i sebe hromu izliječila ako već i druge liječiš?

Basna pokazuje da je uzaludna svaka riječ ako nema pri ruci dokaza.

GOVEDAR I HERAKLO[1]

Neki govedar izlazio iz sela na kolima. Pošto mu kola zapadnu u dubok jarak, bila je potrebna pomoć, a on je stajao skrštenih ruku moleći se Heraklu jer je njega volio više od sviju bogova. Pristupi mu Heraklo i reče: — Za točkove prihvati i udari volove, pa se tada moli božanstvu kad i sam nešto uradiš. Ne moli, dakle, uzalud.

VOLOVI I MESARI

Jednom odluče volovi da pobiju mesare koji znaju za njih neprijateljsku vještinu. Upravo su se počeli skupljati spremajući rogove na borbu kad jedan od njih veoma star (mnogo se taj naorao) reče: — Ovi nas vještim rukama kolju i ubijaju bez mrcvarenja. Ako pak dopadnemo u ruke nevještim ljudima, bit će nam smrt dvostruka, jer neće propustiti vola onaj koji ga namjerava zaklati, ako ga i propusti mesar.

Onaj koji se žuri da izbjegne prisutnoj nevolji, treba da gleda da ne naiđe na nešto još gore.

[1] Junak iz grčke priče.

VOLOVI I TOČKOVI

Volovi vukli kola. Budući da su točkovi škripali, okrenu se volovi i ovako im kažu: — Što vi, prijatelji, toliko vičete kad mi nosimo čitav teret.

Tako se i neki ljudi pretvaraju da se muče, premda stvarno drugi podnose sav teret.

BOREJ[1] I HELIJE

Borej i Helije su se prepirali o svojoj snazi. Stoga odluče da onome od njih pripadne pobjeda koji svuče čovjeka putnika. Borej započe snažno puhati, a budući da je čovjek čvrsto držao odjeću, navali on još jače. Čovjek pak, još jače od studeni pritisnut, navuče na sebe još više odjeće, dok se Borej ne umori i prepusti ga tada Heliju. On u početku zasije umjereno. Kad je čovjek skinuo suvišak odjeće, povisi on još jače žegu dok se čovjek, u nemogućnosti da odoli sunčevoj toplini, ne svuče i ne pođe na kupanje u rijeku tekućicu.

Priča pokazuje da je često uspješnije uvjeravanje negoli nasilje.

GOVEDAR

Dok je napasao krdo bikova, govedar izgubi tele. Kad ga, obišavši naokolo, ne nađe, obeća Zeusu da će žrtvovati jare ako nađe kradljivca. Došavši u neku šumu, opazi lava gdje proždire tele. Prestraši se i podigavši ruke k nebu reče: — Zeuse gospodaru, prije sam ti obećao da ću ti žrtvovati jare ako nađem kradljivca, a sada ću ti žrtvovati bika ako umaknem šapama kradljivca.

Ova bi se basna mogla primijeniti na nesretne ljude koji, nalazeći se u neprilici, mole za nešto, a kad to postignu, nastoje tome izbjeći.

[1] Sjeverni ledeni vjetar (bura).

VOL I ŽABA KRASTAČA

Dok je vol pio vodu, pogazi krastačino mladunče. Dođe onamo njegova majka, jer nije bila prisutna kad se to desilo, i stane pitati njegovu braću gdje je. Oni odgovore: — Mrtvo je, majko! Upravo čas prije dođe neki krupni četveronožac i kopitom ga smrska. — Krastača se nadimala da dostigne veličinu četveronošca, ispitujući pri tom da li je takva bila po debljini ona životinja. Djeca će tada majci: — Prestani, ne nadimlji se, jer ćeš se prije raspuknuti negoli ti pođe za rukom oponašati njegovu veličinu.

Manjima je opasno uspoređivati se s većima.

NOĆNA PTICA I ŠIŠMIŠ

Neka noćna ptica pjevala noću u krletki koja je visila na prozorčiću. Dođe šišmiš i stane je pitati zašto danju miruje, a noću pjeva. Ona odgovori da to ne čini bez razloga. — Dok sam jednom — reče — danju pjevala, bila sam uhvaćena, te sam se otada opametila. — Šišmiš će nato: — Ne treba da se više sada čuvaš, kad nema koristi, nego si trebala čuvati se prije nego si uhvaćena.

Basna pokazuje da je beskorisna promjena mišljenja u nesrećama.

LASICA

Lasica uđe u kovačevu radionicu i počne oblizivati pilu koja je ondje ležala. Budući da je istrla jezik, stane joj teći krv. Ona se tome radovala misleći da krv oduzimlje sa željeza pa je lizala i dalje dok nije posve izgubila jezik.

Priča se kazuje za one koji sami sebe oštećuju u častoljublju.

CRNA MAČKA

Neki je čovjek, po zanimanju kožar, imao mačku bijele boje koja mu je u kući svaki dan hvatala po jednoga miša. Jednom padne ona u zdjelu u kojoj je kožar držao žitko crnilo za kožu, te jedva odanle izađe s crnom bojom kože. Miševima se činilo da maca možda neće više htjeti da se hrani mesom jer je preobrazila svoj lik u pustinjaka. Stoga se bez straha razmile po stanu, njušeći gore-dolje i tražeći čime bi se nahranili. Mačka, međutim, iako je došla do tolikoga obilja plijena, ipak nije mogla sve uhvatiti premda je to veoma željela. Uhvati, dakle, dva miša i požđere ih. Svi ostali pobjegnu trkom čudeći se pri tom da je ona postala neprijaznija otkada je obukla pustinjačko odijelo.

MAČKA I AFRODITA[1]

Mačka se zaljubi u prekrasna mladića i zamoli Afroditu da je preobrazi u ženu. Božica se smiluje njezinoj žudnji i pretvori je u krasnu djevojku. Tada je opazi mladić, zaljubi se i povede je svojoj kući. Dok su oni ležali u spavaonici, Afrodita, želeći saznati, da

[1] Božica ljepote i ljubavi, zaštitnica braka.

li je mačka s promjenom tijela izmijenila i ćud, pusti usred sobe miša. Ona zaboravi na sadašnjost, ustane iz kreveta i stane goniti miša želeći ga pojesti. Božica se na nju razljuti te je opet povrati u stari oblik.

Tako i u svemu po prirodi pokvareni ljudi neće zaista izmijeniti ćudi iako izmijene vanjski oblik.

SELJAK KOJI JE IZGUBIO TRNOKOP

Kopajući jarak za vinograd, neki seljak izgubi trnokop te stane ispitivati da ga nije ukrao koji od prisutnih seljaka. Svaki je to nijekao. Ne znajući što da učini, odvede sve u grad da ih zaprisegne. Čini se, naime, da neiskreni bogovi prebivaju na selu, a oni koji su unutar gradskih zidina da su istiniti i da sve vide. Kad su, ulazeći na gradska vrata, kod izvora prali noge i odložili putničke torbe, stane glasnik dovikivati da će se isplatiti jedna tisuća kao nagrada za prijavu svetokrađe kojom je bog pokraden. Kad je seljak to čuo reče: — Uzalud li sam došao! Kako može znati druge kradljivce bog koji ne prepoznaje niti svoje nego za plaću ispituje zna li za njih netko od ljudi?

Ne valja vjerovati onima koji obećaju ono od čega nisu gospodari.

STARAC I SMRT

Jednom starac nasiječe u planini drva i podigne ih na pleća. Kad je već natovaren prevalio dug put, umoran skine drva i stane dozivati smrt. Budući da je smrt odmah pristupila i pitala ga zašto je zove, starac reče: — Da to breme podigneš i naprtiš mi ga.

Priča pokazuje da svaki čovjek voli život makar bio i nesretan.

UHVAĆENA MAČKA

Neki čovjek uhvati na lukav način mačku, sveže je i spremi se da je baci u podvodnu guduru da se udavi. Ona počne govoriti: — Kako mi lošu hvalu iskazuješ za ono što sam ti koristila loveći miševe i guštere. — On će nato: — Priznajem ti, ali si ujedno podavila i sve kokoši, opustošila čitavu kuću, otvarala spremnicu mesa, te ćeš umrijeti jer nam više štetiš negoli koristiš.

Basna zgodna za one, koji malo koriste, a štete mnogo.

SELJAK I ORAO

Seljak nađe u zamku uhvaćena orla, zadivi se njegovoj ljepoti i pusti ga na slobodu. On mu se za to pokazao zahvalnim. Kad ga orao jednom opazi gdje leži pod oštećenim zidom, doleti i podigne pandžama svežanj drva nad njegovu glavu. Seljak ustane i stane ga progoniti. Orao spusti svežanj, a seljak ga uzme i, kad se okrene, nađe zid srušen upravo ondje gdje je ležao, pa se stane diviti uzvratu dobročinstva.

Dobročinstvo treba da vraćaju oni koji su ga primili.

SELJAK I MORE

Neki seljak opazi na moru lađu kako je valovi podižu i povlače u dubinu, i stane uz plač proklinjati more. More mu nato počne dovikivati: — Čemu me, čovječe, uzalud koriš? Ta nisam ja uzrok pogibli, nego vjetrovi koji me strašno uznemiruju. Ako budeš htio bez njih zaploviti, uvjerit ćeš se da sam mirnije od kopna.

Po prirodi zlobni tjeraju mirne u bijes i razdraženost.

SELJAK I ŽDRALOVI

Ždralovi stali pasti seljakovu njivu netom zasijanu pšeničnim zrnjem. On ih je gonio i mahao dugo vremena praznom praćkom da ih poplaši. Kad oni opaze da iz praćke baca zrak, prkosili su mu i dalje, te nisu bježali, dok on nije prestao da radi običajne kretnje i dok nije počeo bacati kamenje i više njih pobio. Ždralovi sada napuste njivu i jedni stanu drugima kriještati: — Bježimo u zemlju Pigmeja[1] jer ovaj čovjek nas ne plaši više kao prije nego se prihvatio posla.

Basna sadrži nauk: Oni koji griješe treba da popuštaju opomenama riječi da ne iskuse kasnije posljedice djela.

BRODOLOMAC I MORE

Brodolomac, izbačen na neki žal, ležao je iscrpen od napora. Kad nakon kratka vremena ustane, pogleda na more i stane ga grditi jer primamljuje ljude krasotom svoga izgleda, a kad ih primi, podivlja i uništava ih. More primi oblik žene i reče mu: — Ne grdi mene, dragi prijatelju, nego vjetrove. Ja sam po prirodi kao i zemlja, a kad navale nagli vjetrovi, uzdižu me u valove i čine divljim.

Ne treba da okrivljujemo za nepravde one koji ih izvršuju, kad su drugima podložni, nego one koji su tima na čelu.

SELJAK I PSI

Seljak, zatvoren na imanju zbog zime, nije mogao izići da pribavi hrane, pa pojede u početku ovce. Kako je zima i dalje trajala, pojede i koze, a jer zima nije još nikako prestajala, prihvati se naj-

[1] Patuljasti narod u Africi.

poslije volova orača. Kad psi opaze njegova djela, kažu jedni drugima: — Treba da odavle odemo. Ako se, naime, gospodar nije uzdržao ni od volova koji s njime zajedno rade, kako će onda nas poštedjeti?

Basna pokazuje da se najviše treba čuvati takvih koji se ne uzdržavaju od nepravde niti prema domaćima.

SELJAK I ZMIJA

Zmija dogmiže i usmrti seljakovo dijete. On se zbog toga strašno naljuti, pograbi sjekiru, dođe do njezine rupe i pričeka da je smjesta udari ako izađe. Kad zmija proviri, zamahne sjekirom, ali promaši i rasiječe kamen koji je ležao kraj rupe. Kasnije je na oprezan način stade dozivati da se s njome pomiri. Zmija će nato: — Niti mogu ja tebi biti sklona dok gledam ogrebeni kamen, niti ti meni dok gledaš grob svoga sina.

Basna pokazuje da se velika neprijateljstva ne mijenjaju lako.

SELJAK I ZMIJA

Neki stari seljak nađe u zimsko doba zmiju ukočenu od studeni. Smiluje joj se, uzme je i stavi u njedra. Kad se ona ugrije i dođe k sebi, rani i uništi svoga dobročinitelja, te on umirući govoraše: — Pravo mi se događa kad sam se smilovao zlotvoru.

Basna pokazuje da su nepromjenljive zlobe, iako se pokazuju u velikoj mjeri dobrostivima.

PUTNIK I ZMIJA OTROVNICA

Neki putnik, putujući zimi, opazi zmiju gdje od studeni pogiba, smiluje joj se, podigne je i stavi u svoja njedra, te je tako pokuša ugrijati. Dok je ona bila obuzeta od studeni, mirovala je, ali kad se ugrije i oživi, ujede ga za trbuh. Budući da je morao umrijeti, reče: — Baš mi se pravo dogodilo. Što sam išao spasavati zmiju koja je pogibala i koju je trebalo i zdravu uništiti.

Priča pokazuje da zli ne vraćaju dobročinstvo, nego još i dobročiniteljima čine zlo.

SELJAK I NJEGOVI SINOVI

Kad je neki seljak bio na samrti, zaželi da njegovi sinovi steknu iskustvo u ratarstvu. Stoga ih pozove i reče: — Djeco moja, ja već pomalo odlazim s ovoga svijeta, a vi ćete naći sve, ako potražite ono što mi je u vinogradu sakriveno. — Oni pomisle da je tamo negdje zakopano blago. Stoga iza očeve smrti prekopaju svu zemlju oko loza, ali ne naiđu na blago. Trsje im, međutim, krasno okopano donese obilan prirod.

Priča pokazuje da je rad ljudima blago.

SELJAK, DJEČAK I ČAVKE

Bila je jesen i vrijeme jesenske sjetve. Neki seljak posijao pšenicu i čuvao je stojeći na njivi. Međutim, dolete bezbrojna crna jata krештavih čavki, a i čvorci s njima kao iskapači poljskoga sjemena. Sa seljakom je bio i dječačić s praznom praćkom. Čvorci su po običaju prisluškivali i ako bi seljak zatražio praćku, bježali su prije

nego je uzme. Seljak, međutim, izmisli drugu varku. Stane poučavati dječaka govoreći: — Dijete moje, treba da mi mudro zavaramo ptičje pleme. Kad, dakle, dođu, ja ću zatražiti kruh, a ti mi nećeš dati kruh nego praćku.

Dođu čvorci i pokriju zemlju. On zatraži kruh, kao što se dogovorio. Oni nisu pobjegli, a dječak mu dade praćku punu kamenja. Starac baci i pogodi jednoga čvorka u glavu, drugoga u nogu, a slijedećega u pleća, te stanu oni bježati. Dođu im u susret ždralovi i upitaju što se dogodilo. Neka čavka reče: — Izbjegavajte pokvareni ljudski rod koji je naučio da brblja jedno, a drugo čini.

Strašan je rod onih koji čine nešto prijevarom.

SELJAK I RODA

Seljak postavi na njivi ptičje zamke. Dok je hvatao ždralove koji su mu zatirali usjev, uhvati s njima i rodu. Ona ga hramljući stane zaklinjati da je pusti na slobodu govoreći: — Nisam ja ždral, nego roda, najčestitiji stvor koji štuje oca i pokorava mu se. Pogledaj da mi i boja nije jednaka. — On će nato: — Ne znam, što govoriš. S onima ću te uništiti s kojima sam te uhvatio.

Dobro je izbjegavati zle ljude i ne družiti se s njima
da ne zapadneš kako s njima u pogibao.

PTIČAR I RODA

Ptičar rastegne zamke za ždralove i stane izdaleka promatrati lov. Kad sa ždralovima sjedne na zamke i roda, pritrči on i uhvati i nju zajedno s njima. Pošto ga ona stane moliti da je ne ubije govoreći mu, kako ne samo da nije štetna ljudima, nego dapače veoma

korisna, jer hvata i uništava zmije i ostale gmizavce, reče joj ptičar: — Ako i nisi veoma nekorisna, zaslužuješ kaznu zato što si se upustila sa zlima.

Treba zato da i mi izbjegavamo drugovanje sa zlima
da se ne čini kao da i mi sudjelujemo u njihovoj zloći.

SELJAK I SREĆA

Dok je neki seljak kopao, namjeri se na zlato. Stoga se kod svakoga udarca obraćao Zemlji[1] jer je tobože od nje primio dobročinstvo. Pristupi mu Sreća i kaže: — Dragoviću moj, što Zemlji pripisuješ darove koje sam ti ja dala želeći te obogatiti. Ako se pak stanje izmijeni i to zlato prijeđe u tuđe ruke, znam da ćeš tada grditi mene, Sreću.

Priča pokazuje da treba raspoznavati dobročinitelja
i njemu hvalu uzvraćati.

SELJAK I DRVO

Drvo koje se nalazilo na seljakovu zemljištu nije donosilo ploda, nego je služilo samo kao zaklon vrabaca i bučnih cvrčaka. Seljak ga namisli kao neplodno posjeći. Uzme sjekiru i stane mu nanositi udarce. Cvrčci i vrapci počnu ga moliti da ne posiječe njihova zaklona, nego neka ga pusti da oni na njemu pjevaju i njega, seljaka, razveseljuju. On nije za njih mario, nego zada drvu i drugi i treći udarac. Kad je drvo izdubao, nađe košnicu pčela i med. Okusi med, baci sjekiru i stane drvo častiti kao sveto i brižno ga njegovati.

Ljudi po svojoj prirodi ne ljube i ne cijene toliko
pravdu, koliko idu u lov za dobitkom.

[1] Grčka božica, žena Urana (neba) i majka Kiklopa i Titana.

SELJAKOVI SINOVI

Sinovi nekog seljaka bili nesložni. Budući da ih on usprkos mnogim opomenama ipak nije mogao riječima nagovoriti da se promijene, dosjeti se tom sredstvu: naredi im da donesu svežanj prutova. Kad oni izvrše nalog, dade im sve prutove zajedno i naredi da ih kušaju razlomiti. Budući da to nisu mogli, premda su upotrijebili svu silu, razriješi svežanj i po drugi put dade im po jedan prut. Pošto su ih s lakoćom slomili, reče: — Tako ćete zaista i vi, djeco, biti nesavladivi za neprijatelje, budete li jednodušni, ako se pak budete svađali, bit ćete lako svladani.

Priča pokazuje da je sloga toliko jače sredstvo, koliko je nesloga sredstvo laka svladavanja.

SELJAK, MAGARAC I VOL

Neki seljak ujarmio magarca s volom i počeo orati, jadno doduše, ali za nevolju. Kad je posao bio svršen, spremao se ratar da ih izjarmi. U taj čas upita magarac vola: — Tko će rataru vući oruđe kući? — On mu odvrati: — Svakako onaj koji i inače običava.

SOVA I PTICE

Sve ptice zajedno došle k sovi i molile je da se odijeli od krova zgrada i da savije sebi gnijezdo na stablu kao i one i da ga učvrsti na grančicama s kojih se može i glasnije pjevati. Kad su, dakle, stigle u određeno godišnje doba k hrastu koji je upravo ondje rastao, bilo je sve spremno da na njega sjednu i nasele se u zelenkastoj krošnji. Međutim, sova je tada počela preporučivati pticama neka to ne čine i neka se ne raduju mladicama biljke, koja, kad

naraste, donesi imelu — propast pticama. One nisu prihvatile sovina savjeta, nego su se počele radovati hrastu, koji je rastao. Kad je hrast dosta narastao, sjele su na njega i pjevale. Pošto su ih ljudi počeli lako hvatati, jer je narasla imela, promijene mišljenje i stanu se diviti sovi zbog njezina savjeta.

I sada još misle da je ona čudesna i mudra, te zbog toga hoće da druguju s njom misleći da će tim drugovanjem postići nešto korisno, ali se uzalud na zlosrećnicu obraćaju. Nekadašnja je, naime, sova bila uistinu mudra i mogla je davati savjete. Međutim, sadašnje sove imaju samo njezino perje, oči i kljun, a u ostalome su nerazumnije od drugih ptica.

STARICA I LIJEČNIK

Stara žena bolesnih očiju pozove nekoga liječnika da je za plaću izliječi. Pogodi se pred svjedocima da će od nje dobiti veliku plaću ako joj izliječi oči, a ako ih ne izliječi, nego joj ostane slabost vida, da mu ništa neće dati. Tako i bude. Od vremena do vremena stavljao je liječnik u njezine oči lijek i krao malo po malo njezine stvari. Za kratko je vrijeme izliječi i stane tražiti ugovorenu plaću. Starica baci pogled unaokolo i, kako u svojoj kući ne opazi ništa od onoga što je prije bilo, ne dade mu ništa. Liječnik je, međutim, ustrajao kod svoga traženja i silio je, a budući da je ona zatezala, odvede je na sud. Ona stane pred lice sudaca i reče: — Ovaj čovjek, što god kaže, istinu govori. Obećala sam doista dati mu plaću ako budem dobro vidjela, a ostanem li slaba vida da mu ništa neću dati. Sada on govori da sam se izliječila, a ja tvrdim protivno da sam oštećena. Kad su mi oči bile bolesne, vidjela sam u svojoj kući raznovrsne stvari i novaca, a sada, dok on sam tvrdi da vidim, ne mogu upravo ništa od toga ugledati.

Priča pokazuje da zbog dobitka i zli ljudi neopazice pribavljaju dokaz protiv samih sebe.

ŽENA

Neka žena imala muža pijanicu. U želji da ga oslobodi te strasti, ovako je nešto izmislila. Pošto ga od prekomjerna pića onesviještena i neosjetljiva poput mrtvaca opazi, podigne ga na pleća, donese i ostavi na groblju te ode. Kad je mislila da se opet otrijeznio, priđe i stane udarati po vratima groblja. On upita: — Tko to udara na vrata? — a žena odgovori: — Ja sam onaj koji mrtvacima nosi hranu. — On će nato: — Ne jelo, nego piće mi, dragoviću, radije donesi! Žalostiš me kad mi spominješ hranu, a ne piće. — Žena se udari u prsa i reče: — Jao meni nesretnici! Ništa mi ne pomaže premda sam mudro izmislila. Ti, mužu, ne samo da se ne stidiš nego si postao i gori od samoga sebe, jer ti je u tijelo ušla strast za pićem.

Priča pokazuje da ne valja u zlim djelima život provoditi jer se može čovjeku nametnuti zla navika, kad i ne želi.

ŽENA I SLUŠKINJE

Neka radina udovica imala je sluškinje koje je običavala još noću na prvi pjev pijetlova buditi na posao. One, neprestano izmučene od posla, uvide da moraju ubiti kućnoga pijetla, jer on noću diže gospodaricu. Kad su to napravile, dogodilo im se da su zapale u još veću nevolju. Gospodarica ih, naime, ne znajući vrijeme pijetlova, stane još ranije buditi.

Priča pokazuje da mnogim ljudima njihove vlastite zamisli postaju uzrok zla.

ŽENA I KOKOŠ

Neka je udovica imala kokoš koja joj je svakoga dana snesla po jedno jaje. Pomisli ona da će joj dvaput na dan nesti ako joj baci više ječma. Učini, dakle, to. Pošto je kokoš otustjela, nije mogla nesti niti jedanput na dan.

Priča pokazuje da oni koji iz koristoljublja teže za većim, gube i ono što imaju.

ŽENA-VRAČARA

Obećavajući sredstva za odvraćanje božanskoga gnjeva žena-vračara radila je unosan posao i odatle vukla dobitak. Podnesavši protiv nje pismenu tužbu zbog bezbožnosti, neki je pograbe i osuđenu stanu voditi na smrt. Dok su je vodili, opazi je neki i reče joj: — Kako to da nisi mogla preokrenuti odluku ljudi ti koja se izdaješ vještom u odvraćanju božanskog gnjeva.

Priča pokazuje da mnogi obećavaju velike stvari iako ne mogu izvršiti niti malene.

JUNICA I VOL

Gledajući vola gdje radi, junica ga je smatrala nesretnim zbog umora. Kad pak dođe vrijeme svetkovine, odriješe vola, a junicu uhvate za žrtvovanje. Vol to vidi, nasmije se i reče joj: — Zato si i besposličila, moja junico, jer si imala biti žrtvovana.

Basna pokazuje da besposlicu čeka pogibao.

PLAŠLJIVI LOVAC I DRVOSJEČA

Lovac tražio tragove nekoga lava. Kad upita drvosječu da li je vidio tragove lava i gdje leži, odgovori mu: — Baš ću ti pokazati i samoga lava. — Ovaj nato problijedi od straha i cvokoćući zubima reče: — Tragove samo tražim, a ne samoga lava.

Basna pokazuje srčane i kukavice; smjele samo na riječima a ne i na djelima.

SVINJA I OVCE

Svinja zađe u stado ovaca i stane pasti. Kad je pastir počne hvatati, cviljela je i otimala se. Ovce su je prekoravale zbog vike i govorile: — Nas neprestano hvata i ne vičemo. — Nato će ona: — Ali moje hvatanje nije jednako vašemu, jer vas lovi ili zbog vune ili mlijeka, a mene zbog mesa.

Basna pokazuje da s pravom jauču oni koji nisu u opasnosti zbog novca nego zbog spasa.

SVINJA I LISICA

Neki čovjek natovari na magarca kozu, ovcu i svinju te pođe u grad. Budući da je svinja cijelim putem cviljela, začuje je lisica i stane pitati zašto samo ona viče dok ostale mirno podnose. Ona joj upadne u riječ i reče: — Ne cvilim ja baš uzalud jer dobro znam da će gospodar poštedjeti ovcu koja mu daje vunu i janjad, a tako jednako i kozu radi sira i kozlića. Budući da se mnome nema za što drugo poslužiti, svakako će me zaklati.

Tako ne valja prekoravati one ljude koji oplakuju buduće nesreće jer ih unaprijed razabiru.

DUPINI I RIBA

Ratovali međusobno dupini i kitovi. Kad se borba već uvelike razmahala, izroni neka riba, i to malena, i pokuša ih izmiriti. Jedan je dupin prekine i reče: — Bolje nam je u međusobnoj borbi izginuti negoli trpjeti tebe kao pomiritelja.

Tako se neki ljudi, koji inače nemaju nikakve vrijednosti, čine da jesu nešto kad uzmu udjela u nekoj svađi.

GOVORNIK DEMAD[1]

Dok je jednom govornik Demad u Ateni javno govorio, a ljudi mu uopće nisu obraćali pažnje, zamoli ih neka mu dopuste da ispriča Ezopovu basnu. Pošto su na to pristali, započne on govoriti: — Jednom su putovale istim putem Demetra, lastavica i jegulja. Kad su stigle do neke rijeke, lastavica uzleti, a jegulja zaroni. — Izrekavši to zašuti. Pošto ga oni upitaju: — Što se dogodilo s Demetrom? — odgovori: — Srdi se na vas koji zapuštate državne poslove, a brinete se za Ezopove basne.

Tako su nerazumni i oni ljudi koji se ne brinu za potrebno, nego radije izabiru ugodno.

DRVOSJEČE I HRAST

Drvosječe cijepali hrast pomoću klinova koje su od njegova drva izradili. Hrast reče: — Ne srdim se toliko na sjekiru koja me cijepa, koliko na klinove koji su od mene nastali.

Jača je uvreda kad je tko doživi od rođaka negoli od stranaca.

[1] Atenski državnik.

ZMIJA I ORAO

Sukobe se zmija i orao i stanu se boriti. Zmija se sklupča i tako je držala orla. Seljak to opazi, razriješi zmijin zaplet i oslobodi orla. Zmija se nato rasrdi i pusti otrov u piće orlovog spasioca. Kad je seljak htio u neznanju piti, sleti orao i istrgne čašu iz seljakovih ruku.

Dobročinitelje čeka zahvalnost.

HRASTOVI I ZEUS

Hrastovi prekoravali Zeusa govoreći ovako: — Bez razloga smo skrenuti s pravoga puta u životu. Nas više sijeku nego sva druga stabla. — A Zeus će na to: — Vi ste sami sebi stvorili takvu sudbinu: da ne rađate držalice i da niste korisni za graditeljstvo i ratarstvo, ne bi vas sjekira sjekla.

Koji su sami sebi uzrokovali zlo nerazumno prekoravaju druge.

MASLINA I SMOKVA

Rugala se maslina smokvi govoreći da ona sama u svako doba raste, a smokva mijenja mladice u određeno vrijeme. Na njih padne snijeg, nađe maslinu krošnjatu i sa zelenim grančicama, pa je zajedno s njezinom ljepotom posve uništi, a smokvi, koju nađe bez lišća, ništa ne naškodi padajući kroz gole grane na zemlju.

Ljepota postaje sramota onima koji je steknu, ako nisu skromni.

JELA I KUPINA

Jela se hvalila i govorila kupini: — Ti baš ni u čemu ne donosiš koristi dok ja koristim na krovovima i u kućama. — Kupina joj odvrati: — Kad se, jadnice, sjetiš sjekira i pila koje te udaraju, htjela bi biti kupina a ne jela.

Bolje je siromaštvo bez straha, negoli bogatstvo s nevoljama i neprijateljskim postupanjem.

JELEN

Jelen, slijep na jedno oko, dođe na neki morski žal i stane pasti okrenut zdravim okom prema kopnu, pazeći tako na dolazak lovaca, a slijepim prema moru, jer odanle nije očekivao nikakve pogibli. Kad ga opaze neki ljudi koji su plovili pokraj onoga mjesta, ustrijele ga. Nalazeći se na umoru reče u sebi: — Baš sam nesretan, čuvao sam se kopna kao podmukla, a naišao sam na mnogo pogubnije more pod zaštitu kojega sam se zaklonio.

Tako često, protiv našeg očekivanja, vidimo da su korisne one stvari koje se čine nepovoljne, a štetno postaje ono što se smatra spasonosno.

JELEN I MAJKA

Majka poučavala jelena govoreći ovo: — Dijete moje, rogovlje si od prirode dobio, a veličinom se tijela odlikuješ, te ne razumijem zašto se bojiš i bježiš kad nadođu psi. — Dok je to govorila, začuje se izdaleka trk pasa. Ona, koja je svome djetetu svjetovala da čeka, započne prva bježati.

Lako je svjetovati ono što je teško učiniti.

JELEN I TRSJE

Bježeći pred lovcima, jelen se sakrije u trsje. Kad su se lovci malo udaljili, pomisli on da je već posve siguran i započne brstiti lozino lišće. Pošto se lišće micalo, okrenu se lovci i pomisle da se pod lišćem sakriva neka životinja, kao što je uistinu i bilo, te strijelama ubiju jelena. Umirući stane jelen govoriti: — Pravo mi se dogodilo, jer nisam trebao oštećivati onu koja me spasila.

Basna pokazuje da bivaju kažnjeni oni koji dobročiniteljima nanose nepravdu.

JELEN I LAV

Bježeći pred lovcima, jelen dođe pred neku spilju u kojoj je bio lav, pa uniđe da se sakrije. Kad ga lav pograbi i počne uništavati reče: — Nesretna li mene! Bježeći od ljudi uvalih sama sebe u ralje zvijeri.

Tako neki ljudi srljaju u veća zla iz straha od manjih opasnosti.

JELEN I LAV

Žedan jelen dođe do nekoga izvora. Dok je pio, opazi u vodi svoju sjenu i stane se gizdati svojim rogovima gledajući njihovu veličinu i krasotu, a na noge se silno ljutio što su tanke i slabe. Dok je još o tome mozgao, pojavi se lav i stane ga progoniti. On udari u bijeg i daleko izmakne lavu. Dok je ravnica bila gola, spašavao se trkom, a kad stigne na neko šumovito mjesto, dogodi se tada da mu se rogovi zapletu u granje. I kako zbog toga nije mogao da trči, lav ga uhvati. Kad je imao poginuti, reče u sebi: — Jadna li

mene! Noge su me spasavale, iako sam mislio da će me ostaviti na cjedilu, a upropašćuju me rogovi u koje sam se osobito pouzdavao.

Tako često i prijatelji u koje se sumnja postaju u opasnosti spasioci, a izdajice oni u koje se osobito pouzdaje.

BOLESNI JELEN

Jelen zapadne u bolest i legne na nekom ravnom mjestu. Kad dođu neke životinje u pohode, popasu jelenu pašu koja je bila oko njega. On se zatim oslobodi bolesti, ali strašno iscrpljen od nestašice hrane izgubi s pašom i život.

Basna pokazuje, da oni, koji si pribavljaju ništave i nepromišljene prijatelje, dočekaju od njih prije štetu negoli korist.

NADA MEĐU LJUDIMA

Zeus skupi sva dobra u zemljanu sudu, zatvori ga zaklopcem i dade čovjeku. Neumjereni čovjek, želeći saznati što je u njemu, pomakne zaklopac, a dobra žurno umaknu i polete gore u božanske dvore napuštajući Zemlju. Samo je ostala Nada koju je spriječio stavljeni zaklopac. Stoga je zajedno s ljudima jedina Nada koja daje jamstvo da će nam dati svako pojedino od odbjeglih dobara.

JARE I VUK

Vuk počne progoniti jare koje je iza stada zaostalo. Jare se okrene i reče vuku: — Uvjeren sam, dragi vuče, da sam tvoj zalogaj, ali da ne poginem neslavno, zasviraj pa ću još prije zaplesati. — Dok

je vuk svirao, a jare plesalo, začuju to psi, dojure pa stanu goniti vuka. On se okrene i kaže jaretu: — Pravo mi se to događa, trebalo je da ne oponašam frulača kad sam mesar.

Tako i oni koji u pravi čas čine nešto protiv uvjerenja, gube i ono što imaju u rukama.

JARE I VUK

Stojeći na nekom krovu, jare opazi vuka gdje prilazi, stane ga grditi i rugati mu se. Vuk će nato: — Dragoviću moj, ne grdiš me ti nego mjesto.

Basna pokazuje da često i mjesto i zgoda daju smionost protiv jačih.

HERMES

Zeus naloži Hermesu da u sve zanatlije ulije napitak laži. Kad on to priredi i učini pravu mjeru, stane ulijevati u svakog pojedinog. Budući da je preostalo mnogo napitka, a ostao je još samo postolar, uzme Hermes čitavu posudu i ulije u njega. Otada svi zanatlije lažu, a najviše od sviju postolari.

Priča za lažljive zanatlije.

HERMES I KIPAR

U želji da dozna, u kakvoj je časti kod ljudi, preruši se Hermes u čovjeka i dođe u kiparevu radionicu. Opazi Zeusov kip i upita: — Po što? — Kada kipar odgovori: — Jednu drahmu — nasmije se i stane pitati po što je Herin kip. Dok mu je kipar odgovarao da stoji

nešto više, ugleda i svoj kip te pomisli da njega ljudi sigurno više cijene jer je glasnik bogova i pribavlja dobitak. Zato stane pitati, a kipar odgovori: — Ako kupiš one, dat ću ti toga kao dodatak.

Priča pristaje umišljenu čovjeku koji kod ostalih ljudi nije ni u kakvoj cijeni.

HERMESOVA KOLA I ARAPI

Hermes jednom natovari u kola laži i lukavstva i pođe po čitavoj Zemlji. Kad stigne u zemlju Arapa, kažu da su se kola razbila, a Arapi ih oslobodili od tereta te ga nisu pustili, iako su mogli, da pođe u druge zemlje i da učini teret svojih kola zajedničkim dobrom svih ljudi.

NEPRIJATELJI

Dva neprijatelja plovila na jednoj lađi. Kako su željeli biti daleko jedan od drugoga, pođe jedan na pramac, a drugi na krmu, i tako su stajali. Kad je nastala žestoka oluja, a lađa se počela u krugu vrtjeti, onaj na krmi stane ispitivati nekoga na kojoj strani počinje lađa tonuti, kad se nalazi u opasnosti. Pošto mu taj odgovori — na pramcu — reče: — Više mi nije smrt teška; barem ću gledati svoga neprijatelja gdje se utaplja prije mene.

Tako i neki ljudi, iz zlobe prema neprijateljima, izabiru da i sami trpe nesreću iz želje da i njih vide nesretne.

ZMIJA OTROVNICA I VODENA ZMIJA

Otrovnica je dolazila na neki izvor piti. Vodena zmija koja je ondje prebivala zabranjivala joj je to ljuteći se što se ne zadovoljava vlastitim pašnjakom nego dolazi i u njezino boravište. Kako

se svađa uvijek povećavala, dogovore se da se upuste u međusobnu borbu pa da onda paša i zemlje i vode pripadne pobjedniku. Pošto one uglave rok, žabe, iz mržnje prema vodenoj zmiji, dođu otrovnici i stanu je sokoliti obećavajući joj i svoj savez. Kad dođe do borbe, otrovnica navali na vodenu zmiju, a žabe, jer drugo ništa nisu mogle raditi, stanu silno kreketati. Otrovnica pobijedi i stane ih prekoravati, jer iako su obećale svoj savez u borbi, ne samo da nisu priskočile u pomoć nego su dapače i pjevale. One joj odgovore: — Dobro upamti, draga, da se naš savez ne sastoji u rukama, nego samo u glasu.

Basna pokazuje da pomoć u riječima ništa ne koristi tamo, gdje je potrebna pomoć ruku.

ZMIJA I LISICA

Zmija na svežnju trnja žurno plovila po rijeci. Kad je opazi lisica koja je kraj rijeke prolazila reče: — Kapetan dostojan lađe!

Basna bi mogla pristajati zlopaku čovjeku koji se prihvaća rđavih poslova.

ZMIJA I TURPIJA

Zmija uniđe u kotlarevu radionicu i stane tražiti milodare od oruđa. Kad od ostalog oruđa dobije, dođe turpiji i zamoli je da joj nešto udijeli. Ona upadne u riječ i reče: — Baš si luda, kad misliš da ćeš odnijeti nešto od mene koja nisam naviknuta davati nego od sviju uzimati.

Basna pokazuje da su lakomisleni oni koji očekuju da će od tvrdice nešto dobiti.

ZEUS I LISICA

Zeus, zadivljen mudrošću i lukavošću lisičje pameti, preda joj kraljevsku vlast nad nerazumnim životinjama. U želji da dozna da li je s promjenom sreće promijenila i vladanje, pusti joj pred oči, dok su je u nosilima nosili, balegara. Kako nije mogla to podnijeti jer je on oblijetao, skoči nepristojno s nosila i pokuša ga ščepati. Zeus se na nju rasrdi i povrati u stari položaj.

Basna pokazuje da zli ljudi ćudi doista ne mijenjaju iako postignu odličniji položaj.

ZEUS I ZMIJA

Kad se Zeus ženio, sve životinje donesu darove, naravno svaka prema svojim mogućnostima. Zmija se također gmižući popne s ružom u ustima. Kad je Zeus opazi, kaže: — Darove sviju ostalih primam, ali iz tvojih usta nikako.

Basna pokazuje da su opasna dobročinstva zlih ljudi.

ZEUS I KORNJAČA

Kad je Zeus svadbovao, pozove sve životinje i stane ih gostiti. Samo je kornjača zakasnila i on je, ne znajući razloga, drugi dan upita: — Zašto ti jedina nisi došla na ručak? — Budući da je ona odgovorila — moja kućica, najbolja kućica — razljuti se na nju i odredi da ona svoju kućicu na sebi naokolo nosi.

Tako i mnogi ljudi radije jednostavno žive negoli da kod drugih u raskoši borave.

MAZGA

Neka mazga, ugojena ječmom, poskoči i stane u sebi klicati: — Brzotrk je konj moj otac, a ja sam sva njegova slika i prilika. — Kad je pak snađe neka nužda, bila je prisiljena da trči. Kako je pri tom sustala, sjeti se odmah, zlovoljno pogledavajući, da je od oca magarca.

HERAKLO, KREPOST I ZLOĆA

Kad je Heraklo bio na prelazu iz dječačke u mladenačku dob, u kojoj mladići već postaju samostalni i pokazuju da li će krenuti u život putem kreposti ili onim kroz zloću, došao je u samoću i sjedio kolebajući kojim od putova da krene. Tada se pokažu dvije velike žene gdje mu prilaze, jedna lijepa naoko i po prirodi slobodna, ukrašena čistoćom tijela, stidom u očima, čedna držanja i u bijeloj haljini; a druga ugojena od punašnosti i nježna, nakićena u licu bojom, te se činila bjeljom i rumenijom nego što je uistinu bila, a u držanju tijela takva te se činilo da je uspravnija nego od prirode; oči pak ima širom otvorene, a odijelo takvo da iz njega napon mladosti prosijava; često samu sebe pogledava, a gleda li je i tko drugi promatra, a često se i na svoju sjenu obazire. Kad su stigle bliže Heraklu, ona prije spomenuta ide na isti način, a druga, u želji da prije dođe, pritrči Heraklu i reče: — Vidim, da si, Heraklo, u neprilici kojim bi putem krenuo u život. Ako dakle uzmeš mene za prijateljicu, vodit ću te najugodnijim i najlakšim putem. Svaku ćeš radost okusiti i proživjet ćeš život bez teškoća. U prvom redu nećeš mariti za ratove ni poslove, nego ćeš se neprestano brinuti koje bi ugodno jelo ili piće mogao pronaći, ili što da vidiš ili čuješ, pa da se razveseliš, ili što da mirišeš ili čega da se dotakneš pa da uživaš; i s kojim bi se ljubimcima u društvu najviše razveselio, i kako bi najmekše počivao, i kako bi sve to mogao postići s najmanje truda. A ako se kada i pojavi neka slutnja oskudice, otkuda ćeš to nabaviti, ne boj se da ću te povesti da to sebi pribavljuješ s naporom i naprezanjem tijela i duha, nego ćeš se služiti onim za što ostali rade, ne uzdržavajući se ni od čega, odakle bi se mogla izvući neka korist, jer ja pružam svojim pristašama mogućnost da odasvuda izvuku korist. — Kad Heraklo to čuje, reče: — Ženo, kako ti je ime? — Ona će nato: — Moji me prijatelji zovu Sreća, a oni koji me mrze nazivaju me pogrdno Zloća. — U tom času priđe druga žena i reče: — Ja sam došla k tebi, Heraklo, poznajem tvoje roditelje, a i u tvome sam odgoju upoznala tvoju ćud. Stoga se nadam, ako bi krenuo putem prema meni, da bi brzo mogao postati dobar izvršitelj lijepoga i časnoga, pa bih ti se i ja zbog dobra pokazala kud i kamo odličnijom i vrednijom štovanja. Neću te varati hvalospjevima ugode, nego ću ti po istini razložiti kako su bogovi uredili ono što jest. Bogovi, naime, ne daju ljudima od postojećega dobra i lijepa ništa bez muke i truda, nego želiš li da ti bogovi budu milostivi, treba ih poštivati; ili hoćeš li da te prijatelji vole, treba im dobro činiti; ili želiš li da te neki grad časti, treba mu koristiti; ili zahtijevaš li da ti se čitava Helada divi zbog kreposti, treba se truditi da joj dobro činiš; ili želiš li da ti zemlja donosi obilate plodove, treba je dobro obrađivati; ili misliš li da se trebaš stokom obogatiti, treba se tada za nju brinuti; želiš li da kroz rat nasrneš i da se uzdigneš i da uzmogneš prijatelje oslobađati i neprijatelje svladavati, treba učiti samo ratno umijeće kod stručnjaka i treba vježbati, kako se tim umijećem treba služiti; želiš li i tijelom biti jak, treba ga privikavati da se pokorava razumu i vježbati ga s naporom i znojem. — Zloća prihvativši riječ reče: — Razabireš li, Heraklo, kako ti ta žena navodi težak i dugi put do radosti? Ja ću te voditi do sreće lakim i kratkim putem. — Krepost tada reče: — Bijednice, što ti dobro imaš? Ili što ugodno poznaješ, kad za to nećeš ništa raditi? Ti i ne čekaš želju za ugodnim, nego se zasitiš svega, prije nego za njim imaš želju, ti jedeš

prije nego si gladna, a piješ prije nego si žedna; a da sa slašću jedeš pronalaziš kuharske vještake; da sa slašću piješ, nabavljaš skupocjena vina i ljeti, naokolo trčeći, tražiš snijeg; da slatko usneš, daješ praviti ne samo mekanu posteljicu, nego i počivaljke i okrugle podloge pod krevete, da se mogu njihati. Ne želiš sna zbog umora, nego zato jer nemaš što da radiš. Na ljubavni užitak nagoniš prije potrebe pronalazeći svašta, te ti je muško isto što i žena. Tako ti odgajaš svoje prijatelje da noću požudi razuzdano udovoljavaš, a danju prespavaš najkorisnije stvari. Iako si besmrtna, ipak su te bogovi prezreli, a čestiti te ljudi ne štuju. Ne čuješ od svega uhu najslađe uživanje — pohvalu svoju; ne vidiš od svega najslađi prizor za oči jer nisi nikada vidjela ni jedno svoje lijepo djelo. Tko ti, dok govoriš, išta može vjerovati? Tko bi ti u potrebi mogao pomoći? Ili tko bi se zdrave pameti odlučio da pripada tvome društvu? Gdje su, dok su mladi, tijelom slabi, a kad postanu stariji, duhom nerazumni; kroz mladost besposleno prolaze hranjeni tako da postaju masni, a kroz starost se suhi mučno provlače stideći se svojih prošlih djela, a teško podnose sadašnjost jer su u mladosti sve slasti iskusili, a teškoće za starost odložili. Ja sam u društvu bogova, a i u društvu čestitih ljudi. Bez mene ne nastaje niti božansko niti ljudsko lijepo djelo. Časte me najvećma od sviju i bogovi i ljudi kojima to dolikuje; draga sam suradnica zanatlijama, a gospodarima vjerna čuvarica kuća, robovima milostiva pomagaćica, a dobra pomoćnica kod poslova u miru, postojana saveznica u ratnim djelima i najbolja druga u prijateljstvu. Mojim je prijateljima ugodno uživanje i jednostavne hrane i pića jer mirno čekaju dok ih se zažele. San im je slađi nego onima bez napora, a niti su zlovoljni ako ga propuste, niti zbog toga odustaju od potrebnih poslova. Mladići se raduju pohvalama starijih, a stariji se ponose što ih mladići štuju i rado se sjećaju starih djela, a uživaju ako i sadašnja djela dobro izvršavaju. Kroz mene su mili bogovima, dragi prijateljima i vrijedni za domovinu. Kad dođe suđeni svršetak,

ne leže bez časti u zaboravi, nego im vječno u sjećanju slava cvate. Ako u takvim stvarima, Heraklo, sine dobrih roditelja, očeličiš, bit će ti moguće steći najsavršeniju sreću.

Vama je, mladići, zaista vrijedno uzeti to k srcu i nastojati brinuti se oko toga za buduće vrijeme života.

HERAKLO I ATENA

Hodao Heraklo nekim uskim putem. Opazivši na zemlji nešto slično jabuci, kušao je to satrti. Kad pak vidi da je to postalo dvostruko, navali još jače i stane udarati kijačom. Ono se silno nadme i zakrči put. Heraklo odbaci kijaču i stane u čudu. Uto mu se ukaže božica Atena i reče: — Umiri se, brate! To je častoljublje i svađa. Ako to netko ostavi na miru bez svađe, ostaje onakvo kakvo je u početku bilo, a u kavgama se tako nadimlje.

Prepirke i svađe uzrok su velike štete.

LOVAC I KONJANIK

Neki lovac ubije zeca i noseći ga išao je dalje svojim putem. Susretne nekoga čovjeka na konju koji je tražio zeca pod izgovorom da će ga kupiti. Pošto konjanik primi od lovca zeca, odjuri odmah trkom. Trčeći za njim, lovac je mislio da će ga tobože prestići. Kad se konjanik udaljio od njega dosta daleko, lovac mu i preko volje stane dovikivati: — Hajde, uostalom, jer sam ti zeca i onako već poklonio.

Priča pokazuje da se mnogi, kojima se oduzimlje privatna imovina, pretvaraju kako su je tobože dali od svoje volje.

LOVAC I PAS

Lovac opazi psa gdje prolazi i stane mu dobacivati zalogaje mesa. Tada će pas čovjeku: — Odlazi od mene, čovječe, jer mi tvoja velika ljubaznost kudikamo više govori.

Basna pokazuje da očito pobijaju istinu oni koji daju nekima mnogo darova.

LOVAC I VUK

Neki lovac opazi kako vuk navaljuje na stado ovaca i mrcvari ih. Zato ga stane spretno loviti i pošalje na njega pse rekavši: — Najkukavnija zvijeri, gdje je tvoja napadačka snaga, kad nisi bio u stanju da se uopće opreš psima?

Basna pokazuje da je svaki pojedini čovjek iskusan u svome umijeću.

LIJEČNIK NEZNALICA

Bio liječnik neznalica. Dođe on bolesniku i, premda su mu svi liječnici govorili da nije u opasnosti nego da će dugo bolovati, jedini mu govoraše neka uredi sve svoje stvari jer da neće preživjeti sutrašnjega dana. To reče i ode. Nakon nekog vremena bolesnik ustane, izađe blijed te je jedva hodao. Onaj ga liječnik susretne i kaže: — Zdravo, kako su oni na drugom svijetu? — Bolesnik mu odvrati: — Miruju, jer su ispili napitak zaboravi[1]. Prije kratka vremena su se Smrt i Had[2] strašno prijetili svim liječnicima jer ne

[1] Po priči sjene mrtvaca ispijale su napitak zaboravi iz rijeke Lete u podzemnom svijetu.

[2] U grčkoj priči strašan gospodar podzemnoga svijeta.

puštaju da umiru bolesnici. Zato su sve liječnike popisali. Htjeli su i tebe staviti u popis, ali sam ja dojurio i molbama ih umekšao i pod zakletvom uvjerio da ti nisi pravi liječnik, nego da si bezrazložno uvršten među njih.

Navedena priča napada i žigoše neobrazovane, neuke i hvalisave liječnike.

LIJEČNIK I BOLESNIK

Kad su sahranjivali nekoga od ukućana, govorio je liječnik njegovim pratiocima kako taj čovjek ne bi bio umro da se uzdržavao od vina i služio se štrcaljkama. Neki mu upadne u riječ i reče: — Dragi moj, nije potrebno da to govoriš sada kad nema koristi, nego si to trebao tada preporučivati dok se moglo primijeniti.

Priča pokazuje da treba u potrebi pružati prijateljima pomoć, a ne iza nezgode podsmijavati se očajnom čovjeku.

PTIČAR I ZMIJA OTROVNICA

Ptičar uzme ljepak i trske pa pođe u lov. Opazi bravenjaka na nekom visokom drvetu i htjede ga uloviti. Sveže trske u duljinu i stane napeto promatrati tako da mu je sva pažnja bila u zrak uperena. Dok je na taj način gore upirao oči, stane neopazice na otrovnicu koja je ležala podno njegovih nogu. Ona se okrene i ujede ga, te ptičar klone i reče sebi: — Baš sam bijedan. U želji da drugoga uhvatim, neopazice je mene samoga smrt ulovila.

Tako i oni koji susjedima smišljaju spletke sami još prije zapadaju u nesreću.

KOPCI

Nekada su kopci imali isti glas kao i labudovi. Međutim, kad su kopci čuli konje kako rže, zažele se njihova glasa i kušajući ga oponašati izgube i ono što su imali i ono što su nastojali naučiti, jer rzati ne naučiše, a pjevati zaboraviše.

Oponašanje onoga, što nekome ne priliči donosi gubitak vlastitih svojstava.

PTIČAR I CVRČAK

Kad ptičar začuje cvrčka, očekivao je da će nešto veliko uloviti i prolazeći stane po pjesmi procjenjivati lovinu. Primijeni vještinu i uhvati plijen, ali ne dobije ništa više od pjesme. Stoga stane okrivljavati svoju nadu jer ga je navela na lažan zaključak o velikom plijenu.

Tako se i prosti ljudi čine više nego što doista jesu.

KONJ I MLINAR

Konja stane mučiti starost, te umjesto boja dočeka mlinište. Budući da je bio prisiljen, umjesto ratovanja, mljeti, oplakivao je svoj sadašnji udes i sjećao se prijašnje sreće govoreći: — Mlinaru, prije mi je bilo dopušteno polaziti na vojsku, po čitavom mi je tijelu ležao nakit, a i neki me čovjek pratio kao sluga. Sada pak ne znam, što sam skrivio, da za naknadu, umjesto bitke, dobivam mlinište. — Mlinar će nato: — Uzdrži se, da često staro spominješ, jer sudbina znade donositi smrtnicima promjenu na obje strane.

KONJ, VOL, PAS I ČOVJEK

Konj, vol i pas nagnani od zime dođu u kuću nekoga čovjeka. On ih primi, zapali vatru i ugrije. Konju dade ječam, volu pljevu, a psu ostatke sa stola. Zbog toga gostoljublja uzvrate mu zahvalnost tako da mu je udijelio svaki nešto od godina svoga života. Konj mu dade svoje prve godine, te je zato svaki čovjek vatren i ohole ćudi; vol iza njega srednje godine, te je zato čovjek pun posla i radin, jer skuplja bogatstvo; kao treći dâdê mu pas posljednje godine, te je zato svaki čovjek kad počne starjeti zlovoljne ćudi, a voli, prijazan je i raduje se samo onome koji mu daje hranu, a na one koji mu ne daju reži i napada.

Prosti i zli ljudi vole obično samo one koji ih uzdržavaju.

KONJ, VOL, PAS I ČOVJEK

Na drugi način

Kad je Zeus stvorio čovjeka, dade mu kratak vijek. Pošto nastane zima, sagradi čovjek, služeći se svojom pameti, kuću i stane u njoj boraviti.

Jednom nastane žestoka studen, a Zeus je još slao kišu, te konj nije mogao izdržati nego trčeći dođe čovjeku i zamoli ga da ga zakloni. Čovjek kaže da će mu to učiniti ako mu dade dio svojih godina. Konj mu rado ustupi.

Za kratko vrijeme eto ti i vola, jer ni on nije mogao podnositi zimu. Budući da je čovjek na isti način govorio da ga neće primiti prije negoli mu i on dade jedan dio svojih godina, vol mu dade i bude primljen.

Na koncu dođe i pas utučen od studeni i kad je dao dio svojih godina bude i on zaklonjen.

Tako se dogodilo da su ljudi, kad se rađaju i kad su u godinama koje su od Zeusa dobili, nepokvareni i dobri; a kad dođu u konjske godine, hvališe su i oholice; kad pak stignu u volovske godine, sposobni su za državne službe; oni, međutim, koji dospiju do pasjih godina, postaju srditi i zagrižljivi.

Ovom bi se basnom mogao netko poslužiti protiv ljutita i tvrdoglava starca.

KONJ I JELEN

Konj je sam gospodario livadom. No došao je jelen i upropaštavao mu pašu. U želji da se osveti jelenu, upita konj čovjeka da li bi mogao s njime u zajednici kazniti jelena. Čovjek mu potvrdi riječima: — Ako primiš uzdu i ako se ja sam uspnem na tebe s kopljem. — Pošto to konj dopusti, čovjek se uspne, ali umjesto da se osveti, postane sam rob čovjeku.

KONJ I KONJUŠAR

Konjušar krao konju ječam i prodavao ga, a njega je čitav dan tr'o i češljao. Konj će mu nato: — Ako hoćeš uistinu da budem lijep, ne prodavaj ječam koji me hrani.

Lakomci opčinjaju siromahe uvjerljivim riječima i ulagivanjem, te ih tako lišavaju najnužnijih sredstava.

KONJ I MAGARAC

Neki je čovjek imao konja i magarca. Kad su jednom bili na putovanju, reče magarac konju: — Preuzmi malo moga tereta ako hoćeš da ostanem živ. — On ne posluša. Magarac se od umora sruši

i ugine. Kad je gospodar sve naprtio na konja pa i samu magarčevu kožu, stane konj jaučući vikati: — Jao meni bijedniku! Što mi se nevoljnu dogodilo! Nisam htio preuzeti mali teret, i eto sada nosim sve, pa i odrtu kožu.

Basna pokazuje: ako se veliki s malima udruže, spasit će se u životu jedni i drugi.

KONJ I VOJNIK

Za vrijeme rata hranio je neki vojnik ječmom svoga konja kao pomagača u nevolji. Kad rat prestane, pomagao mu je konj u nekim teškim poslovima i u nošenju većih tereta, a hranjen je samo pljevom. Kad se čulo da je opet rat izbio i kad je trublja počela dozivati, gospodar zauzda konja i sam se naoruža i krene u rat. Konj je neprestano posrtao, jer nije imao snage. Na koncu reče svome gospodaru: — Otiđi sada među pješake, jer si me od konja pretvorio u magarca. Kako hoćeš da opet od magarca imaš konja?

STABLA I TRSKE

Jednom su stabla, od vjetrova razlomljena, gledala gdje trske ostaju neoštećene pa ih stanu pitati kako to da se ona tako lome, iako su jaka i čvrsta, a njima se, iako su tanke i slabe, ništa zlo ne događa. Trske nato odvrate: — Jer mi, znajući svoju slabost, popuštamo navali vjetrova i tako izbjegavamo napadaje, a vi, pouzdavajući se u vlastitu snagu, kušate oprijeti se i zbog toga bivate skršena.

Basna pokazuje da je u nepovoljnim prilikama popuštanje sigurnije od protivljenja.

TRSKE I HRAST

Vjetar iskorijeni hrast i baci ga u rijeku. Ploveći po rijeci, upita trske: — Kako vas, iako ste slabe i tanke, ipak ne može iskorijeniti snaga vjetrova? — One će nato: — Vi se borite i opirete vjetrovima, zato i bivate iščupani; a mi se svakome vjetru pokoravamo i ostajemo neoštećene.

TRSKA I MASLINA

Trska se i maslina prepirahu o istrajnosti, mirnom držanju i snazi. Premda je maslina predbacivala trski da je slaba i da je lako svaki vjetar previja, ona ne pisne ni riječi. Za kratko vrijeme nastane žestok vjetar i trska koja se tresla i savijala vjetrovima lako se spasi, a maslina, jer im se opirala, bude iskorijenjena i skršena od sile vjetra. Tako se maslina osramoti jer se ludo ponosila vlastitom snagom.

DEVA, SLON I MAJMUN

Kada su se nerazumne životinje dogovarale da izaberu kralja, ustanu deva i slon te se stanu nadmetati nadajući se da im zbog veličine tijela i snage pripada prvenstvo nad svima. Majmun reče da su oboje neprikladni; deva zato što nije stroga prema krivcima, a slon zato jer postoji bojazan da bi im za kralja postavio prase kojega se boji.

Basna pokazuje da se mnogi zbog sitnica protive najkrupnijim stvarima.

DEVA

Kad su ljudi ugledali prvi put devu, preplaše se i zbune zbog njezine veličine i pobjegnu. Kako su u toku vremena upoznali njezinu blagost, ohrabrili su se tako da su joj prišli. Opazivši za kratko vrijeme da u toj životinji nema bijesa dotjerali su do tolika prezira da su joj metnuli uzde i predali je dječacima da je vode.

Priča pokazuje da navika veoma ublažuje strahote.

DEVA

Deva, natjerana od svoga gospodara da pleše, reče: — Nisam smiješna samo dok plešem nego i dok hodam.

Basna prikladna za čovjeka koji pokazuje nespretnost u svakom poslu.

DEVA I ZEUS

Kad deva opazi bika gdje se diči svojim rogovima, postade mu zavidna i zaželi ih i sama dobiti. Stoga dođe Zeusu i stane ga moliti da joj dade rogove. Zeus se na nju rasrdi, jer se ne zadovoljava veličinom i snagom tijela nego još i suviše stvari želi, te ne samo da joj ne dade rogove već joj oduzme i dio ušesa.

Tako mnogi ljudi koji iz sebičnosti gledaju na ostale prijekim okom bivaju neopazice lišeni vlastitoga.

DVA BALEGARA

Na nekom otočiću prebivao bik. Njegovim su se gnojem hranila dva balegara. Kad nastane zima, jedan započne govoriti drugome da se zaista zaželio preletjeti na kopno, te će tako i njemu

samome preostati dovoljno hrane, a on će došavši onamo proboraviti zimu. Govorio mu je još da će i njemu nešto donijeti ako tamo nađe mnogo hrane. Tako stigne on na kopno i nađe mnogo vlažnoga gnoja i ostajući ondje dobro se hranio. Prođe zima i on preleti na otok. Kad ga onaj drugi opazi ugojena i čvrsta, stane ga prekoravati što mu nije ništa donio iako je prije obećao. Onaj će nato: — Ne prekoravaj mene nego prirodu onoga mjesta, jer ondje je moguće hraniti se ali ne i kretati se.

Basna bi mogla pristajati onima koji pokazuju prijateljstvo samo do gozbe, a dalje od toga nisu prijateljima ni na kakvu korist.

RAK I LISICA

Rak izađe iz mora i nastani se na nekom mjestu. Pošto ga opazi gladna lisica, priđe i pograbi ga. Kad je imao biti pojeden, kaže: — Baš mi se pravo dogodilo. Zaželio sam postati suhozemac iako pripadam moru.

RAK I NJEGOVA MAJKA

Majka će raku: — Ta što, sine, nakrivo hodaš? Treba ići ravno. — On će joj nato: — Pokaži mi ti, majko, put pa ću kušati po njemu hodati. — Budući da ona nije znala hodati ravno, postade sin prokazivačem njezine ludosti.

Lakše je davati opomene u onome što je nemoguće naprezanjem postići.

ORAH

Neki je orah rastao na putu i donosio obilje plodova. Prolaznici su ga radi plodova lomili kamenjem i batinama. On zato tužno reče: — Bijedna li mene! Baš od onih koje svojim plodom razveseljavam primam kao naknadu sramotnu nezahvalnost.

Basna prekorava nezahvalne i zlobne koji uzvraćaju zlo ***za dobro.***

LONČAR, MAGARAC I GONIČ

Neki je lončar izrađivao u svojoj radionici mnogo ptica. Magarac, prolazeći onuda, jer je gonič za njim bezbrižno išao, proviri znatiželjno kroz prozor, sruši ptice i razlupa u radionici posuđe. Stoga vlasnik radionice odvede goniča na sud. Kad ga je neki od onih, koji su ga sretali, pitao, zašto ide na sud, odgovori: — Radi magarčeva znatiželjna ogledavanja.

LOPOV I GOSTIONIČAR

Lopov svrati u neku gostionicu. Tu se zadržavao nekoliko dana čekajući zgodnu priliku da nešto ukrade. No to mu nije polazilo za rukom. Jednoga dana opazi gostioničara gdje sjedi pred vratima gostionice, a odjeven je u krasno novo odijelo (bijaše, naime, blagdan). Nitko drugi nije ondje bio. Dođe lopov, sjedne blizu gostioničara i započne s njime razgovor. Pošto su dosta dugo razgovarali, lopov zijevne i stane uz zijevanje zavijati kao vuk. Gostioničar ga upita: — Što tako radiš? — Lopov odgovori: — Sad ću ti to razložiti, ali te molim da čuvaš moju odjeću jer ću je ovdje ostaviti. Ja ti, moj gospodine, ne znam zašto me tako obuzimlje zijevanje. Ne

razumijem da li je to zbog mojih grijehova ili s nekakve druge krivice. Kad pak triput zijevnem, moram postati vuk koji ždere ljude. — Izrekavši to zijevne po drugi put i stane opet zavijati kao i prvi put. Kad, dakle, gostioničar to čuje, povjeruje lopovu, prestraši se, ustane i htjede pobjeći. Lopov ga čvrsto pograbi za odijelo i stane nagovarati govoreći: — Ostani, moj gospodine, i uzmi moje odijelo da ga ne izgubim. — Dok ga je tako pozivao, otvori svoja usta i započne zijevati po treći puta. Gostioničar se prestraši da će ga pojesti, ostavi stoga svoje odijelo i uleti trkom u gostionicu pa se iznutra osigura. Lopov uzme njegovo odijelo i ode.

Tako se događa onima koji vjeruju laži.

LOPOVI I PIJETAO

Lopovi uđu u neku kuću, ali ne nađu ništa osim pijetla. Uzmu, dakle, njega i odu. Kad su ga htjeli zaklati, stane ih pijetao moliti da ga puste na slobodu govoreći kako je ljudima koristan jer ih je noću budio na posao. Lopovi će mu nato: — Zato te baš još prije moramo ubiti jer nas ne puštaš krasti time što njih budiš.

Basna pokazuje da se najviše zlima protivi ono što je čestitima dobro djelo.

VRTLAR

Neki čovjek pristupi vrtlaru koji je zalijevao zelje, i upita ga zašto divlje zelje i lijepo raste i čvrsto je, a ono oplemenjeno je nježno i uvelo. On će mu nato: — Zemlja je majka onoga, a maćeha ovoga.

Tako se i djeca koju maćeha odgaja ne odgajaju jednako kao ona koja imaju majku.

VRTLAR I PAS

Vrtlarev pas padne u bunar. U želji da ga odanle izvuče, siđe vrtlar u bunar. Pas pomisli da je on sišao zato da ga još dublje zagnjuri. Zato se okrene i ugrize vrtlara. Izlazeći povrijeđen iz bunara vrtlar reče: — Pravo mi se dogodilo. Što sam se išao potruditi da spasim samoubojicu.

Priča za nepravedne i nezahvalne.

BRAVENJAK

U smrekovoj šumici nastavao bravenjak. Zbog slatkoće ploda nije se udaljivao. Ptičar opazi gdje se on rado zadržava, postavi mu ljepak i uhvati ga. Kad je bravenjak imao izgubiti život, reče: — Baš sam jadan što zbog slatkoće hrane gubim život.

Basna zgodna za propala čovjeka koji je zbog raskoša života sama sebe upropastio.

ŽELUDAC I NOGE

Želudac i noge prepirahu se o snazi. Budući da su noge pobijale svaki pojedini želučev dokaz govoreći da ga toliko nadilaze snagom te i sam želudac nose, odgovori on: — Drage moje, ako ja ne budem primao hrane, nećete ni vi moći nositi.

Tako su na vojnama i vojnici nemoćni ako vojskovođe najbolje ne svjetuju.

ČAVKA-BJEGUNAC

Neki čovjek uhvati čavku, sveže joj za nogu uzicu i dade je svojoj djeci. Budući da nije podnosila život s ljudima, pobjegne kad joj se na kratko vrijeme pruži prilika i dođe u svoje gnijezdo. Kako se uzica omotala oko grančice, nije mogla više poletjeti i jer je morala uginuti, reče sebi: — Baš sam jadna. Nisam htjela podnositi ropstvo među ljudima, a samu sam sebe neopazice lišila života.

Ova bi basna mogla pristajati ljudima koji upadaju neopazice u veće strahote u želji da se oslobode iz malih opasnosti.

ČAVKA I PTICE

U želji da postavi pticama kralja, Zeus im odredi rok kada će sve k njemu doći da im dražesniju od svih postavi za kralja. One dođu do neke rijeke i stanu se prati. Znajući dobro svoju rugobu, čavka ode, sabere ispalo ptičje perje i prilijepi ga na sebe. Tako se dogodilo da je zbog toga postala krasnija od svih. Međutim, dođe i određeni dan i sve ptice stignu Zeusu. Kad im je Zeus htio izabrati čavku za kralja zbog njezine kićene vanjštine, rasrde se ptice i svaka joj oduzme svoje pero. Tako je čavka opet postala čavka.

Tuđi ukras služi na sramotu onima koji se njime kite.

ČAVKA I GAVRANI

Čavka koja se odlikovala veličinom nad ostalim čavkama prezre svoje rođake, dođe gavranima i zamoli ih da s njima zajedno živi. Budući da oni nisu poznavali njezina oblika i glasa, izudaraju

je i izbace. Otjerana od njih dođe opet čavkama, ali je one ne prime srdite na njezinu obijest. Tako joj se dogodilo da joj je bio uskraćen zajednički život na obje strane.

Tako i oni ljudi koji ostavljaju svoju domovinu i odabiru tuđinu nisu ni tamo na dobru glasu, a i njihovi ih sugrađani preziru.

ČAVKA I LISICA

Gladna čavka sjedne na neku smokvu. Našavši nezrele smokve čekala je dok sazriju. Lisica opazi gdje uludo gubi vrijeme i saznavši od nje uzrok reče: — Promašila si cilj, draga, u svome očekivanju. Ti znaš čuvati goveda na pašnjacima, gdje oko stoke oblijeću jata muha, ali ne znaš nalaziti hranu.

Basna zgodna za čovjeka koji se pravi pametnim.

ČAVKA I GOLUBOVI

Čavka opazi da se u nekom golubinjaku golubovi dobro hrane, obijeli se i dođe da se tako i sama dočepa istog načina života. Oni su je puštali dok je mučala, jer su mislili da je golub. Kad se jednom zaboravi i pusti glas, upoznaju oni tada njezinu prirodu te je izudaraju i protjeraju. Kako je izgubila tamošnju hranu, dođe opet čavkama. One je, međutim, ne prepoznaju zbog boje i isključe iz zajedničkog života. Tako nije postigla ni jedno jer je težila oko dvoga.

Basna pokazuje da i mi moramo biti zadovoljni svojim imajući na umu da nas sebičnost, pored toga što ništa ne koristi, lišava često i onoga što imamo.

GAVRAN I LISICA

Gavran ugrabi meso i sjedne na neko stablo. Lisica ga opazi i, u želji da se domogne mesa, pristupi i stane ga hvaliti kako je prilično velik i lijep govoreći da njemu najviše dolikuje da bude kralj ptica, a to da bi bez sumnje i moglo biti kad bi imao još i glas. On pak, želeći joj dokazati da i glas ima, pusti meso i glasno zagrakće. Ona pritrči, pograbi meso i reče: — Moj gavrane, sve imaš samo još pamet pribavi.

Basna zgodna za nerazumna čovjeka.

GAVRAN I LISICA

Na drugi način

Imajući sir kao lovni plijen, gavran je sjedio na velikoj visini. Lija ga opazi i lukavo prevari govoreći: — Kako to, moj gavrane, odlikuješ se priličnim tijelom, imaš boju perja kojoj pripada vrhovno gospodstvo nad pticama, a da ti je još i glas, imao bi potpunu vlast nad pticama. — To je za prijevaru rekla, a on se ozlovolji, odbaci sir i zagrakće veoma glasno, te mu pokazivanje glasa uzrokuje gubitak plijena. Ona ga pograbi i reče: — Glas je, moj gavrane, tu, ali razum nedostaje.

Onaj koji se pokorava neprijatelju dočeka štetu.

GAVRAN I HERMES

Kad se gavran uhvati u zamku, zavjetuje se Apolonu i obeća da će mu žrtvovati tamjan. Kad se izbavio opasnosti, zaboravi obećanje. Ulovljen po drugi put u zamku mimoiđe Apolona i obeća

žrtvu Hermesu. On mu tada reče: — Kako ću, rđo najgora, vjerovati tebi koji si zatajio i uvrijedio prijašnjega gospodara?

Neće dobiti pomoći oni koji su nezahvalni dobročiniteljima iako zapadnu u nuždu.

GAVRAN I LABUD

Kad gavran ugleda labuda, postane mu zavidan na boji perja. Pomislivši da je on takav zato što se pere, napusti žrtvenike gdje se hranio i započne boraviti kod bara i rijeka. Iako je prao tijelo, ipak se nije mijenjao. Budući da je oskudijevao u hrani, posve se upropastio.

Način života ne može mijenjati prirodu.

GAVRAN I ZMIJA

Kad gavran koji je oskudijevao u hrani opazi zmiju gdje na prisojnu mjestu drijema, sleti i uhvati je. Ona se okrene i ujede ga. Budući da je morao uginuti reče: — Baš sam jadan! Pronašao sam tako krasnu stvar po kojoj i pogibam.

Ova bi se basna mogla primijeniti na čovjeka koji izlaže svoj život pogibli da bi našao blago.

HVALIŠA

Neki čovjek otputuje u tuđinu, a kad se opet povratio u svoju zemlju, počne se hvaliti da se u različitim zemljama u koječemu hrabro ponio, a osobito da je na Rodu skočio tako kako nitko od

njegovih zemljaka ne bi mogao. Govorio je da ima za to i svjedoke, i to tamošnje očevice. Neki ga od prisutnih prekine i reče: — Dragoviću moj, ako je to doista istina, ne treba ti svjedoka. Tu je Rod, tu skoči!

Priča pokazuje da je svaka riječ suvišna ako nema za stvar gotova dokaza.

KOBAC I ZMIJA

Kobac je poletjevši u zrak nosio zmiju. Ona se okrene, ujede ga i odmah usmrti. Tada stane klicati od radosti: — Što si bio tako lud da si htio oštetiti i na smrt voditi one koji ti uopće nisu ništa skrivili. Ipak si doživio ono što si htio meni učiniti.

Kad se netko koji je sklon sebičnosti i vrijeđa slabije namjeri jednom na jače, okajat će zlo što je prije počinio iako se tomu ne nada.

KUKMASTA ŠEVA I SELJAK

Bila neka kukmasta ševa koja je savila gnijezdo u žitu. U praskozorje nadmetala se u pjevanju s nekakvom žućkastom pticom, a inače je zrnjem žita othranjivala mlade koji su već bili kukmasti i perjem obrasli. Kad gospodar koji je pregledavao polje vidi kako je ljeto suho, reče: — Sada je vrijeme da uzmem sve prijatelje i da žito pokosim. — Jedno od ševine kukmaste djece začuje ga i javi to ocu moleći ga da gleda kuda će ih premjestiti. On tada odgovori: — Sada još nije vrijeme da bježimo jer onaj koji se u prijatelje uzda ne žuri se odviše. — Kad gospodar opet dođe i opazi da se već klasje rasipa od sunčevih zraka, reče da će koscima sutra

poslati plaću i da će platiti također svim nosiocima snoplja, ševa će tada tako nejakim mladima: — Sada je, djeco, vrijeme da drugamo bježimo jer sam sebi vjeruje a ne prijateljima.

Basna nas uči da se brinemo za rodbinu koliko je moguće i da se ne obaziremo na one koji pouzdano računaju na pomoć prijatelja.

KUKMASTA ŠEVA

Kukmasta ševa uhvaćena u zamku jadikujući govoraše: — Jao meni bijednoj i nesretnoj ptici! Niti zlato ičije ugrabih, niti srebro, niti išta drugo vrijedno, nego mi pribavi smrt malo zrno žita.

Basna za one koji zbog malena dobitka dočekaju veliku opasnost.

VRANA I GAVRAN

Vrana, zavidna gavranu što kroz znamenja navješćuje i objavljuje ljudima budućnost, pa mu zato i oni priznanje iskazuju, zaželi i ona to postići. Kad, dakle, opazi neke putnike gdje prolaze, sleti na neko stablo i započne glasno graktati. Oni se na graktanje okrenu i preplaše, ali jedan od njih prihvati riječ i reče: — Pođimo, prijatelji, samo naprijed jer to je vrana koja ne predskazuje iako je graktala.

Tako i oni ljudi koji se s jačima nadmeću, pored toga što ne postižu jednake vrijednosti, izlažu se još i smijehu.

PUŽEVI

Seljakov sin pekao puževe. Kad ih čuje gdje cvrče, reče: — Kukavna li ste stvorenja! Iako vam kuće gore, vi pjevate.

Priča pokazuje da zaslužuje prijekor svako djelo koje se u nezgodan čas radi.

LABUD

Kažu da labudovi pred smrt pjevaju. Kad se, dakle, neki čovjek namjeri na labuda koji je bio na prodaju i začuje da je to životinja koja vrlo lijepo pjeva, kupi ga. Kad je jednom priredio gozbu, priđe labudu i stane ga poticati da kod pijanke zapjeva, ali labud ostane miran. Jednom kasnije, kad je labud osjetio da mora uginuti, stane sebe tužnim glasom oplakivati. Gospodar ga začuje i reče: — Ako ti pjevaš samo kad imaš uginuti, bio sam zaista lud tada kad sam te na pjevanje poticao, a nisam te zaklao.

Tako neki ljudi izvršuju preko volje ono što svojevoljno ne žele učiniti.

GLADNE KUJE

Kad gladne kuje opaze u nekoj rijeci potopljene kože, nemoćne da ih dostignu, dogovore se međusobno da ispiju vodu ne bi li tako došle do koža. Dogodilo se, međutim, da su se, ispijajući vodu, prije raspukle nego domogle koža.

Tako i neki ljudi, iz nade za nesigurnim dobitkom, uzimaju na sebe napore i bivaju uništeni prije negoli se domognu onoga što žele.

DVA PSA

Neki čovjek imao dva psa. Jednoga je za lov izvježbao, a drugoga ostavio za čuvara kuće. Kad god je lovački izišao u lov i nešto uhvatio, davao je gospodar dio toga i drugome. Kako se lovački srdio i grdio drugoga, jer, dok on sam izlazi i za sve se muči, on ništa ne čini i gosti se njegovim mukama, odgovori mu taj: — Ne grdi mene već gospodara koji me nije naučio mučiti se nego uživati tuđe muke.

Tako ne valja koriti ni lakoumne dječake kad god ih roditelji tako odgajaju.

PAS I LISICA

Psi nađu odrtu lavsku kožu i počnu je trgati. Lisica to opazi i kaže im: — Kad bi taj lav bio živ, osjetili biste da su njegove pandže jače od vaših zuba.

Basna pokazuje one koji preziru ugledne kad god ovi izgube slavu.

PAS I LISICA

Lovački pas opazi lava i stane ga progoniti. Kad se lav okrene i zariče, preplašeni pas pobjegne natrag. Lisica to opazi i reče: — Luda glavo, ti mi progoniš lava a nisi podnio ni rikanje njegovo.

Basna se može primijeniti na drske ljude, koji se, kušajući napadati mnogo jače od sebe, brzo preokreću čim se ovi suprotstave.

LOVAC I RIBAR

Vraćao se lovac s lovom iz planine, a ribar s punim košem riba s mora. Slučajno se njih dvojica susretnu. Lovcu se više sviđala lovina morskih riba, a ribaru divljač, te razmijene ono što su imali. Otada su uvijek zamjenjivali lovinu i održavali mile gozbe dok im neki čovjek ne pripomene: — Posve ćete upropastiti korist zamjene svojim drugovanjem jer će svaki od vas na gozbi posizati za svojom lovinom.

Svatko, čim i malo od prisutne ugode užije, nezadovoljan odmah svoju požudu na drugo obraća.

ČOVJEK KOJEGA JE PAS UJEO

Neki čovjek, kojega je pas ujeo, obilazio tražeći nekoga koji će ga izliječiti. Susretne ga neki drugi čovjek i saznavši što traži, reče mu: — Dragi prijatelju, ako se želiš spasiti, uzmi komad kruha, otari njime krv s rane i daj to psu koji te ujeo da pojede. — Ovaj se nasmije i reče: — Ako to učinim, neizbježno će me tada svi psi u gradu ujesti.

Priča pokazuje da se zle ljude još više potiče na zla djela kad im se dobro čini.

PSEĆA KUĆICA

Neki pas, zimi zbog studeni stisnut i u sebe skupljen, razmišljao da sebi kućicu sagradi. Ljeti pak drijemajući ispružen činio se samome sebi velik te je smatrao da mu ni malo truda nije vrijedno da takvu kućicu podigne.

PAS

Neki je pas bio navikao ispijati jaja. Opazi jednom neku školjku, rastvori širom usta i proguta je snažnim srkanjem jer je mislio da je jaje. Budući da je pretrpao želudac, osjećajući bol reče: — Pravo mi se dogodilo jer sam bio uvjeren da je sve jaje što je okruglo.

Basna nas uči da neopazice čine sebe nerazumnima oni koji nepromišljeno pristupaju poslu.

PAS

Neki je pas ujedao iz potaje. Zato mu gospodar objesi zvonce da ga svi lako prepoznaju. On se, međutim, tresući zvoncem na trgu hvalisao. Neka stara kuja reče mu tada: — Što se toliko ponosiš? Ne nosiš to zbog dobrote nego kao dokaz svoje pritajene zloće.

Tako i oholo ponašanje hvalisavih ljudi očito pokazuje njihovu pritajenu zloću.

PAS I PIJETAO

Pas i pijetao sklope prijateljstvo i pođu zajedno na put. Kad padne večer, pijetao se popne na drvo i tamo se smjesti, a pas zađe u udubinu kod korijena stabla. Budući da je pijetao u ranu zoru, po svome običaju, kukurijeknuo, začuje ga lisica, pritrči k njemu, zaustavi se odozdo i stane ga nagovarati, neka siđe, jer da želi pozdraviti životinju koja ima tako krasan glas. Pijetao joj odgovori

neka prije probudi vratara koji spava pod korijenjem, i da će sići kad on otvori vrata. Kad je ona tražila da se vratar javi, iznenada skoči pas i rastrga je.

Basna pokazuje da pametni ljudi neprijatelje koji ih napadaju upućuju varkom na jače.

PAS I GOSPODAR

Dok se neki čovjek spremao na putovanje, a pas njegov mirno stajao, reče mu gospodar: — Što zijevaš? Spremi svoje stvari jer ćeš sa mnom ići. — Pas podigne rep i reče: — Ja imam sve, a ti otežeš.

Basna zgodna za nespremna čovjeka koji goni na hitnju onoga koji je za put spreman.

PAS I KONJ

Ležeći u jaslama neki pas niti je sam jeo ječam, niti je dopuštao da ga pojede konj koji je to mogao.

PAS I ZEC

Lovački pas uhvati jednom zeca i stane ga na jednom mjestu gristi a na drugom oblizivati. Zec mu progovorivši reče: — Dragoviću moj, prestani me gristi ili cjelivati da vidim jesi li mi pristupio kao prijatelj ili kao neprijatelj?

Basna zgodna za dvolična čovjeka.

PAS I ZEC

Na drugi način

Pas potrči za zecom i uhvati ga. Čas ga je grizao, a čas mu iskazivao radost i ljubav mašući repom. Zec mu tada reče: — Ako si mi prijatelj, što me grizeš? Ako si mi neprijatelj, što mašeš repom?

PAS I VUČICA

Progoneći vučicu, pas se dičio brzinom nogu i svojom snagom. Mislio je, naime, da vučica bježi zbog svoje slabosti. Tada se ona okrene i reče psu: — Ne bojim se ja tebe, nego napadaja tvoga gospodara.

Ova basna pokazuje da se ne valja ponositi tuđom vrlinom.

PAS I VUK

Pas je drijemao pred nekim imanjem. Dotrči vuk koji ga je htio pojesti. Stane ga pas moliti neka ga zasada ne zakolje govoreći: — Sada sam još malen i mršav. Ako malo pričekaš, moji će gospodari slaviti svadbu i tada ću i ja, kad mnogo toga pojedem, postati masniji i bit ću ti bolji zalogaj. — Vuk nagovoren zaista ode. Za neko vrijeme dođe opet i nađe psa gdje leži na krovu kuće. Zaustavi se odozdo i poče ga dozivati opominjući ga na pogodbu. Pas mu reče: — Dragi moj vuče, ako me odsada vidiš gdje ležim pred imanjem, ne čekaj više svadbe.

Basna pokazuje da se razboriti ljudi kroz čitav život čuvaju one opasnosti koje se jednom spase.

PAS I MESAR

Pas skoči u mesnicu i, dok je mesar bio zabavljen poslom, ugrabi srce i pobjegne. Mesar se okrene i kad ga opazi gdje bježi reče: — Dragi moj, upamti dobro da ću te se čuvati gdje god budeš jer mi nisi uzeo srce, nego si mi ga podvostručio.

Basna pokazuje da nesreća postaje često ljudima pouka.

PAS S MESOM

Pas je s mesom u ustima prelazio potok. U vodi opazi svoju sjenu i pomisli da je tamo drugi pas koji ima veći komad mesa. Stoga ispusti svoj i baci se da onom drugom otme njegovo meso. Desi mu se, međutim, da je ostao bez oba. Jednoga nije dostigao jer ga nije bilo, a niti drugoga jer ga je voda odnijela.

Priča zgodna za lakoma čovjeka.

KOMARAC I BIK

Komarac je dugo vremena sjedio na rogu bika. Kad se htio udaljiti, upita bika da li već želi da ode. On mu prihvati riječ i reče: — Niti sam osjetio kad si došao, niti ću osjetiti ako odeš.

Tom bi se basnom mogao netko poslužiti za nesposobna čovjeka koji, bio prisutan ili odsutan, niti je na štetu niti na korist.

KOMARAC I LAV

Komarac dođe lavu i reče: — Niti te se bojim, niti si jači od mene. Ako misliš da nije tako, u čemu ti je onda snaga? Zar u tome što pandžama grebeš i zubima grizeš? Ta to čini i žena mužu kad se s njime svađa. Ja sam svakako jači od tebe. Ako hoćeš, stupimo u rat.

Komarac tada zazuji i navali bodući lava na mjestu bez dlaka oko nosa. Lav je braneći se ranjavao sebe vlastitim pandžama, dok ne klone. Kad komarac pobijedi lava, zazuji, zapjeva pobjedničku pjesmu i odleti, ali se zaplete u paukovu mrežu. Kad ga je pauk imao pojesti, stane jadikovati jer je bijedna životinja pauk upropastila njega koji se borio s najjačima.

Basna za one koji obaraju velike, a bivaju sami oboreni od malih.

ZEČEVI I LISICE

Nekoć zečevi ratovali s orlovima i pozivali u savez lisice. One odgovore: — Mi bismo vam došle u pomoć kad ne bismo znale tko ste i s kime ratujete.

Basna pokazuje da oni koji se nadmeću s boljima od sebe, pored toga što izgube, postaju ujedno i smiješni.

ZEČEVI I ŽABE

Nekoć se sakupe zečevi i stanu zajednički oplakivati svoj život koji je nesiguran i pun straha jer ih ubijaju ljudi i psi i orlovi a i mnogi drugi. Bolje je zaista jedanput umrijeti negoli drhtati čitav

život. Kad to zaključe, krenu u isti čas nekoj bari da se u nju bace i utope. Žabe koje su sjedile u krugu oko bare začuju štropot trke i poskaču smjesta u baru. Jedan od zečeva koji se činio oštroumniji od ostalih reče: — Stanite, drugovi, ne treba više da sami sebe skončate jer, eto, kako vidite, ima drugih životinja koje su strašljivije od nas.

Basna pokazuje da se i nesretnici tješe drugima koji još gore nevolje trpe.

ZEČEVI I ŽABE

Na drugi način

Zečevi zaključe da se zbog svoje strašljivosti strmoglave u ponor. Kad su stigli do nekoga ponora, podno kojega bijaše bara, začuju žabe topot nogu i bace se u barske dubine. Jedan ih od zečeva pri tom opazi i reče ostaloj braći: — Više se ni mi nećemo strmoglaviti u ponor jer ima, eto, i strašljivijih životinja od nas.

Tako i ljudima postaju nesreće drugih utjehom u njihovim nevoljama.

GALEB I KOBAC

Galeb proguta ribu, ali kako mu je pri tom grlo puklo, ostane mrtav na žalu. Kobac ga opazi i reče: — Pravo si doživio. Premda si rođen kao ptica, ipak si prenio svoj život na more.

Tako s pravom postaju nesretni oni koji se, napuštajući vlastito zanimanje, prihvaćaju onoga što im ne pripada.

ZEC I PAS

Pas, vrlo vješt lovu, istjera iz šikare zeca rutavih nogu i stane ga progoniti, ali zastane u trku. Neki mu pastir podrugujući se reče: — Našao se brži od tebe. — Pas mu tada odvrati: — Na jedan način trči onaj koji nastoji drugoga uhvatiti, a na drugi onaj koji sebe iz zla spasava.

LAVICA I LISICA

Kad je lisica predbacivala lavici da uvijek rađa samo jedno mladunče, odgovori joj ona: — Jedno, ali lava.

Basna pokazuje da se vrijednost ne sastoji u mnoštvu nego u vrlini.

LAVICA I LISICA

Na drugi način

Među svim četveronošcima dođe do svađe. Predmet svađe bio je tko rađa više mladunčadi. Tada rekoše i lavici vičući: — Reci nam i ti koliko mladih rađaš? — Smijući se kaže im tada ovo: — Jednoga lavića, ali posve plemenita roda.

Basna pokazuje da je bolji jedan s tjelesnom snagom, hrabrošću i razumom negoli mnoštvo kukavica i glupaka.

LAVOVI I ZEČEVI

Kad su na skupštini životinja zečevi rutavonošci predlagali i tražili da sve životinje imaju jednaka prava, lavovi im rekoše: — Vaše riječi, dragi rutavonošci, trebaju pandže i zube koje mi imamo.

LAV, LISICA I JELEN

Bolesni lav ležao u spilji. Ljubaznoj lisici, s kojom je razgovarao, reče: — Ako hoćeš da ozdravim i živim, zavaraj svojim slatkim riječima onoga golemog jelena koji živi u šumi, i dovedi ga u moje šape jer me obuzima želja za njegovom utrobom i mozgom. — Lisica ode i nađe jelena gdje u šumi poskakuje. Poklonivši mu se i pozdravivši ga reče: — Dođoh ti javiti dobru vijest. Sigurno znaš da je lav, naš kralj, moj susjed. On boluje i blizu je smrti. Stoga je razmišljao koja će od životinja iza njega kraljevati, i rekao je da je svinja nerazumna, medvjed trom, pantera grabežljiva, tigar hvališa, a jelen, međutim, da je najdostojniji za kraljevanje jer je visoka stasa, živi dugo godina, a i rogovi njegovi tjeraju zmijama strah u kosti. Uostalom, što da ti mnogo pričam, zapalo te kraljevati. Što ću pak ja dobiti koja sam ti prva to javila? Obećaj mi, žuri mi se, da me nećeš jednom zaboraviti. Treba, naime, da ti ja u svemu budem savjetnik. Ako hoćeš poslušati mene staricu, svjetujem te da dođeš i prisustvuješ njegovoj smrti. — Tako reče lisica i zaslijepi mu razum svojim riječima, te on dođe u spilju ne razmišljajući o budućnosti. Kako je lav u žurbi navalio na njega, otkine mu pandžama samo uši, a jelen umakne velikom brzinom u šumu. Lisica se stane udarati šapama, jer se uzalud namučila, a lav udari u jadikovku ričući glasno. Obuzimao ga je glad i tuga. Tada stane zaklinjati lisicu da po drugi puta nešto izmisli i opet mu lukavstvom dovede jelena. Ona će nato: — Teški mi i mučni posao nalažeš, ali ipak ću ti pomoći. — Pođe ona tada za jelenom kao pas njuškaš, snujući lukave spletke. Upitala je pastire da li su vidjeli okrvavljena jelena. Oni pokažu u šumu, te ga ona nađe gdje se oporavlja, i bestidno mu pristupi. Rasrđeni jelen potrese grivom i reče: — Gade podmukli, nećeš me više dobiti u svoje šape. Ako mi se pak približiš, nećeš ostati živa. Lisiči se prema drugima, neiskusnima; druge varaj i proglašuj kraljevima. — Lisica nato reče: — Zar si tako nemuževan i plašljiv? Takvim li me prijateljem držiš? Lav te,

naime, na samrti, primivši za uši, htio svjetovati i dati naputke za tako silno kraljevanje, a ti nisi podnio ni slabo milovanje šape. Sada se on još više na tebe ljuti i hoće vuka imenovati kraljem. Jao meni, zla li gospodara! Dođi samo i ništa se ne plaši, nego budi kao ovca. Kunem ti se svim lišćem i izvorima da nećeš ništa zla od lava pretrpjeti, a i ja ću jedinome tebi robovati. — Tako prevari bijednika i nagovori ga da po drugi puta dođe. Kad uđe u spilju, lav je imao dobru gozbu jer je gutao sve kosti, moždinu i utrobu. Lisica je stajala gledajući, te krišom spopadne mozak, koji je ispao, i pojede ga. Lav je sve njušio i tražio samo mozak. Lisica stane podalje i reče: — Ne traži više jer taj doista nije imao mozga. Ta kako može imati mozga ovaj koji je dvaput ušao u lavlju kuću i upao u njegove šape?

Težnja za čašću zaslijepljuje ljudski razum koji tada ne razabire opasnih nesreća.

LAV, LISICA I MAJMUN

Nekoć je lav nastojao oponašati najbolji način ljudskoga života. Boraveći u prostranoj spilji čestito se trudio da prijazno dočekuje one gorske životinje za koje je znao da su plemenita stasa. Tako se često pred spiljom mirno skupilo veliko mnoštvo svakojake zvjeradi, a on ih je gostio i ljubazno dočekivao po gostinjskom običaju, upriličivši svima pravu gozbu koja srce veseli. Milu je liju s kojom je mnogo toga prijazno raspravljao primio i kao sustanara. Neki je stari majmun kao mesosječa dijelio gostima komade mesa. Ako je došao neki nepoznati gost, pružao je majmun isto gospodaru i onome, tako da je za gosta uzeo od svježe lovine kao što je i lav sebi izabrao, a lija je dobivala nejednaki dio jučerašnjeg mesa. Kad je jednoga dana ona licemjerno šutjela, udaljivši šape od gozbe i plijena, pitao ju je lav za uzrok tome ovim riječima:

— Govori, mudra lijo, kao što si i običavala, i vedra lica, mila moja, užij od gozbe. — Ona tada reče: — Najhrabriji potomče zvijeri, velika mi briga muči srce, jer mi ne zadaje bol samo sadašnje stanje nego plačem misleći na bližu budućnost. Ako, naime, svakoga dana dođe neki drugi i opet drugi tuđinac, i to prijeđe u običaj, doskora neću jedina ja okusiti ništa niti od jučerašnjeg mesa. — Lav se razveseljen milostivo nasmije i reče: — Prekoravaj za to majmuna a ne mene.

Ne zadaje samo sadašnjost ljudima toliko boli i žalosti nego još više očekivanje budućnosti.

LAV I ORAO

Neki orao, doletjevši lavu, tražio je da mu bude prijatelj. Lav mu reče: — Što se mene tiče, sve je u redu, ali ti ćeš, zar ne, kao zalog dati svoje krilo, da ne kreneš vjetrom. Ako, naime, ne ostaneš sa mnom, kako ću ti doista kao prijatelju vjerovati?

Basna poučava da ne valja odmah svima vjerovati, a pogotovu ne onima koji još nisu prijatelji.

LAV I LISICA

Ostarjeli lav, nemoćan da si hranu pribavlja svojom snagom, spozna da mu valja to činiti po određenom planu. Stoga se povuče u spilju, ispruži se tamo i započne se pretvarati bolesnim. Tako je hvatao i proždirao životinje koje su došle k njemu u pohode. Kad je već mnogo zvjeradi uništeno, dođe jednoga dana i lisica, ali ona prozre njegovo lukavstvo. Zaustavi se podalje od spilje i stane ga

pitati kako se osjeća. On odvrati — loše — i kad je upita razlog zašto ne ulazi, reče mu ona: — Ja bih ušla da ne vidim tragove mnogih koji su ušli, a nijednoga koji je izišao.

Tako i razboriti ljudi izbjegavaju opasnosti razabirući ih unaprijed po znakovima.

LAV I MEDVJED

Lav i medvjed namjere se u isti čas na jelenče i stanu se za njega boriti. Kad silno uzbuđeni klonu od žestoke borbe, ležali su iznemogli. Kad ih lisica, obilazeći u krugu, vidi povaljene i jelenče gdje u sredini leži, protrči između obojice, pograbi jelenče i žurno umakne. Oni, gledajući je, a nemoćni da ustanu, kažu: — Jadni li smo, jer smo se za lisicu mučili.

Basna pokazuje da jedni vuku korist dok se drugi muče.

LAV I ŽABA

Lav začuje žabu gdje u sav glas krekeće. Okrene se na viku misleći da je to neka velika zvjerka. Kad je, pričekavši malo, vidi gdje je iz bare izišla, priđe i zgazi je.

Basna pokazuje da se ne valja plašiti zbog samoga slušanja, a da se prije ne vidi.

LAV I SELJAK

Lav se zaljubi u kćerku nekoga seljaka i zaprosi je. Seljak se opirao da dade kćerku zvijeri, ali kako se iz straha nije usuđivao odbiti, izmisli varku. Budući da mu je lav neprestano za vratom

sjedio, stane govoriti da ga izabire za kćerina vjerenika, ali da mu je ne može dati, dok lav ne izbije sebi zube i ne izreže pandže. Njih se, naime, reče seljak, plaši djevojka. Budući da se lav iz ljubavi lako tome podvrgao, seljak ga prezre i kad opet dođe k njemu istjera ga udarcima toljage.

Tako i one koji lakoumno neprijateljima vjeruju, kad god liše sami sebe vlastite prednosti, lako neprijatelji svladavaju iako su prije zadavali strah.

LAV I SELJAK

Lav uniđe u dvorište nekoga seljaka. U želji da ga uhvati, seljak zatvori dvorišna vrata. Budući da lav nije mogao izići, uništi mu najprije ovce, a zatim se dade na volove. Seljak se prestraši za sama sebe i otvori vrata. Kad se lav udaljio, opazi žena muža gdje nariče pa mu reče: — Baš ti se pravo dogodilo, što si htio zatvoriti onoga pred kojim je trebalo da i izdaleka drhtiš.

Tako zli ljudi, kad draže jače, s pravom trpe njihove pogreške.

RASRĐENI LAV I SRNA

Kad srna opazi pobješnjela lava, reče: — O sudbino naša životinjska najnesretnija! Ako si lav koga je i onda teško obuzdati kad si pri zdravoj pameti, kako nećeš onda sada kad si bijesan izvršiti strahote pune suza?

Ne valja da se srdi onaj koji ima vlast.

LAV I DUPIN

Kad lav koji je lutao po morskome žalu opazi dupina gdje iz mora proviruje, pozove ga u savez govoreći da im veoma pristaje da postanu jedan drugome prijatelji i pomagači. — Ti si, naime — reče lav — kralj morskih životinja, a ja kopnenih. — Dupin na to rado pristane. Poslije kratka vremena lav je, boreći se s divljim bikom, pozivao dupina u pomoć. Budući da on nije mogao izići iako je želio, stane ga lav optuživati kao izdajnika. Dupin mu tada upadne u riječ i reče: — Ne grdi mene nego prirodu koja me ne pušta da izađem na suho, jer me stvorila morskom životinjom.

Treba, dakle, da i mi, kad uglavljujemo prijateljstvo, izabiremo takve saveznike koji mogu posvuda u opasnostima dolaziti u pomoć.

LAV, VUK I LISICA

Izvaljen u pećini, ostarjeli je lav pobolijevao. Ostale životinje, osim lisice, dolazile da vide svoga kralja. Vuk iskoristi priliku i stane pred lavom optuživati lisicu, jer da ništa ne drži do vladara sviju njih i radi toga nije ni došla da ga vidi. Baš je u taj čas dolazila lisica i začuje posljednje vukove riječi. Lav je na nju počeo škrgutati zubima, a ona isprosi mogućnost za obranu i reče: — Tko se od pridošlica pobrinuo toliko za tebe, koliko ja koja sam obišla sve strane, zatražila od liječnika lijek za tebe a i našla ga. — Budući da je lav naredio neka odmah kaže lijek, izjavi ona da će ozdraviti ako odere živa vuka i ogrne njegovu još toplu kožu. Pošto je vuk odmah ležao mrtav, lisica se nasmije i reče ovako: — Ne valja gospodara poticati na srdžbu nego na dobrostivost.

Basna pokazuje da protiv samoga sebe zamku okreće onaj koji protiv drugoga spletke plete.

LAV I VEPAR

U ljetno doba, kad žega žeđu mori, dođu piti na mali izvor lav i vepar. Svađahu se tko da od njih prvi pije, te stupe u borbu na život i smrt. Kad se naglo okrenu da odahnu, opaze jastrebove koji čekaju da pojedu onoga koji padne. Zbog toga prekinu neprijateljstvo i rekoše: — Bolje je da postanemo prijatelji negoli hrana jastrebovima i gavranovima.

Korisno je uklanjati zle svađe i častoljublja, jer svima donose opasan svršetak.

LAV I ZEC

Namjerio se lav na zeca pri spavanju i spremao se da ga pojede, ali u isti čas opazi jelena koji je prolazio. Stoga pusti zeca i stane onoga goniti. Zec na štropot ustane i pobjegne. Budući da lav nije uspio uhvatiti jelena, iako je daleko pošao za njim u potjeru, vrati se k zecu. Kad vidje da je i on pobjegao, reče: — Baš mi se pravo dogodilo, jer sam očekujući veće propustio plijen iz šapa.

Tako i neki ljudi kojima nisu dostatni umjereni dobici gube neopazice i ono što im je već u rukama.

LAV, MIŠ I LISICA

Dok je lav spavao, pretrči mu miš preko usta. On se probudi i stane se posvuda okretati tražeći onoga koji je pretrčao. Kad ga u tome opazi lisica, počne ga koriti što se prepao miša, iako je lav. On tada kaže: — Gnjev me spopada zbog njegove smionosti.

Basna poučava da se razboriti ljudi obaziru i na neznatne stvari.

LAV, MIŠ I LISICA

Na drugi način

Za vrijeme žege odmarao se lav u nekoj spilji. Budući da mu je miš pretrčao kroz grivu, ustane prestrašen i stane se plašljivo ogledati. Kad mu se lisica podsmijevala, reče: — Nisam se preplašio miša nego prekidam loš način tumačenja i prijateljstvo s tobom.

Lošem prijateljstvu ne treba dopuštati da uhvati korijen jer uzrokuje veliku bol kad se ukorijeni.

LAV I MIŠ

Dok je lav spavao, pretrči mu miš preko usta. On se probudi, uhvati ga i spremao se da ga proždere, ali ga ovaj zamoli neka ga ne pojede govoreći da će mu uzvratiti veliku zahvalnost ako ga poštedi. Lav se nasmije i pusti ga. Poslije kratka vremena dogodilo se zaista da se lav spasio uslugom miša. Kad je, naime, ostao svezan o neko drvo, uhvaćen užetom koje su lovci postavili, miš ga tada začuje gdje stenje, dođe, oglođe uže i oslobodivši ga reče: — Ti si me tada ismijao, jer nisi očekivao da ćeš od mene dobiti za uzvrat dobročinstvo. Sada pak znaj da i kod miševa postoji zahvalnost.

Basna pokazuje da su u času promjene i oni veoma moćni potrebni pomoći slabijih.

LAV I MAGARAC

Lav i magarac sklope prijateljstvo i pođu u lov. Kad stignu do neke spilje, u kojoj bijahu divokoze, lav je stao pred ulaz i dobro pazio na one koje izlaze, a magarac je ušao unutra i revući je plašio i tjerao koze. Kad ih je lav već većinu pohvatao, izađe

magarac i stane ga pitati da li se hrabro ponio i dobro istjerao koze. Lav će mu nato: — Budi uvjeren da bih se i ja bio preplašio da nisam znao da si magarac.

Tako se s pravom izlažu smijehu i oni koji se pred stručnjacima hvale.

LAV I DIVLJI MAGARAC

Lav i divlji magarac lovili zajedno lov: lav svojom snagom, a magarac brzinom svojih nogu. Kad uhvate neke životinje, lav je dijelio i određivao dijelove rekavši: — Jedan ću dio uzeti kao prvi jer sam kralj; drugi, po načelu jednakosti, kao sudionik; a treći — e, taj će ti veliko zlo uzrokovati ako brzo ne pobjegneš.

Lijepo je sebe u svemu mjeriti prema vlastitoj snazi i ne hvatati se u kolo i biti u savezu s moćnijima od sebe.

LAV, MAGARAC I LISICA

Lav, magarac i lisica osnuju zajednicu i pođu u lov. Kad je već bila uhvaćena obilna lovina, naloži lav magarcu da izvrši diobu. On učini po načelu jednakosti tri jednaka dijela i stane nuditi neka izaberu. Rasrđeni lav pojede magarca. Zatim naloži lisici da ona dijeli. Ona zgrne sve na jednu hrpu, a sebi ostavi samo nešto malo. Lav će joj tada: — Tko te je, mila moja, naučio tako dijeliti? — Ona odvrati: — Magarčeva nesreća.

Basna pokazuje da nesreće bližnjih postaju drugima opomena.

LAV, PROMETEJ[1] I SLON

Lav je često grdio Prometeja zato što ga je učinio velikim i lijepim, a i čeljust mu naoružao zubima, noge osigurao pandžama i inače ga učinio jačim od ostalih zvijeri, ali iako je takav, ipak se boji pijetla. Prometej tada kaže: — Što me bez razloga grdiš? Sve što je do mene i što sam mogao učiniti imaš. Samo je razum tvoj, u odnosu na pijetla, slab. — Lav je doista počeo sebe oplakivati i tužiti se na svoju kukavštinu, te je na koncu htio umrijeti. S tim mislima u srcu naiđe na slona, pozdravi ga, zaustavi se i stane s njime razgovarati. Kad je vidio, da on neprestano miče ušima, reče: — Što te muči? Kako to da ti nimalo ne miruje uho? — Slon, jer je slučajno oko njega oblijetao komarac, reče: — Vidiš li, ukratko rečeno, to zujalo? Ako mi se ušulja u ušnu šupljinu, propadoh. — Lav će nato: — Čemu treba da ja umrem koji sam toliko sretniji od slona koliko je pijetao jači od komarca.

Vidiš koliko snage ima komarac da čak i slona plaši.

LAV I BIK

Lav jednom promatrao bika i želio da mu postane hranom ali se bojao njegovih rogova. Međutim, našavši drugo sredstvo da utaži glad, nije više mario za svoju želju; glad ga je, međutim, svladavala i tjerala da se zaplete u borbu s bikom, ali se opet plašio veličine rogova. Konačno se pokorio gladi i prišuljao biku izmišljavši za prijevaru prijateljstvo. Gdje, naime, nema odlučnosti plaši se i hrabar; i ako vidi da nije moguće bez opasnosti silom nadvladati, tada podmuklo izmišlja. Zato i lav kaže: — Ja ti zaista čestitam na

[1] Po priči stvorio je ljude od ilovače i vode. Ukrao je bogovima vatru i naučio je čovjeka da se njom služi. Zato je postao osnivačem kulture. Prometej je personifikacija ljudskog duha koji teži za neograničenom spoznajom prirode.

snazi i divim se tvojoj ljepoti. Kolik li si glavom! Kakav oblikom! Kolik nogama i papcima! Ali koliki li to teret na glavi nosiš! Odbaci tako beskorisnu smetnju i bit će ti to ures glave, oslobođenje tereta, a i promjena nabolje. Ta čemu će ti rogovi kad postoji mir s lavovima. — Bik tome povjeruje i kad odbaci snagu oružja, lako ga je lav kasnije svladao te mu je postao bezopasnim ručkom.

Tako pouzdanje u neprijatelje donosi s prijevarom i opasnost.

LAV I BIK

Vrebajući na veoma velikoga bika, lav zaželi da ga svlada. Zato mu kaže da je zaklao ovcu i pozove ga na gozbu, u želji da ga svlada kad legne k stolu. Bik dođe i kad opazi mnogo kotlova i velikih ražnjeva, a ovce nigdje, ne rekavši riječi stane odlaziti. Kad ga je lav počeo prekoravati i pitati zašto bezrazložno odlazi, iako nije ništa strašno doživio, bik reče: — Ne činim ja to baš bez razloga, jer vidim pripremljeno suđe, ali ne kao za ovcu nego kao za bika.

Basna pokazuje da lukavstvo zlih ne ostaje nepoznato razumnim ljudima.

RAZBOJNIK I DUD

Razbojnik ubije na putu čovjeka. Budući da su ga neki ljudi koji su naišli počeli progoniti, pusti žrtvu i pobjegne. Kad su ga drugi, koji su mu u susret dolazili, pitali, zašto ima okrvavljene ruke, stane im pričati: — Jer sam se spustio s duda. — Dok je to govorio, stignu progonitelji, pograbe ga i objese ga upravo na dud. Dud tada kaže: — Ja se zaista ne srdim što pomažem kod tvoje

smrti jer si krvoproliće koje ću ja sam dovršiti i onako prije na mene prebacio.

Tako često i po prirodi čestiti ljudi, kad god ih neki kleveću kao zle, pokazuju se zaista prema ovima kao zli.

VUKOVI I PSI

Vukovi rekoše psima: — Kad ste nam već u svemu jednaki, zašto niste s nama i jednake misli kao braća? Ništa se, naime, od vas ne razlikujemo osim u mišljenju. Mi živimo i umiremo za slobodu, a vi, iako se pokoravate i robujete ljudima, još i udarce od njih dobivate i lance nosite, a i ovce im čuvate. Kad jedu, bacaju vam same kosti. Ako mislite poslušati, predajte nam sve ovce da jedemo sve zajednički do mile volje. — Psi na to pristanu, a vukovi uđu u tor i razderu najprije pse.

Takvu nagradu dobivaju oni koji izdaju svoju domovinu.

VUKOVI I OVCE

Budući da se vukovi, vrebajući na stado ovaca, nisu mogli njih dočepati zbog pasa čuvara, uvide da im to treba postići lukavstvom. Poslavši dakle ovcama poslanike tražili su od njih pse govoreći da ih moraju njima predati kao krivce neprijateljstva, pa će tada nastati između njih mir. Ovce, ne predviđajući budućnost, predadu pse. Kad su se vukovi dočepali pasa, lako su razderali stado koje nije bilo čuvano.

Tako i gradovi koji lakomisleno izdaju narodne vođe brzo i sami neopazice padaju u ruke neprijatelja.

VUKOVI I PSI

Bukne nekoć rat između vukova i pasa. Kao vojskovođa pasa bude izabran grčki pas. On je oklijevao ući u bitku, a vukovi su se žestoko počeli groziti. Tada im on reče: — Znate li zbog čega oklijevam? Dolikuje se uvijek unaprijed promišljati jer vrsta i boja kože sviju vas je jedna, a moji su vrlo različitih navika te se i rodnim krajem ponose. Osim toga jedni su crni, drugi crvenkasti, treći bijeli, a neki pepeljasti. Kako mogu onda u ratu zapovijedati onima koji se ne podudaraju i nemaju sve jednako?

VUKOVI, OVCE I OVAN

Vukovi pošalju ovcama poslanike da s njima sklope trajan mir ako im dadu da se dočepaju i razderu pse. Lude su se ovce već dogovarale da to učine, ali neki stari ovan im reče: — Kako ću vam vjerovati i s vama zajedno živjeti kad mi nije moguće bez opasnosti pasti travu i ako me psi čuvaju.

Ne treba da se netko liši vlastite sigurnosti pouzdavši se u zakletvom promijenjene neprijatelje.

VUK I KOZA

Vuk opazi kozu gdje brsti na nekom strmom obronku. Pošto je nije mogao dostići, stane je nagovarati neka siđe dolje da ne bi neopazice pala, govoreći pri tom da je kod njega krasna livada i paša obilnija. Ona mu odvrati: — Ne zoveš me ti na pašu, nego sâm oskudijevaš u hrani.

Tako ni zlim ljudima ne pomaže lukavstvo kad god se pred stručnjacima pokazuju zlima.

VUK I LISICA

Lisica padne u vučje šape i stane ga molbama zaklinjati da je ne ubije jer je stara. Vuk nato reče: — Oslobodit ću te ako mi kažeš tri iskrene misli. — Ona će tada: — Kamo sreće da se na tebe nisam namjerila — i — o, da nisi u taj čas više živ — i — o, da mi nikada više ne dođeš u susret.

Tko zapadne u težak položaj iznosi na vidjelo i sakrivene osnove svoga razuma.

VUK I DIJETE

Kad sit vuk opazi dijete koje je palo na zemlju i osjeti da je palo iz straha pred njim, pristupivši stane ga umirivati govoreći da će ga osloboditi ako mu izreče tri iskrene misli. Dječak kaže kao prvu da nije želio namjeriti se na njega, kao drugu kamo sreće da ga je vuk poput slijepca mimoišao, i kao treću — o, da bi jadno poginuli svi zli vukovi jer ratuju protiv nas iako nisu od nas pretrpjeli ništa zlo. — Vuk ga oslobodi razumjevši njegovu iskrenost.

Basna pokazuje da istina ima često i kod neprijatelja snagu.

VUK I LISICA

Neki se vuk isticao snagom među vukovima, te su ga počeli nazivati lavom. On kao glupak ne zadovolji se tom slavom, nego se odmetnu od svoga plemena i stane drugovati s lavovima. Podrugujući mu se reče lija: — Ne bila ja pri zdravoj pameti, ako nisi ti sada poludio, jer među vukovima se zaista činiš lav, ali u poređenju s lavovima postaješ opet vuk.

Za one koje laskavci neiskreno hvale, te postaju silno oholi i time izgube i svoju pravu vrijednost.

VUK I JANJE

Kad vuk nađe zalutalo janje, nije ga odmah pograbio snažnom šapom, nego ga je htio pojesti s nekim opravdanim razlogom. Stoga mu reče ovo: — Prošle godine si me silno izgrdio. — Ono mu je plačući vikalo: — U ono vrijeme ja nisam ni bio na svijetu. — Vuk nato odvrati: — Ali mi paseš livadu. — Janje će nato: — Oštre hrane još nisam upoznao. — Tada će opet vuk: — Ali piješ iz moga izvora. — Ono mu odvrati: — Nikad još nisam pio vode jer mi je mlijeko moje majke i hrana i piće. — Vuk ga pograbi i žderući reče: — Neću tako dugo čekati bez ručka iako ti pobijaš svaki moj prigovor.

Basna pokazuje da odluku zločinca i lakomca ne sprečava govor, pa bio on i istinit.

VUK I JANJE

Kad vuk opazi janje gdje pije iz neke rijeke, zaželi ga pojesti s opravdanim razlogom. Stoga se postavi poviše njega i stane ga okrivljavati da muti vodu i ne pušta mu da pije. Pošto je janje govorilo da vuk pije na gornjem kraju, a i inače je nemoguće da mu time što stoji niže muti gore vodu, vuk ne postigavši cilja kaže: — Prošle si godine izgrdio moga oca. — Kad je ono odgovorilo da tada još nije ni bilo na svijetu, vuk mu kaže: — Iako ti obiluješ opravdanjima, ja ću te ipak pojesti.

Basna pokazuje da niti pravedna obrana nema snage kod onih koji odluče krivo činiti.

VUK I STARICA

Gladni je vuk lutao tražeći hranu. Kad stigne do neke kuće, začuje kako plače dijete i staricu gdje mu govori: — Prestani plakati; ako nećeš, u taj ću te čas dati vuku. — Misleći da starica

govori istinu, vuk je stajao dugo čekajući taj čas. Kad se spusti veče, slušao je opet staricu kako tepa djetetu i govori: — Ako dođe, milo moje, ovamo vuk, ubit ćemo ga, — Kad je vuk čuo, stane se udaljavati govoreći: — U toj kući jedno govore a drugo rade.

Basna za ljude čija djela nisu jednaka njihovim riječima.

VUK I ČAPLJA

Vuk proguta kost i stane obilaziti tražeći tko će ga izliječiti. Kad se namjerio na čaplju, počne je moliti da mu za plaću izvuče kost. Ona uvuče u njegovo ždrijelo svoju glavu, izvuče kost i stane tražiti ugovorenu plaću. Vuk se nasmije, zaškripi zubima i kaže: — Dosta ti je i samo to što si izvukla živu glavu.

Basna pokazuje da je najveće dobročinstvo zlih ljudi da ti ne čine zlo.

VUK I KONJ

Dok je prolazio nekim poljem, vuk nađe ječam. Kako se njime nije mogao poslužiti kao hranom, ostavi ga i pođe dalje. Međutim, namjeri se na konja i stane ga pozivati onamo govoreći da je našao ječam, ali ga ipak nije pojeo nego za njega sačuvao, jer rado sluša škripanje njegovih zuba. Konj mu upadne u riječ i kaže: — Dragi moj, kad bi se vukovi mogli služiti ječmom kao hranom, ne bi ti nikada pretpostavio uši želucu.

Basna pokazuje da po prirodi pokvareni ljudi ne uživaju povjerenje iako se pokazuju čestitima.

VUK I ŽDRAL

Nekoć zapne vuku kost u grlu i tada reče ždralu da će mu dati nagradu ako uvuče svoju glavu i izvuče iz njegova grla kost. Kad je ždral izvukao kost, zatraži nagradu. Vuk se nasmije, zaškripi zubima i reče: — Dovoljno ti je umjesto nagrade i samo to da si iz vučjih ralja izvukao živu glavu, a da joj se nije ništa dogodilo.

Basna za ljude varalice koji spašeni iz pogibelji iskazuju dobročiniteljima umjesto zahvalnosti samo to da im ne naškode.

VUK I PAS

Gledajući velikoga psa vezana u lanac, upita vuk: — Tko te privezao i othranio tolikoga? — On kaže: — Lovac. — Vuk će nato: — Ne dogodilo se to mome prijatelju! Težina, naime, lanca ista je što i glad.

Basna pokazuje da se ni toviti ne valja u ropstvu.

VUK I MAGARAC

Kad je neki vuk postao vođom ostalih vukova, objavi svima zakon i naloži im da što god netko od njih bilo gdje ulovi, to javno iznese i razdijeli svima. Kad je magarac to čuo, strese grivom i smijući se reče ovo: — Lijepo si rekao, vladaru vukova, ali kako si jučer potajno odnio u svoj brlog lovinu koju si ulovio da bude samo tebi hrana? Donesi je da se svima jednako razdijeli. — Vuk se nađe u čudu i ukine zakon.

Basna pokazuje da se ni oni koji misle donositi zakone, po kojima bi određivali i sudili, kasnije ne drže tih zakona.

VUK I LAV

Nekoć je vuk nosio u brlog ovcu koju je iz stada ugrabio. Na putu ga susretne lav i otme mu je. On se postavi podalje i reče: — Nepravedno si moje oteo. — Lav se nasmije i kaže: — Zar je tebi ona dana od prijatelja na pravedan način?

Basna razotkriva grabežljivce i lakome otimače koji imaju istu manu, a grde jedan drugoga.

VUK I LAV

Kad jednom vuk, koji je pri zapadu sunca lutao po osamljenu kraju, opazi svoju dugu sjenu, reče: — Zar ja da se bojim lava? Ja, koji sam tolik i imam dužinu od čitavog rala zemlje? Neću li naprosto postati vladarem svih životinja zajedno? — Dok se tako oholio, snažni ga lav pograbi i počne jesti. Tada vuk, mijenjajući svoju misao, reče: — Uobražavanje mi je sukrivac propasti.

VUK I PASTIRI

Kad vuk ugleda pastire koji su u kolibi jeli ovcu, priđe blizu i reče: — Koliku biste samo viku podigli kad bih ja to radio.

VUK I PASTIR

Neki vuk, idući za stadom ovaca, nije ništa zlo radio. Pastir ga se u početku čuvao kao neprijatelja i, bojeći se, dobro je na njega pazio. Pošto ga je vuk neprestano slijedio i uopće nije pokušavao nešto ugrabiti, pomisli pastir da je on više čuvar negoli podmuklica. Stoga, kad mu je bilo potrebno da pođe u grad po nekom

poslu, ostavi vuku ovce i ode. Vuk shvati da je sada prilika i uništi stado. Kad se pastir povratio i vidio uništeno stado, reče: — Pravo mi bilo. Što sam išao vuku povjeravati ovce?

Tako i ljudi, koji lakomcima i sebičnjacima uručuju povjereno blago, bivaju njega lišeni.

VUK I OVCA

Neki vuk, kojega su psi izgrizli, ležao je na zemlji u zlu stanju. Dok je tako oskudijevao u hrani, opazi ovcu i stane je moliti da mu donese vode iz rijeke koja je u blizini tekla. — Ako mi — reče vuk — dadeš vode, hranu ću već sam naći. — Ovca mu upadne u riječ i kaže: — Ako ti dadem vode, ti ćeš se poslužiti mnome i kao hranom.

Basna za čovjeka zlikovca koji na nekoga licemjerno vreba.

SVJETILJKA

Svjetiljka, puna ulja, sjajno svijetleći hvalila se da svijetli jače nego sunce. Kad zapuše vjetar, ugasi se odmah. Neki čovjek, upaljujući je iznova, reče joj: — Svijetli, svjetiljko, i šuti! Samo svjetlo zvijezda nikad ne gasne.

Nitko ne treba da se zasljepljuje zbog životnog sjaja i ugleda, jer ono što netko stekne, to je zapravo tuđe.

VRAČ

Neki je vrač sjedio na trgu i nešto razlagao. Kad mu iznenada pristupi neki čovjek i javi da su svi prozori njegove kuće širom otvoreni i sve što je unutra ukradeno, uzdahnuvši skoči na noge

i ode trkom. Neki ga opazi gdje trči pa će mu reći: — Dragoviću moj, kako to da nisi predviđao svoju nesreću ti koji se izdaješ da unaprijed znaš tuđe stvari.

Basna za one koji loše uređuju svoj život, a pokušavaju se brinuti za ono što ih se ne tiče.

PČELE I ZEUS

Pčele, ljute na ljude što im odnose med, dođu Zeusu i stanu ga moliti da im dade snagu da žalcima odbijaju one koji prilaze njihovu saću. Zeus se zbog te zlobe rasrdi na njih te ih opremi tako da, kad nekoga ubodu, odbacuju žalac i zajedno s njime i život gube.

Basna bi mogla pristajati zlobnim ljudima koji u svojoj zlobi ne mare da i sami štetu trpe.

PČELE I PASTIR

Pčele su u hrastovoj šupljini izrađivale med. Dok su radile, namjeri se na njih neki pastir i počne se spremati da im otme nešto meda. One su ga tjerale žalcima obletavajući oko njega sa svih strana. Na koncu pastir kaže: — Odlazim, jer mi nije med potreban ako treba da se pri tom namjerim na pčele.

Zao dobitak opasan je onima koji za njim teže.

PČELAR

Neki čovjek uđe u pčelinjak i, kako je vlasnik bio odsutan, ukrade saće puno meda. Kad se vlasnik vrati i ugleda prazne košnice, stajao je pretražujući po njima. Kad ga pčele koje su se vratile s paše zateku, stanu ga bosti žalcima i natjeraju ga u ne-

zgodno stanje. On će tada: — O, najnezahvalnije životinje! Pustile ste nekažnjeno onoga koji vam je saće ukrao, a bodete mene koji se za vas brinem.

Basna pokazuje da tako odbijaju od sebe prijatelje i neki ljudi koji se iz neznanja ne čuvaju neprijatelja.

MIŠEVI I MAČKE

Bijaše rat među miševima i mačkama. Budući da su miševi uvijek gubili bitku, kad se nađu na okupu pomisle da im se to događa zbog toga što nemaju vojskovođe. Stoga izaberu neke između sebe i imenuju ih vojskovođama. Ovi, u želji da budu odličniji od ostalih, pribave rogove i svežu ih na sebe. Kad dođe do bitke, dogodi se da su svi miševi bili svladani. Svi ostali lako se uvuku u rupe, a pohvatani su vojskovođe bili proždrti jer nisu mogli unići zbog svojih rogova.

Tako i isprazno utvaranje postaje mnogima uzrok zala.

MIŠEVI I MAČKE

Na drugi način

Nekoć su mačke vodile rat s miševima tako da su ih pobjeđivale i uništavale. Miševi tada rekoše sami sebi ovo: — Ne svladavaju nas mačke bez razloga. Nemamo, naime, vladara kao i one, niti vojskovođa u bojnome redu. Zato smo svi u nevolji i postajemo ratni bjegunci. — Sazvavši, dakle, odmah vijeće, postave najveće miševe za čelovođe i vojskovođe ostalima. Kad su se svi naoružali i uredili odmah bojne redove, započnu uz buku ratne operacije. Nakon trubljenja njihovih trubača započnu ratovati protiv mačaka. One navale jurišem na miševe i natjeraju jadnike u bijeg. Oni ne-

naoružani pobjegli su i uvukli se odmah u zidne rupe, a one naoružane i čelovođe njihove, i vladare, i vojskovođe ostalih koji nisu mogli u rupe ući unište mačke sve do jednoga.

Basna pokazuje da je za siguran život bolja jednostavnost negoli životni sjaj i ugled.

MUHA

Muha upadne u lonac mesa. Kad se već imala utopiti u juhi, reče sama sebi: — Baš sam se najela i napila i okupala, te mi nije ni stalo što umirem.

Basna pokazuje da ljudi lako podnose smrt kad god bez razmišljanja za nekim idu.

MUHE

Kad se u nekoj spremnici izlio med, dolete muhe i stanu ga jesti, a zbog slatkoće njegove nisu se od njega rastajale. Kako nisu mogle odletjeti jer su im noge zapele, utapljajući se rekoše: — Nesretne li smo, jer pogibamo radi kratkotrajna užitka.

Tako i proždrljivost postaje uzrok mnogih zala.

MRAV

Sadašnji mrav bijaše nekoć čovjek. Baveći se ratarstvom nije se zadovoljavao vlastitim prirodom nego je gledajući neprestano prijekim okom na tuđe potajno krao susjedove plodove. Zeus se naljutio na njegovu lakomost i preobrazi ga u životinju koja se zove

mrav. Iako je on promijenio svoj oblik, ipak nije promijenio svoga raspoloženja, pa sve do danas, obilazeći poljima, skuplja tuđu muku i sebi je nagomilava.

Basna pokazuje da po prirodi zli ljudi ne mijenjaju ćudi iako bivaju oštro kažnjeni.

MRAV I BALEGAR

Mrav je u ljetno doba, obilazeći poljem, skupljao pšenicu i ječam i nagomilavao sebi hranu za zimu. Kad ga opazi balegar, začudi se da u to vrijeme podnosi silne napore i muči se dok ostale životinje slobodne od poslova provode dokolicu. I on je sâm tada mirovao. Kad kasnije nastupi zima i kiša ispere gnoj, dođe balegar gladan mravu moleći da mu dade hrane. Mrav mu tada kaže: — Moj bolegaru, da si tada radio, kad sam se i ja mučio, a ti me grdio, ne bi sada moljakao hrane.

Tako postaju silno nesretni u promijenjenim prilikama i oni koji se u blagostanju ne brinu za budućnost.

MRAV I GOLUB

Žedan mrav siđe k izvoru, ali ga povuče struja i stane se utapljati. Kad to opazi golub, skine sa stabla grančicu i baci je u izvor. Na nju sjedne mrav i spasi se. Drugom je prilikom neki ptičar, sastavivši trske, išao da ulovi goluba. Kad je to vidio mrav, ugrize ptičara u nogu. On osjeti bol, baci trske i time uzrokuje da je golub odmah pobjegao.

Basna pokazuje da treba dobročiniteljima uzvraćati ljubav.

POLJSKI I GRADSKI MIŠ

Poljski je miš bio prijatelj gradskome mišu, te je, utvrđujući prijateljstvo, prvi zvao u polje gradskoga i u znak gostoljublja donosio mu na stol sve što je znao da polje pruža svojim stanovnicima. Da bi mu uzvratio gostoljublje, poveo je gradski miš poljskoga u grad i doveo ga u kuću bogata čovjeka. Upravo kad su se htjeli prihvatiti onoga što je bilo tamo, stane netko prilazeći udarati. Koliko su puta pokušavali uzimati nešto od smoka, toliko su puta odustajali od pokušaja. Na koncu poljski miš kaže: — Odlazim, jer više cijenim skromnost poljskoga života nego raskoš u gradu.

Tako su poželjniji oni koji stiču umjereni imutak negoli bogataši.

POLJSKI I GRADSKI MIŠ

Na drugi način

Dva su se miša, poljski i domaći, počeli posjećivati. Domaći dođe prvi u goste dok je još polje bilo u cvatu. Grizući žito i korijenje s grudicama zemlje reče: — Bijedniče, pa ti živiš mravljim životom. Kod mene ima mnogo dobra, te ja u odnosu na tebe živim kao bubreg u loju. Ako pođeš sa mnom, živjet ćeš raskošno po miloj volji. — Nagovori ga i odvede u kuću. Tu mu pokaže i kruh, i brašno, i varivo, i smokve, i med, i datule. Onaj se obraduje i stane rastapati od miline. Domaći mu dovuče i sira iz kotarice. Uto netko otvori vrata, a oni pobjegnu u usku rupu i stanu cviljeti pritiskujući jedan drugoga. Kad je domaći htio izviriti da dovuče malu suhu smokvu, uđe opet netko da nešto uzme, te su opet ostali u rupi sakriveni. Iako je poljski miš toliko toga jeo, ipak reče: — Da si zdravo, i imaj svega u obilju, i živi raskošno uživajući sve to s opasnošću, a ja ću živjeti bez straha i slobodno grizući travu i korijenje.

MIŠ I ŽABA

Miš suhozemac sprijateljio se na nesreću sa žabom. Žaba sveže u zloj nakani nogu miša za svoju. Isprva su po zemlji išli da traže hranu. Kad su se kasnije približili rubu bare, povuče žaba miša u dubinu. Dok je ona sama izlazila na površinu i kliktala brekekekeks koaks koaks, ugine jadan miš naduven od vode i stane plivati privezan o žablju nogu. Međutim, opazi ga kobac i pograbi pandžama, a privezana žaba slijedila je za njim, pa je i sama postala doručkom kopcu.

Iako je netko mrtav, ipak ima još snage za osvetu jer pravda sve nadgleda, odmjeruje i daje svakomu jednaki dio.

MIŠ I BIK

Miš ugrize bika, koji ga, osjetivši bol, stane progoniti. Pošto je miš žurno utekao u dubinu rupe, bik se zaustavi i stane rogovima raskapati zemlju, dok se izmoren ne sruši i legne kraj rupe. Miš se, provirivši iz rupe, prišuljao, ugrizao ponovo bika i počeo bježati. Bik ustane i, ne znajući što će učiniti, krene dalje. Tada mu miš procvili: — Nije veliki uvijek i moćan. Katkada ima više snage maleni i neznatniji.

MLADIĆ I MESAR

U istoj mesnici dva mladića kupovala meso. Dok je mesar bio zabavljen nekim drugim poslom, jedan ukrade komad mesa i stavi ga drugome u njedra. Kad se mesar okrene, ne nalazeći mesa, stane ih okrivljivati, te se onaj koji je ukrao počne zaklinjati da nema mesa, a onaj koji ga je imao da nije ukrao. Prozrevši njihovu po-

kvarenost, mesar kaže: — Ali iako mene prevarite zaklinjući se krivo, ipak nećete prevariti bogove.

Priča pokazuje da je nepoštena kriva zakletva makar je netko činio i u svoju korist.

MLADIĆ I KONJ

Neki mladić uzjaše na bijesna konja koji ga je nosio strelovitom brzinom, te nije više mogao sići s konja u trku. Susretne ga neki čovjek i upita: — Kamo ideš? — On odgovori pokazujući na konja: — Kamo se ovome sviđa.

Tako mnogi ako ih tko pita — kamo jurite? — hoće li iskreno govoriti, reći će jednostavno — kamo god se požudama sviđa — a drugi — kamo god se nasladi sviđa — a katkad — kamo mišljenju — a drugi puta opet — kamo dobitku. — Jedanput ih vuče srce, drugi put strah, a treći puta nešto drugo takvo.

RASIPNI MLADIĆ I LASTAVICA

Rasipni mladić spiskao je od oca naslijeđeni imutak i prestao mu je još samo kaput. Kad opazi lastavicu koja se povratila prije vremena, pomisli da je već nastupilo proljeće i da mu kaput više ne treba. Stoga proda i kaput. No kasnije navali zima i nastane žestok vjetar. Mladić ugleda lastavicu mrtvu i kaže joj: — Draga moja, ti si i mene upropastila.

Priča pokazuje da je sve opasno što se ne radi u pravo vrijeme.

JELENČE I JELEN

Nekoć reče jelenče jelenu: — Ti si tijelom veći od psa i veoma brz i hitar za trku, a imaš i rogove za obranu. Što se, dakle, oče, tako bojiš pasa? — On se nasmije i odgovori: — Dobro znam i jasno razabirem, dijete moje, da ja sve to imam, ali kad god začujem pasji lavež, zamračuje mi se pred očima i dajem se u bijeg.

Basna pokazuje da nikakvo poticanje ne ohrabruje ljude koji su po prirodi kukavice.

BRODOLOMAC

Bogati je Atenjanin plovio u društvu s nekim ljudima. Kad nastane žestoka oluja i lađa se prevrne, započnu svi ostali plivati, a onaj je Atenjanin, zazivajući svaki čas božicu Atenu, neizmjerno obećavao ako se spasi. Jedan mu od brodolomaca plivajući uz njega reče: — S božicom Atenom miči i ruke.

Treba da i oni koji zapadaju u nesreću rade za sebe i tek nakon toga da mole pomoć.

DRVOSJEČA I HERMES

Dok je neki drvosječa cijepao drva kraj rijeke, odleti mu sjekira u vodu. Nalazeći se u neprilici, sjedne kraj obale i počne jadikovati. Kad Hermes sazna uzrok, a i čovjek mu se sažali, zaroni u rijeku, donese zlatnu sjekiru i upita da li je to ona koju je izgubio. Pošto je drvosječa odgovorio da nije, zaroni Hermes opet i donese srebrnu. Kad je drvosječa rekao da ni ta nije njegova, zaroni Hermes po treći puta i donese njegovu pravu sjekiru. Budući da je

drvosječa govorio da je to doista ona izgubljena, pohvali Hermes njegovu čestitost i dade mu na dar i one dvije druge. Drvosječa dođe prijateljima i ispripovjedi im slučaj. Jedon od njih, u želji da isto postigne, dođe k rijeci i, bacivši hotimice u vodu svoju sjekiru, sjedio je plačući. I njemu se tada pokaže Hermes i kada sazna uzrok jadikovanja, siđe na isti način, donese zlatnu sjekiru i upita ga da li je tu sjekiru izgubio. Kad je taj s radošću izrekao — da, da, ova je zaista — prezre Hermes toliku bestidnost i ne samo da nije dobio ovu nego mu ne dade ni njegove vlastite.

BOLESNIK I LIJEČNIK

Kad je liječnik pitao nekoga bolesnika kako se osjeća, odgovori mu bolesnik da se znoji više nego što treba. Liječnik mu kaže da je to dobro. Drugom prilikom upita ga opet kako se osjeća, a bolesnik odgovori da ga jako trese groznica. Liječnik mu reče da je i to dobro. Kad ga i treći puta upita kako mu je, odgovori bolesnik da je pao u vodenu bolest. Liječnik reče da je i to dobro. Kad ga, pak, kasnije upita neki od ukućana, kako se osjeća, reče bolesnik: — Ja ti, dragi moj, umirem od tolikih dobara.

Priča pokazuje da se najviše klonimo ljudi koji nam uvijek po volji žele govoriti.

ŠIŠMIŠ, KUPINA I GNJURAC

Šišmiš, kupina i gnjurac udruže se u savez i odluče trgovati. Šišmiš uzajmi novac i dade ga u zajednicu, kupina dade odjeću, a gnjurac brod. Pošto je nastala žestoka oluja, prevrne se lađa. Oni izgube sve i jedva se sami spase. Otada se gnjurac, tražeći brod, spušta u morsku dubinu i misli da će ga jednom naći; šišmiš se,

pak, iz straha pred vjerovnicima ne pokazuje danju, nego noću izlazi u lov za hranom; kupina se, tražeći svoju odjeću, hvata haljina prolaznika jer se nada da će svoje prepoznati.

Priča pokazuje da se više staramo za ono u čemu smo prije nesreću pretrpjeli.

ŠIŠMIŠ I MAČKA

Mačka uhvati šišmiša koji je pao na zemlju. Kako ga je htjela pojesti, stane je on moliti za pomilovanje. Kad mu je mačka rekla da ga ne može osloboditi, jer je po prirodi na ratnoj nozi sa svim pticama, šišmiš odgovori da on nije ptica nego miš, i tako se oslobodi. Drugom zgodom opet padne, pa kad ga uhvati druga mačka, stane je moliti da ga ne pojede. Kad mačka reče da je ona neprijatelj svim miševima, odgovori joj on da nije miš nego šišmiš, pa se tako opet izbavi. Tako se dogodilo da se spasio promijenivši dvaput svoje ime.

PUTNICI

Dva su čovjeka zajedno putovala. Kad jedan od njih nađe sjekiru, drugi koji je nije našao opominjao ga je da ne govori — našao sam — nego — našli smo. — Nakon kratka vremena dođu oni koji su izgubili sjekiru, te onaj sa sjekirom progonjen stane govoriti svome suputniku koji sjekire nije našao — propali smo. Onaj mu tada reče: — Govori propao sam, a ne propali smo, jer si i tada, kad si sjekiru našao, govorio ‚našao sam', a ne ‚našli smo'.

Priča pokazuje da ni u nevoljama nisu postojani oni prijatelji koji ne postaju sudionici u sreći.

PUTNICI

Dok su neki putnici hodali po morskome žalu, dođu i do neke hridine. Kad odatle opaze granje koje je u daljini plivalo, pomisle da je to velika lađa. Stoga su čekali, jer se tobožnja lađa imala približiti. Kad je granje, vjetrom nošeno, bliže stiglo, nije im se više činilo da gledaju lađu, nego splav. Kad, ipak, vide da je to, pošto je do obale dotjerano, granje, rekoše jedan drugome: — Kako li smo uzalud očekivali ono čega uopće nije bilo.

Priča pokazuje da i neki ljudi izgledaju opasni dok se ne vide. Kad se pak iskušaju, vidi se da nisu ništa.

PUTNICI I MEDVJED

Dva su prijatelja zajedno putovala. Kad se pred njima iznenada pojavi medvjed, jedan se popne žurno na neko stablo i tamo se sakrije. Drugi, koji je imao biti uhvaćen, baci se na zemlju i učini se mrtvim. Kad mu je medvjed prislonio njušku i počeo ga njušiti, zadrži on dah. Kažu, naime, da ta zvjerka ne dira mrtvaca. Kad se medvjed udaljio, onaj siđe s drveta i stane pitati drugoga što mu je ono medvjed na uho prišapnuo. Taj odgovori: — Da ubuduće ne putujem s takvim prijateljima koji i u opasnostima ne ostaju sa mnom.

Priča pokazuje da se u nevolji upoznaju pravi prijatelji.

PUTNICI I GAVRAN

Dok su neki ljudi putovali po nekom poslu, susretne ih gavran, slijep na jedno oko. Kad se okrenu, jedan od njih stane svjetovati da se vrate kući, jer da je to ptica zloglasnica. Tada drugi prihvati

riječi i reče: — Kako nam može budućnost proricati onaj koji nije predvidio ni to da se očuva vlastite sljepoće.

Tako su bez vrijednosti u savjetovanju susjeda i oni koji se pokažu nepromišljeni u vlastitim poslovima.

PUTNICI I PLATANA

U ljetno doba oko podne, dva putnika izmučeni od žege opaze platanu, dođu pod nju i legnuvši stanu se u sjeni odmarati. Kad bace pogled gore na platanu, počnu govoriti jedan drugome kako je to stablo neplodno i ljudima nekorisno. Platana ih prekine i reče: — Nezahvalnici, nazivate me nekorisnim i neplodnim dok još uživate od moga dobročinstva.

I neki su ljudi tako nesretni da ne vjeruju čestitosti susjeda iako im oni dobro čine.

PUTNIK I ISTINA

Dok je neki čovjek prolazio pustinjom, nađe ženu gdje stoji sama i tužna, pa joj kaže: — Tko si? — Ona odgovori: — Istina. — On će nato: — Zašto si napustila grad i prebivaš u pustinji? — Ona odgovori: — Zato što je u stara vremena laž bila kod malo ljudi, a sada je kod svih, ako već hoćeš da čuješ i da o tome govoriš.

PUTNIK I SREĆA

Neki putnik koji je prevalio velik put, jer bijaše izmučen od umora, legne kraj nekoga bunara i počne drijemati. Upravo kad je imao pasti u bunar, pristupi Sreća, probudi ga i reče: — Prijatelju, da si pao ne bi okrivljivao svoju nesmotrenost nego mene.

DJEČAK I SREĆA

Neki je dječak spavao blizu bunara. Sreća mu pristupi i počne vikati: — Ustani i idi odavle da ne padneš u bunar, jer će tada svi grditi mene, Sreću.

Priča pokazuje da često svojim pogreškama zapadamo u nesreću i tada prekoravamo Sreću.

OVCA I PAS

Kažu da je ovca, kad su životinje još govorile, rekla gospodaru: — Čudno radiš što nama, koji ti dajemo i vunu, i janjad, i sir, ništa ne pružaš, osim onoga što same sa zemlje uzmemo, a s psom, koji ti ništa takvo ne pruža, dijeliš i hranu koju sam imaš. — Pas je, kažu, to čuo i rekao: — Tako mi Zeusa, ja sam baš onaj koji i vas same čuvam da vas niti ljudi ne kradu, niti vukovi ne razdiru. Da vas ja ne čuvam, ne biste mogle ni pasti iz straha, da ne nastradate. — Priča se da su se na kraju i ovce složile u tome da pas ima prednost.

KUPAC MAGARCA

Neki čovjek, koji je kanio kupiti magarca, uzme ga da mu najprije upozna vrijednost i da ga iskuša. Privede ga k jaslama i ostavi među svojim magarcima. On napusti ostale i postavi se uz najljenijega i najproždrljivijeg. Kupac ga zaulari, odvede i preda njegovu gospodaru. Kad je gospodar pitao zar ga je tako brzo iskušao, prihvati ovaj riječ i reče: — Ne treba mi više iskušavanja, jer znam da je takav kakva je među svima ostalima druga izabrao.

Smatra se da je svaki pojedinac upravo onakav s kakvim se drugovima druži.

DIVLJI MAGARAC

Divlji magarac ugleda na prisojnu mjestu pitomog, priđe mu i stane ga nazivati sretnim zbog lijepe tjelesne građe i obilne hrane. Vidjevši ga kasnije gdje breme nosi i kako iza njega ide gonič i udara ga batinom, reče: — Doista te više ne smatram sretnim, jer vidim da ne uživaš blagostanje bez velikoga zla.

Tako se ne može držati sretnim ni dobitak koji nastaje s opasnošću i mukama.

MAGARAC NATOVAREN SOLJU

Magarac natovaren solju prelazio preko rijeke. Okliznuvši se padne u vodu i ustane lakši, jer se sol rastopila. Obradovan zbog toga, kad je drugom prilikom prelazio rijeku natovaren spužvama, pomisli da će lakše ustati ako opet padne. Stoga se oklizne hotimice. Dogodilo mu se da nije mogao ustati, jer su spužve upile vodu, pa se ondje utopio.

Tako postaju neopazice i nekim ljudima njihove vlastite misli uzrokom nesreća.

MAGARAC I LAV

Nekoć je u društvu s magarcem pasao travu i pijetao. Kad se magarcu primakao lav, pijetao zakriješti, a lav pobjegne (kažu, naime, da se lav plaši pijetlova glasa). Magarac, uvjeren da je zbog njega pobjegao, pođe u potjeru za lavom. Kad je u potjeri odmakao daleko, kuda više nije dopirao pijetlov glas, okrene se lav i pojede magarca. Magarac je umirući vikao: — Bijedan li sam i nerazuman! Zašto sam u boj jurnuo kad ne potječem od roditelja boraca?

Basna pokazuje da mnogi ljudi hotimice navaljuju na oslabljene neprijatelje, ali tada i oni često stradaju.

MAGARAC I KIP

Neki čovjek naprti na magarca kip nekoga boga i pođe u grad. Kad su se prolaznici klanjali kipu, pomisli magarac da se njemu klanjaju. Stoga se uzoholi, stane revati i nije htio više naprijed ići. Gonič razabere što se dogodilo, te udarajući ga batinom kaže: — Luda glavo, još bi i to trebalo da se ljudi magarcu klanjaju.

Priča pokazuje da sami sebe čine smiješnima pred stručnjacima oni koji se razmeću tuđim dobrom.

MAGARAC, LISICA I LAV

Magarac i lisica sklope savez i pođu u lov. Na njih se namjeri lav, a lisica, videći nastalu pogibao, priđe lavu i obeća da će mu predati magarca ako joj zajamči sigurnost. Kad je lav izjavio da će je osloboditi, povede ona magarca do neke zamke i vješto izvede tako da je u nju pao. Videći da mu magarac više ne može pobjeći, lav pograbi najprije lisicu, a zatim se baci i na magarca.

Tako često upropašćuju neopazice sami sebe oni koji svojim drugovima rade o glavi.

MAGARAC I ŽABE

Drvom natovareni magarac prelazio je preko neke bare. Kad se oklizne i padne, stane kukati i uzdisati jer se nije mogao odmah podići. Žabe u bari začuju njegovo stenjanje i rekoše: — Prijane

dragi, što bi učinio da boraviš ovdje toliko vremena koliko i mi, kad već tako tuguješ tek što si pao?

Tom bi se basnom mogao netko poslužiti protiv lakoumna čovjeka koji se zbog najmanjih poteškoća zlo osjeća, a sam bez muke i teškoća većinu pod svoju vlast podvrgava.

MAGARAC, GAVRAN I VUK

Neki je magarac, izranjen po leđima, pasao na nekoj livadi. Kad se na njega spusti gavran i započne mu kljuvati ranu, stane magarac revati i poskakivati od boli. Dok je gonič podalje stajao i smijao se, opazi to vuk koji je onuda prolazio i kaže: — Jadni li smo mi vukovi! Ako na što samo oko bacimo, odmah nas progone, a ovome se još i smiju.

Basna pokazuje da se zlobne ljude i po nepredviđenom prepoznaje.

MAGARAC I PAS

Magarac i pas išli istim putem. Kad nađu na zemlji zapečaćeno pismo, magarac ga uzme, rastrga pečat i razmotavši ga stane razlagati da je pas mogao čuti. — Kažem ti — reče magarac — da pismo govori upravo o paši, sijenu, ječmu i pljevi. — Pas je bio neraspoložen dok je magarac to objašnjavao. Na koncu reče magarcu: — Pogledaj, prijatelju, malo niže, ne bi li našao nešto posebno i o mesu i kostima. — Pošto magarac, iako je pročitao čitavo pismo, nije ništa našao od onoga što je pas tražio, pripomene pas opet: Baci, prijatelju, to pismo na zemlju, jer je zaista posve bez vrijednosti.

MAGARAC I KONJ

Magarac je smatrao konja sretnim, jer ga obilno i brižljivo hrane, dok on sam nema dosta ni pljeve, a k tome se i vrlo mnogo muči. Kad nastupi ratno vrijeme, uzjaše konja naoružan vojnik. Gonio ga je svuda, pa ga je zatjerao i usred neprijatelja. Tu izranjeni konj pogine. Kad je magarac sve to vidio, izmijeni mišljenje i počne smatrati konja nesretnim.

MAGARAC I LAVLJA KOŽA

Kad je magarac navukao na sebe lavlju kožu, izgledao je svima lav, te stanu bježati i ljudi i životinje. Kako je vjetar zapuhnuo, odriješi se koža i magarac ostane gol. Tada svi pritrče i stanu ga udarati štapovima i toljagama.

Ako si siromašan i običan čovjek, ne nasljeđuj navike bogataša da ne budeš ismijan i da ne dođeš u opasnost, jer tuđe se s tvojim ne slaže.

MAGARAC I VUK

Magarac nagazi na kolac i ostane hrom. Kad opazi vuka, reče mu: — Dragi vuče, evo pogibam od boli, te mi je draže da postanem tvojim ručkom negoli ručkom jastrebova i gavranova. Ipak te molim za jednu ljubav, da najprije izvučeš iz moje noge kolac da ne uginem u mukama. — Vuk zagrize kolac oštrim zubima i izvuče ga. Magarac, oslobođen boli udari kopitom vuka, koji je već usta širom rastvorio, razmrska mu njušku, čelo i zube i počne bježati. Tada vuk reče: — Jao meni! Pravo mi bilo, jer sam sada prvi put htio postati veterinar, iako sam naučio da budem mesar.

Basna pokazuje da neki ljudi, kad zapadnu u dvostruku pogibao, lukavo uzvrate zlo uzdarje neprijateljima koji im kušaju pomagati.

MAGARAC I GONIČ

Kad je magarac sa svojim goničem prevalio malo puta, najednom odbaci teret i počne juriti prema nekom ponoru. Kako je bio u opasnosti da se strmoglavi, gonič ga pograbi za rep i pokuša navratiti drugim putem. Kako se, međutim, magarac snažno opirao, gonič ga pusti i reče: — Pobjeđuj, ali ćeš lošu pobjedu izvojevati.

Priča zgodna za svadljiva čovjeka.

MAGARAC U LAVLJOJ KOŽI

Magarac navuče lavlju kožu i počne obilaziti plašeći nerazumne životinje. Kad opazi lisicu, pokušao je i nju preplašiti. Pošto ga je slučajno čas prije čula gdje reve, ona kaže: — Dobro znaj da bih se i ja preplašila, samo da te nisam čula kako se ponosiš.

Tako se i neki neobrazovani ljudi svojim oholim ponašanjem prave da su nešto, ali ih otkriva njihova brbljavost.

MAGARAC I CVRČCI

Kad je magarac čuo cvrčke gdje pjevaju, razveselio se lijepu glasu, ali zavidan im na tom daru reče: — Čime se hranite da puštate takav glas? — Kad oni odgovore da se hrane rosom, magarac ugine od gladi, jer se otada hranio rosom.

Tako i oni koji protiv svoje prirode za nečim teže, i pored toga što ne postignu ono za čime teže, postaju usto i silno nesretni.

MAGARAC PLESAČ

Neki magarac uđe u kuću i plešući razbije glineni lonac. Jedan od ukućana pritrči i stane ga tjerati udarcima batine. Tome koji mu je pogrdio pleća batinom, magarac reče: — Ta i majmun vas je jučer i prekjučer zabavljao uradivši to isto.

Basna za ljude koji imaju naopake misli i koji sami sebi nanose opasnosti.

MAGARČEVA SJENA

Govornik Demosten[1], kad su mu jednom Atenjani priječili da govori u skupštini, kaže da im želi nešto ukratko ispričati. Oni zašute, a on reče: — Neki mladić uzme u ljetno doba u najam magarca da pođe iz grada u Megaru. Pošto je u podne sunce žestoko pripeklo, htio se zakloniti u magarčevoj sjeni i vlasnik magarčev i mladić, ali su jedan drugome osporavali pravo na to. Jedan je govorio da je iznajmio magarca a ne sjenu, a drugi, koji ga je uzeo u najam, da ima pravo na sve. — Rekavši to stane Demosten odlaziti. Kad su ga Atenjani zadržali i počeli moliti da im dovrši priču, kaže: — O magarčevoj, dakle, sjeni, želite slušati, a ne želite slušati kad govorim o ozbiljnim stvarima.

PTIČAR I KUKMASTA ŠEVA

Ptičar je namještao pticama zamke. Ugleda ga ševa i stane pitati što radi. On odgovori da gradi grad. Ona povjeruje riječima i, kad je on malo na stranu stao, priđe. Dok je jela meku, padne neo-

[1] Najveći grčki govornik.

pazice u zamku. Kad ptičar pritrči i uhvati je, kaže ševa: — Ako budeš gradio takve gradove, nećeš u njima naći mnogo stanovnika.

Basna pokazuje da su kuće i gradovi najpustiji tada kod su vođe zli.

KOKOŠ I LASTAVICA

Kad kokoš nađe zmijina jaja, stane na njima brižljivo ležati i grijati ih. Lastavica je kod toga ugleda i kaže: — Ludo jedna, što odgajaš to što će na tebi prvoj započeti činiti zlo, ako odraste.

Tako je neukrotiva zloća iako prima najviše dobročinstva.

KOKOŠ KOJA NOSI ZLATNA JAJA

Neki je čovjek imao kokoš koja je nosila zlatna jaja. Stoga pomisli da je u njoj gomila zlata. Kad je zakolje, vidi, da je jednaka ostalim kokošima. Nadao se da će naći čitavo bogatstvo, a bio je lišen i onog malenog dijela.

Priča pokazuje da treba biti zadovoljan onim što se ima, a izbjegavati nezasitnost.

ZMIJIN REP I OSTALI NJEZINI DIJELOVI

Nekoć je zmijin rep zahtijevao da kao prvi ide sprijeda i vodi. Ostali dijelovi tada govorahu: — Kako ćeš nas voditi ti koji nemaš očiju ni nosa? — Ali ga nisu uspjeli uvjeriti dok ga u tome ne pobijedi razum. Rep je, dakle, počeo zapovijedati i voditi povlačeći slijep za sobom čitavo tijelo dok se ne sruši u kamenit ponor i ne

izrani hrptenicu i čitavo tijelo. Umiljavajući se stane rep moliti glavu govoreći: — Izbavi nas, gospodarice, ako hoćeš, jer sam iskušao što znači zla prepirka.

Basna otkriva lukave i zle ljude koji se bune protiv pametnih.

ZMIJA, MAČKA I MIŠEVI

U nekoj su se kući počele klati mačka i zmija. Kad miševi, koje su uvijek hvatale i mačka i zmija, opaze gdje se bore, izađu trkom iz rupe. One opaze miševe, prekinu međusobnu borbu i bace se na njih.

Tako i oni koji se upliću u stranačke borbe demagoga postaju neopazice sami plijenom jednih i drugih.

ZMIJA I RAK

Zmija sklopi s rakom prijateljstvo i stane s njime živjeti. Kako je rak bio zaista otvorena značaja, stane i njoj savjetovati da promijeni svoju podmuklost, ali se ona ni u čemu nije pokazivala poslušnom. Stoga je rak uvreba na spavanju, uhvati je svojim kliještima za grlo i pritisne koliko je jače mogao i tako ubije. Kad se ona mrtva mirno ispružila, reče on: — Tako je trebalo i prije da budeš otvorena i jednostavna, pa ne bi bila tako kažnjena.

Basna pokazuje da lošije prolaze i oni sami koji lukavo prilaze prijateljima.

GAŽENA ZMIJA

Zmija, koju su mnogi ljudi gazili, došla je Zeusu. On joj reče: — Da si prvoga ranila koji te pogazio, ne bi drugi bio pokušao to učiniti.

Priča pokazuje da i ostalima zadaju strah oni koji se odupiru svojim pravim napadačima.

DJEČAK KOJI LOVI SKAKAVCE

Neki dječak koji je lovio skakavce namjeri se na štipavca. Kad štipavac opazi dječakovu prostodušnost, podigne otrovnu bodlju i reče: — Odlazi, dječače, da ne izgubiš, loveći i mene, sve što imaš.

Basna pokazuje da je korisno upoznavati suprotnosti i činiti ono što je dobro, a izbjegavati zlo.

DJEČAK LAŽLJIVAC

Dok je pasao ovce, neki je dječak izmišljao kako tobože dolazi vuk da pokolje stado. Stoga je, dozivajući seljake, vikao: — Ovamo, u pomoć! Dolazi vuk! — Kad seljaci dotrče, vide da laže. On je to često činio, a seljaci su se uvjeravali da laže. Nakon toga dođe uistinu vuk, ali, iako je dječak vikao — amo, ljudi, vuk — nije mu nitko više htio pritrčati u pomoć. Vuk nađe stado nečuvano i lako čitavo uništi.

Priča pokazuje da se lažljivcu ne vjeruje ni onda kad govori istinu.

DJEČAK KRADLJIVAC I MAJKA

Neki dječak ukrade u školi pisaću pločicu svoga druga i donese je majci. Kako ga ona ne samo nije ukorila dapače pohvalila, ukrade drugi puta kaput i donese ga majci koja to još radije primi. Tokom vremena dao se mladić i na krađu većih stvari. Jednom su ga uhvatili i vezanih ruku na leđima vodili na gubilište. Kako je majka išla za njim i udarala se u prsa, mladić reče: — Hoću da nešto reknem svojoj majci u uho. — Kad ona priđe, zgrabi je zubima brzo za uho i odgrize joj ga. Budući da ga je ona počela prekoravati kao bezdušnika, on reče: — Da si me tada izudarala kad sam prvi put ukrao pisaću pločicu i donio ti je, ne bih dospio dotle i ne bi me sada vodili u smrt.

Priča pokazuje da zlo postaje veće ako se u začetku ne uguši.

DJEČAK NA KUPANJU

Dok se neki dječak kupao u rijeci, dođe u opasnost da se utopi. Vidjevši nekog putnika stane ga dozivati u pomoć. Taj, međutim, počne dječaka grditi što se usudio ići u vodu. Dječak mu tada reče: — Priskoči mi sada u pomoć, a kasnije me grdi, kad me spasiš.

Priča pokazuje ovo: Ne grdi, nego pomozi!

GOLUBICA I VRANA

Golubica, koju su uzgajali u nekom golubinjaku, stane se dičiti obiljem djece. Kad vrana to čuje, kaže: — Prestani se, draga, time dičiti, jer koliko ih više stvoriš toliko se puta više zavijaš u crno.

JAREBICA I ČOVJEK

Neki se čovjek spremao da zakolje jarebicu koju je uhvatio. Ona ga je zaklinjala govoreći: — Pusti me da živim. Ja ću ti poslužiti da umjesto mene uloviš mnoge jarebice. — On tada reče: — Zato ću te još prije zaklati jer hoćeš da dovedeš u zasjedu one koje su ti rođakinje i dobre prijateljice.

Basna pokazuje da će sam u zamke opasnosti pasti onaj koji plete lukave spletke protiv svojih prijatelja.

ŽEDNI GOLUB

Kad golub, izmučen žeđu, opazi na nekoj slici naslikan vrč vode, pomisli da je pravi. Stoga se uz jaki šum krila spusti i neopazice udari u sliku. Pri tom mu se dogodilo da je pao na zemlju, jer su mu se krila polomila, te ga je uhvatio neki od prolaznika.

Tako i neki ljudi guraju sami sebe u propast kad se s jakom požudom prihvaćaju nepromišljeno nekih stvari.

DVIJE VREĆE

Svaki čovjek nosi dvije vreće: jednu sprijeda, a drugu straga, a obje su pune mana. Ona sprijeda puna je tuđih, a ona straga vlastitih mana. Zato ljudi svoje mane ne vide, a tuđe posve točno opažaju.

MAJMUNI PLESAČI

Priča se da je neki egipatski kralj naučio nekoć majmune plesati ples pod oružjem i da su te zvjerke (ta vješte su u oponašanju ljudskih kretnja) veoma brzo naučile i plesati kolo, obučene u grimizne haljine i s maskama na licu. Upravo kad su imale steći veliko priznanje, neki je građanin gledalac, imajući u njedrima orahe, bacio ih među majmune. Kad su majmuni vidjeli orahe, zaboravili su na ples i, kao što i bijahu, postanu opet majmuni umjesto plesača u oružju, te razlupaju maske, rastrgaju haljine i stanu se međusobno boriti za orahove plodove. Balet je bio prekinut i ismijan od kazališnih gledalaca.

MAJMUNI OSNIVAJU GRAD

Majmuni se sastanu i stanu vijećati o potrebi da osnuju grad. Kad su sve zaključili, htjeli su se prihvatiti posla, ali ih u taj čas zadrži neki stari majmun rekavši da će biti lakše uhvaćeni ako se zadrže unutar zidina.

MAJMUN I RIBARI

Kad je majmun, sjedeći na nekom visokom stablu, opazio ribare gdje u rijeku bacaju mrežu, stane pažljivo promatrati njihov rad. Dok su oni, izvukavši mrežu, malo podalje ručali, majmun siđe sa stabla i pokuša sam raditi isto što i oni. Kažu, naime, da je on životinja vješta u oponašanju. Kad se, primivši mrežu, uhvatio, kaže sam sebi: — Baš mi se pravo dogodilo. Što sam se išao prihvaćati toga, a nisam prije naučio hvatati ribu.

Basna pokazuje da bavljenje onim što ne pristaje ne samo nije korisno nego dapače i štetno.

MAJMUN I DUPIN

Bio je običaj da mornari vode sa sobom malteška psetanca i majmune kao razonodu za vrijeme plovidbe. Tako je neki brodar imao uza se majmuna. Kad su stigli do Sunija, atičkog rta, nastane žestoka oluja. Kako se lađa prevrnula i sve se skotrljalo u vodu, zadesi to i majmuna. Neki ga dupin opazi i pomislivši da je čovjek, dođe pod njega, digne ga na vodu i stane prenositi prema kopnu. Kad su stigli blizu Pireja, atenske luke, stane dupin ispitivati majmuna da li je rodom Atenjanin. Kako majmun to potvrdi i k tome doda da je dapače iz odlične obitelji, upita ga dupin ponovo da li i Pirej pozna. Majmun pomisli da on govori o čovjeku, te kaže da mu je štaviše i veoma dobar prijatelj i stari znanac. Dupin se rasrdi na toliku laž, te ga gnjureći u vodu utopi.

Basna za ljude koji ne znajući istine, misle varati.

MAJMUNICA I ZEUS

Zeus odredi nagrade svim životinjama za lijepu djecu i stane promatrati sve izabirući koje će nagraditi. Dođe i majmunica noseći na prsima, kao dobra majka, golišavo tuponoso majmunče. Ono izazove kod bogova smijeh, ali majmunica reče ovako: — Zeus zna kome pripada pobjeda, ali meni je ovaj ljepši od sviju.

Čini mi se da basna svima izriče ovo: svaki pojedinac smatra svoje lijepim.

MAJMUN I DEVA

Na sastanku nemuštih životinja ustane majmun i počne plesati. Budući da je za to stekao slavu, a svi su mu to i priznavali,

htjede to postići i zavidna deva. Stoga je i ona ustala i pokušala plesati. Budući da je ona mnogo toga nezgrapno učinila, razljute se ostale životinje i istjeraju je udarcima batina.

Priča zgodna za one koji se iz zavisti nadmeću s boljima, a kasnije doživljavaju poraz.

DJECA MAJMUNICE

Majmunica rađa dvoje mladunčadi. Jedno voli, a drugo mrzi. Ono koje voli uvijek na prsima naokolo nosi i stavlja čas ovamo, a čas onamo, te ga od velike ljubavi uguši. Ono, pak, koje mrzi i od sebe goni povuče se na osamljeno mjesto i živi sámo.

Priča pokazuje da je za neke veća korist da ih drugi mrze nego da ih vole.

BOGATAŠ I KOŽAR

Neki se bogataš nastanio blizu kožara i kako nije mogao podnositi smrada silio je kožara da se preseli. Taj je odgađao govoreći da će za kratko vrijeme preseliti. Kako se to neprestano ponavljalo, dogodilo se da je bogataš u neprestanom dodiru s kožarevim mirisom postao takav da mu nije više dodijavao.

Priča pokazuje da drugovanje ublažuje i neugodne stvari.

BOGATAŠ I NARIKAČE

Neki bogataš imao dvije kćeri. Kad jedna od njih umre, unajmi narikače. Druga je kćerka tada govorila majci: — Kako smo jadne što same ne znamo naricati iako je bol naša, dok se ove, kojih se

to ništa ne tiče, tako silno udaraju u prsa i plaču. — Majka će joj nato: — Ne čudi se, kćerko, ako ove tako nariču, jer to čine za novac.

Tako se i neki ljudi ne skanjuju iz lakomosti preuzeti na sebe tuđe nevolje.

PASTIR I MORE

Neki je pastir pasao stado blizu mora. Videći kako je more mirno, zaželi baviti se pomorskom trgovinom. Stoga rasproda ovce, kupi datule i dade se na plovidbu. Međutim, nastane žestoka oluja, te je lađa bila u opasnosti da se potopi, ali on izbaci čitav teret u more i jedva se na praznoj lađi spase. Nakon nekoliko dana, kad je došao neki drugi čovjek do mora (slučajno je ono bilo mirno) i počeo se diviti morskoj tišini, onaj mu pastir prihvati riječ i reče: — More je, kako se čini, opet željno datula i zato se pokazuje tako mirno.

Priča pokazuje da nevolje postaju ljudima pouka.

PASTIR I MORE

Na drugi način

Kad pastir, dok je pasao stado na nekom mjestu blizu mora, opazi blago i mirno more, zaželi ploviti. Stoga rasproda svoje ovce, nakupuje datula, natovari lađu i dade se na put. Međutim, nastane žestoka oluja, a lađa se prevrne, te se jedva sam, izgubivši sve, dočepa kopna. Kad nekoliko dana iza toga, dok je more bilo mirno, opazi nekoga gdje prilazi i hvali morsku tišinu, kaže: — Dragi prijatelju, ono opet želi datule.

Tako postaju često nesreće razumnim ljudima pouka.

PASTIR I PAS

Tjerajući stado ovaca u staju, neki je pastir htio s njima zatvoriti i vuka, da ga pas ne opazi i ne reče pastiru: — Ako hoćeš da sačuvaš stado, zašto onda tjeraš u staju zajedno s njime i vuka?

Druženje sa zlima zna pribaviti veoma veliku štetu, pa i smrt.

PASTIR I PAS

Neki je pastir običavao bacati svome velikom psu mrtvo ojanjenu janjad i uginule ovce. Kad jednoga dana, dok je stado izlazilo, opazi pastir psa kako prilazi ovcama i umiljava im se, reče: — Dragi moj, srušilo se na tvoju glavu to što njima želiš.

Za čovjeka koji se u riječima pokazuje prijateljem, a u mislima želi zlo.

PASTIR I PAS

Neki je pastir običavao hraniti svoga psa uginulim ovcama. Jednoga dana vidi psa gdje stoji tužan blizu oboljela janjeta, te se činilo da suze lije. Gladeći psa reče: — Lijepo radiš što suosjećaš, ali ne dogodilo se i ne izišlo ono što ti hoćeš.

Priča pokazuje da je svaki baštinik takav.

PASTIR I VUČIĆI

Pastir je našao mlade vukove i uzgajao ih s velikim marom misleći da će, kad odrastu, čuvati ne samo njegove ovce, nego da će mu hvatajući i tuđe donositi. Čim odrastu, nalazeći se u sigur-

nosti, započnu uništavati najprije njegovo stado. Pastir počne naglas jadikovati i reče: — Pravo mi se dogodilo. Što sam išao spasavati još kao malene ove koje je potrebno i kao velike uništavati.

Tako i oni koji spasavaju zle daju im, neopazice snagu u prvom redu protiv samih sebe.

PASTIR I VUK

Neki pastir nađe tek okotjela vučića, uzme ga i počne odgajati s psima. Kad je odrastao, ako je neki vuk ugrabio ovcu, progonio ga je i on u zajednici s psima. Katkada psi nisu mogli uhvatiti vuka, nego su se okrenuli, a on ga je i dalje slijedio dok ga nije dostigao, ali je kao vuk dobivao dio plijena i tada se tek vraćao. Ako pak ne bi vanjski vuk ugrabio ovcu, tada bi je on sam potajno klao i žderao u zajednici s psima dok pastir to ne opazi i uhvati ga na djelu. Tada ga priveže na stablo i ubije.

Priča pokazuje da zla priroda nema čestita značaja.

PASTIR I VUK

Nekoć se svidjelo vuku da vanjštinom izmijeni svoju prirodu, ne bi li se tako domogao obilja hrane. Ogrnuo se, dakle, ovčjom kožom i počeo pasti u zajednici sa stadom, prevarivši tako pastira svojim lukavstvom. Kad se spusti noć, zatvori pastir i tu zvjerku u svoju staju. Tada postavi na ulaz ogradu, te je ogrtač sasvim upropastio vuka. Pastir se, naime, zaželio hrane i stoga ubije vuka nožem misleći da je ovca.

Tako i onaj koji se sakriva pod tuđim ukrasom: biva često lišen života, te uvidi da mu pretvaranje donosi veliku nesreću.

PASTIR I VUK

Pastir nađe malena vuka i stane ga odgajati. Dok je još bio malen, učio ga je da plijeni susjedna stada. Pošto je u tome bio poučen, kaže pastiru: — Pazi, da i ti koji si mene naučio plijeniti ne budeš tražio jednoga dana mnoge od svojih ovaca.

Kad oni koji su po prirodi zli nauče plijeniti i biti lakomi, učine često više štete onima koji su ih tome naučili.

PASTIR I MESAR

Pastir i mesar išli zajedno istim putem. Kad ugledaju debelo janje, koje je, napustivši stado, lutalo, pospješe obojica hod prema njemu. Tada su i životinje imale isti govor kao i ljudi. Janje ih je tada pitalo tko je svaki od njih i koji ga hoće uzeti u ruke i nositi. Kad je janje saznalo po istini zanimanje obojice, povjerilo se na čuvanje pastiru govoreći mesaru: — Ti si neki krvnik i ubojica janjadi, a ovome baš dobro može pristajati naša ćud.

PASTIR I OVCE

Pošto je zatjerao ovce u neki hrastik, pastir opazi veoma veliki hrast pun žireva, prostre pod njega svoj kaput, popne se na hrast i započne tresti žir. Dok su ovce jele žir, rastrgaju mu neopazice i kaput. Pastir siđe i kad opazi što se dogodilo, reče: — O, nezahvalne životinje! Drugim ljudima dajete vunu za odjeću, a meni koji vas hranim upropastile ste i kaput.

Tako i mnogi ljudi uzrokuju zlo svojim bližnjima time što iz neznanja čine dobro onima kojima to ne pripada.

RATNIK I GAVRANOVI

Neki je plašljivi čovjek išao u rat. Kad gavranovi zagrakću, ostane na mjestu miran odloživši oružje. Zatim uzme oružje ponovo i pođe dalje. Kako su gavrani počeli opet graktati, zaustavi se i na kraju reče: — Samo vi grakćite koliko god jače možete, ali mene nećete okusiti.

RIJEKE I MORE

Nekoć se sastanu rijeke i stanu predbacivati moru govoreći: — Zbog čega ti nas, koje smo pitke i slatke, kad ulazimo u tvoje vode, činiš slanima i nepitkima? — Kad more razabere da njega grde, kaže im: — Nemojte u mene ulaziti, pa nećete postati slane.

Ova basna pokazuje ljude koji bezrazložno prekoravaju baš one od kojih imaju korist.

RIJEKA I KOŽA

Kad rijeka ugleda kožu koja je po njoj plivala, upita je kako se zove. Ona odgovori: — Tvrda. — Rijeka je zapljusne vodom i reče: — Traži si drugo ime jer ću te ja brzo učiniti mekanom.

STRIŽENA OVCA

Ovca koju su nevješto strigli kaže onima koji su je strigli: — Ako tražite vunu, strižite, a ako želite meso, ubijte me najedanput i prestanite me malo po malo mučiti.

Basna zgodna za one koji se svojih poslova nevješto prihvaćaju.

UDOVICA I OVCA

U nekom mjestancu imala udovica ovcu. Htijući joj skinuti runo, strigla ju je tako nevješto da je s vunom otkidala i komadiće mesa. Kako je ovca osjećala bol, stane govoriti: — Što me mučiš? Koliko će još navlačenja podnijeti moja snaga? Ako, gospodarice, trebaš mesa, postoji mesar koji će me začas ubiti. Ako pak trebaš vunu i runo, postoji opet brijač koji će me ostrići i tako spasiti.

Oni koji se ne razumiju u neki posao, ali ga se ipak iz koristoljublja prihvaćaju, učine više štete nego koristi.

PROMETEJ I LJUDI

Na Zeusovu zapovijed stvori Prometej ljude i zvijeri. Kad Zeus opazi da ima mnogo više nerazumnih životinja, naloži mu da neke od životinja uništi i pretvori ih u ljude. Pošto je on zapovijed izvršio, dogodilo se da oni, koji su stvoreni od životinja, imaju oblik ljudski a duh životinjski.

Priča pruža građu za osorne i zvjerske ljude.

SLADUN, JABUKA I KUPINA

Prepirali se sladun i jabuka oko obilja plodova. Kad se svađa već prilično zaoštrila, začuje to kupina s obližnjeg plota i reče: — Prijateljice drage, ta prestanimo se već jednom svađati.

Kad se bolji prepiru, pokušavaju da budu nešto i oni koji ništa ne vrijede.

TRUBAČ

Kad je neki trubač, koji je pozivao vojsku na okup, bio uhvaćen od neprijatelja, stane vikati: — Ne ubijajte me, ljudi, uzalud i bez uzroka, jer nikoga od vas nisam ubio. Ta osim ove mjedi ništa drugo i nemam. — Oni mu tada rekoše: — Baš ćeš zbog toga i umrijeti jer sve na borbu potičeš, premda nisi u mogućnosti da ratuješ.

Priča pokazuje da više griješe oni koji zle i nasilne mogućnike na zlo potiču.

GUŠTER

Kažu da se gušter, koji je svojom dužinom izjednačivao sa zmijom, raspuknuo.

Naškodit ćeš sebi i ništa drugo nećeš postići, ako oponašaš onoga koji te veoma nadvisuje.

MJESEC I MAJKA

Nekoć je Mjesec molio svoju majku da mu satka primjerenu košulju. Ona mu reče: — Kako da ti satkam primjerenu košulju, kad te gledam sad u uštapu, drugi put u obliku polumjeseca, a treći puta srpolika.

Tako nema nikakve određene mjere u imutku za nerazumna i nekorisna čovjeka jer je svaki put drukčiji u potrebama zbog svojih požuda i nesreća.

OSE, JAREBICE I SELJAK

Žeđu natjerane ose i jarebice dođu seljaku tražiti vode. Obećavale su da će mu za vodu uzvratiti ovako: jarebice će mu okopati loze, a ose će, obilazeći u krugu, žalcima rastjerivati kradljivce. Seljak nato kaže: — Imam ja dva vola koji sve rade, iako ništa ne obećavaju. Bolje je, dakle, da dadem vodu njima negoli vama.

Basna za ljude propalice koji mnogo štete iako obećavaju da će koristiti.

OSA I ZMIJA

Jednoga dana posadi se osa na glavu zmije i stane je mučiti bodući je neprestano žalcem. Kad zmija, jer je osjećala veliku bol a nije se mogla riješiti niti odbiti neprijatelja, opazi kola puna drva, ne znajući kako da si pomogne, podloži glavu pod kotač govoreći: — Umirem i ja zajedno sa svojim neprijateljem. — Tako je uginula zajedno s osom.

Priča pokazuje da se neki odlučuju poginuti zajedno sa svojim neprijateljima.

DVA PSA

U želji da građane potakne na skromniji način života i time ih učini čestitijima (raskošno su, naime, živjeli), zakonodavac Likurg[1] othranio je dva psa koji su potekli od istoga oca i majke. Jednoga je ostavio kod kuće i naviknuo na proždrljivost, a drugoga je vodio u lov i uvježbavao u lovu. Zatim ih je doveo u narodnu skupštinu i postavio neke zdjele s poslasticama, a pustio je i zeca. Kad je svaki od pasa skočio na ono na što je bio naviknut i kad je jedan od njih pograbio zeca, reče Likurg: — Vidite li, građani, kako su se oni zbog odgoja pokazali međusobno vrlo različiti, iako su istoga roda, i kako se njegovanje prirodne sposobnosti može upraviti na dobro.

[1] Znameniti spartanski zakonodavac (9. stoljeće prije n. e.).

Neki kažu da nije doveo pse koji su bili upravo od istih roditelja, nego da je jedan bio ovčarski, a drugi lovački. Zatim da je uzgojio onoga gore pasmine za lov, a onoga plemenitije samo u proždrljivost. Kad je kasnije, jer se svaki od njih bacio na ono, na što je bio naviknut, tako očito pokazao koliko odgoj upućuje na dobro i zlo, reče Likurg: — Dakle i nama, građani, ništa ne koristi plemenito porijeklo kome se svi dive, niti to da smo potekli od Herakla, ako ne izvršujemo ono po čemu se on pokazao slavnijim i plemenitijim od sviju ljudi, tj. ako ne vježbamo i ne učimo kroz čitav život ono što je dobro i časno.

NOJ

Nastane boj između sviju zvijeri i ptica. Libijski ih je noj koji je napol ptica a napol zvjerka varao pokazujući glavu pticama, a noge zvijerima.

Basna za one koji robuju dvama gospodarima, a varaju obojicu.

TRI BIKA I LAV

Tri su bika pasla u zajednici. Lav ih je htio pojesti, ali se plašio njihove sloge. Kad ih je svojim lukavim riječima zavadio, pojeo ih je bez straha jer je zatekao svakoga napose.

TRI BIKA I LAV

Na drugi način

Tri su bika živjela u zajednici. Neki lav, u želji da ih ulovi, stane ih slijediti, ali ih u zajednici nije mogao ščepati. Stoga se odlučio da ih svlada tako da ih razdvoji. Zavadivši ih, dakle, međusobno

odvojio je svakoga napose, te je lakše uništio one koje nije mogao uhvatiti dok su bili u zajednici.

Tako je sloga spas onima koji se njome služe.

BIK, LAVICA I DIVLJA SVINJA

Bik nađe lava na spavanju, probije ga rogovima i ubije. Kraj njega stane njegova majka i poče ga gorko oplakivati. Kad je ugleda divlja svinja kako jadikuje, postavi se podalje i kaže joj: — O, koliko bi zapravo ljudi morali naricati čiju ste djecu vi ubili.

Basna pokazuje: kakvom tko mjerom mjeri takvom će i njemu biti odmjereno.

BIK I JARAC

Bik, bježeći pred lavom, uđe u neku spilju. Jarac ga stane rogovima gurati iz spilje. Bik mu tada reče: — Ne bojim se tebe, nego lava. Neka samo zvijer ode, spoznat ćeš tada kakva je snaga bika i jarca.

Često i snažne ljude nesreća ponizuje, tako da moraju podnositi zlostavljanje slabih i kukavica.

BIK I DIVOKOZE

Bik, kojega je lav gonio, pobjegne u spilju u kojoj bijahu divokoze. Kad su ga one počele udarati i bosti rogovima, kaže: — Podnosim to, ali ne zato što se vas bojim, nego zato što se bojim onoga koji stoji pred spiljom.

Tako mnogi, iz straha pred jačima, podnose uvrede slabijih od sebe.

PAUN I ŽDRAL

Prepirao se s vitkim ždralom zlatokrili paun podrugujući se ždralovoj boji. Ždral mu tada reče: — Ja ipak letim i klikćem u blizini zvijezda, a ti se u zraku ne možeš pokazivati, nego na zemlji mašeš krilima kao pijetao.

PAUN I ŽDRAL

Na drugi način

Paun se podrugivao ždralu izlažući smijehu njegovu boju i govoreći: — Ja sam obučen u zlato i grimiz, a ti nemaš ništa lijepo u perju. — Ždral mu tada reče: — Zato ja puštam svoj glas u samoj blizini zvijezda i letim u nebeske visine, a ti gacaš dolje među kokošima kao pijetao.

Bolje je da netko bude slavan i u siromašnu odijelu, nego da živi neslavno i oholo u bogatstvu.

PAUN I ČAVKA

Kad su ptice započele vijećati o kraljevanju, paun je tražio da ga zbog ljepote izaberu za kralja. Kako su one na to već pristajale, reče tada čavka: — Kako ćeš nas braniti, ako nas za tvoga kraljevanja stane orao progoniti?

Basna pokazuje da upravljače treba birati ne samo prema ljepoti nego i prema snazi i razboru.

CVRČAK I LISICA

Cvrčak je pjevao na nekom visokom stablu. U želji da ga pojede, lisica smisli ovako: postavi se upravo nasuprot stabla i stane se diviti njegovu lijepu glasu i pozivati ga govoreći da siđe jer želi

vidjeti kolika to životinja tako snažno pjeva. Cvrčak prozre prijevaru i kaže lisici: — Varaš se, draga, ako si pomislila da ću ja sići. Ja ti se, naime, čuvam lisica od onoga dana kad sam opazio u lisičjim izmetinama cvrčkova krila.

Nesreće bližnjih privode pameti razborite ljude.

CVRČAK I MRAVI

U zimsko su doba mravi sušili žito koje je bilo od vlage nabreknuto. Dođe gladan cvrčak i stane od njih tražiti hrane. Mravi mu tada rekoše: — Zašto ljeti nisi skupljao hranu? — On reče: — Nisam imao vremena jer sam krasno pjevao. — Nasmijavši se oni mu rekoše: — Ako si u ljetno doba svirao, onda zimi pleši.

Basna pokazuje da nitko ne smije biti nemaran ni u jednoj stvari da se kasnije ne ražalosti i dođe u životnu opasnost.

STRIJELAC I LAV

Neki čovjek, vješt strijelac, dođe u planinu da lovi. Sve životinje pobjegnu kad ga ugledaju, a samo ga je lav izazivao na borbu. Čovjek odapne strijelu i pogodivši lava kaže: — Primi i pogledaj najprije kakav je moj glasnik, a zatim evo ti i mene. — Pogođeni lav udari u bijeg. Kad mu je lisica govorila neka bude hrabar i neka ne bježi, lav kaže: — Draga moja, nećeš me nikako zaluditi, jer neću moći odoljeti ako još i on sam navali kad mu je već i glasnik tako bolan.

Basna pokazuje da se nipošto ne valja približavati onima koji već izdaleka prouzrokuju neugodnosti

VEPAR I LISICA

Vepar se zaustavi kraj nekoga stabla i započe oštriti zube. Kad ga je lisica upitala zašto oštri zube, kad nema u blizini niti lovca niti druge opasnosti, on reče: — Ne činim ti ja to uzalud. Ako me, naime, zatekne opasnost, neću tada biti zabavljen oštrenjem, nego ću se njima već spremnima poslužiti.

Basna uči da treba izvršiti pripreme prije negoli nastupi opasnost.

ĆELAVI KONJANIK

Metnuvši na svoju glavu tuđe kose, neki je ćelavac jahao na konju. Kad zapuhne vjetar, izgubi kose. Grohotan smijeh obuzimaše one koji su tamo stajali. Ćelo prekine trku i reče: — Što tu ima neobično da bježe od mene kose koje nisu moje i koje su ostavile i svoga vlasnika s kojim su se i porodile.

Nitko neka se ne žalosti zbog nevolja koje mu prilaze jer ne ostaje ono što netko nije od prirode dobio kad se rodio. Svi smo, naime, goli došli na svijet i goli ćemo otići.

UŠI I SELJAK

Seljaka koji je orao polje stanu gristi uši. On je dvaput odložio plug i biskao košulju. Kad su ga opet počele gristi da se ne bi možda odmarao, spali košulju.

I ja dvaput dajem opomene svladanima, ali im treći put ne gine vatra.

TVRDICA

Neki tvrdica unovči čitav svoj imetak i pretvori ga u grudu zlata, koju tada zakopa na nekome mjestu — zakopavši ondje i svoju dušu i razum. Dolazeći tamo, svakoga je dana ogledavao zlato. Kad opazi neki nadničar i sazna o čemu se radi, iskopa grudu i uzme je. Iza toga dođe onaj tvrdica i kad vidi mjesto prazno, započne jadikovati i čupati kosu. Međutim, ugleda ga neki čovjek gdje jadikuje i saznavši razlog reče: — Nemoj, dragoviću, biti tako žalostan, jer i tamo nisi ništa imao, premda si imao zlato. Uzmi kamen umjesto zlata, postavi ga tamo i misli da je zlato. Ta istu će svrhu imati, jer, kako vidim, nisi se tim blagom služio ni onda kad je bilo zlato.

Priča pokazuje da blago ništa ne vrijedi ako ne dolazi u upotrebu.

KOVAČ I PSETANCE

Bio neki kovač koji je imao psetance. Dok je on kovao, psetance je drijemalo, a kad je jeo, bilo je budno. Kovač mu baci kost govoreći: — Bijedno, pospano pašče! Što da učinim s lijenošću koja te obuzela? Kad god po svome nakovnju tučem, uljuljaš se u svome krevetu u san, a kad samo maknem zubima, odmah se budiš i mašeš mi repom.

Ova priča pokazuje pospance i besposlice koji zavidno gledaju na tuđu zaradu.

ZIMA I PROLJEĆE

Zima se stane rugati proljeću i grditi ga, jer nitko više ne miruje čim se ono pojavi: jedan, kojemu je milo da si ubere cvijeća i ljiljana ili koju ružu, odlazi odmah na livade i u gajeve, te baca

svoj pogled svuda naokolo i zatiče cvijeće u kosu. Drugi se ukrca na lađu i, ako sreća dade, prelazeći more dolazi drugim ljudima. A i svi ostali, mrmljala je zima, ne mare više za vjetrove ni za obilnu vodu koja od snijega nastaje. Ja sam ti, nastavi zima, nalik na vladara i samodršća, te naređujem ljudima da ne gledaju u nebo nego dolje na zemlju. Činim i to da se boje i dršću, a primoravam ih i na to da se moraju zadovoljiti da borave čitav dan kod kuće. Zato bi se, kaže proljeće, tebe ljudi rado riješili, a moje im je, čini se, i samo ime lijepo, a, tako mi Zeusa, najljepše od imena, te se mene ljudi i nenazočna sjećaju i gizdaju se kad se pojavim.

LASTAVICA I VRANA

Lastavica i vrana prepirale se oko ljepote. Vrana joj upadne u riječ i reče: — Tvoja ljepota u punom je cvatu u proljetno doba, a ljepota moga tijela i zimi traje.

Basna pokazuje da je istrajnost tijela bolja od kićene vanjštine.

LASTAVICA I PTICE

Dok je još imela rasla, opazi lastavica to kao prijeteću pogibao za ptice. Stoga sabere sve ptice i počne ih svjetovati da prije svega unište imelu na stablima gdje ona raste. Ako im je to baš nemoguće, neka se uteku pod zaštitu ljudi i ponizno ih zamole da ih ne love imelinom snagom. Kad su je one prekorile kao lažitorbu, dođe ona ljudima kao pribjegarka. Oni je na sastanku prime i uzmu kao svoga sustanara. Tako se dogodilo da ljudi jedu ostale ptice, a jedina lastavica kao pribjegarka gradi bez straha gnijezda i u njihovim kućama.

Basna pokazuje da s pravom uklanjaju od sebe opasnost oni koji unaprijed predviđaju budućnost.

LASTAVICA I ZMIJA

Modra lastavica koja živi u zajednici s ljudima sagradila je svoje gnijezdo pod krovom sudske zgrade i ondje postala majkom sedmero mladih. Iz neke rupe dogmiže zmija i pojede njezine mlade. Lastavica započne tužnim glasom vikati: — Jao meni plavoj! Baš ovdje gdje se svima kroji pravda jedinoj je meni nepravda učinjena.

KORNJAČA I ORAO

Kornjača molila orla da je nauči letjeti. Premda ju je on odgovarao od toga, jer da je strano njezinoj prirodi, ona je ipak još življe ustrajala pri svojoj molbi. Tada je orao uzme pandžama, odnese u visinu i spusti. Ona padne na neku hridinu i razmrska se.

Basna pokazuje da su mnogi sebi naškodili u častoljublju jer nisu poslušali pametnije od sebe.

KORNJAČA I ZEC

Zec se rugao sporosti kornjačinih nogu. Ona mu tada kaže: — Ja ću tebe brzonogoga pobijediti. — On će nato: — Samo riječju, kornjačo moja, to govoriš. Ali natječi se, pa ćeš vidjeti. Samo tko će nam omeđiti mjesto i pobjedu dosuditi? — Pravedna i premudra lisica odredi ravni put trke. Kornjača, imajući u vidu svoju tromost, započne bez zatezanja svoj put. Zec se pak ispruži na spavanje jer se pouzdavao u svoje noge. Međutim, kad stigne na određeno mjesto, nađe sporu kornjaču kao pobjednika.

Mnogi po prirodi spori pobjeđuju u kratko vrijeme one koji su brzi po prirodi ali lijenčine.

KORNJAČA I ZEC

Na drugi način

Kornjača i zec prepirali se zbog brzine. Stoga odluče da se natječu, pa utvrde rok i mjesto, te krenu na put. Zec, zbog prirođene brzine, nije toliko mario za trku, nego legne kraj puta i stane drijemati, a kornjača je, znajući svoju sporost, trčala bez prekida, i tako prestigla zeca koji je spavao i postigla pobjedničku nagradu.

Basna pokazuje da je rad često pobijedio zanemarenu prirodnu sposobnost.

PAPIGA I MAČKA

Neki čovjek kupi na trgu papigu i pusti je da se po kući slobodno kreće. Ona se posluži svojom pitomošću, skoči, sjedne na ognjište i tu započne veselo kriještati. Kad ju ugleda mačka, stane je pitati tko je i odakle je došla. Ona tada reče: — Gospodar me tek kupio. — Što se onda — reče mačka — najbezobraznija životinjo, toliko dereš, a tek si došla, kad meni koja sam u kući rođena, gospodari to ne dopuštaju. A ako to nekad i učinim, srde se i tjeraju me. — Papiga odvrati govoreći: — Ne uspoređuj se ti sa mnom, jer se gospodari ne srde na moj glas jednako kao i na tvoj.

Ova je basna za čovjeka, koji rado prekorava i nastoji uvijek prišivati krivice drugima.

BUHA I ČOVJEK

Nekoć je buha mnogo dodijavala nekome čovjeku. On je uhvati i stane vikati: — Tko si ti da mi grizeš sve udove i tako baš bez uzroka uništavaš? — Tada ona počne vikati: — Pusti me, dragi, i ne

ubijaj me, jer i onako ne mogu učiniti veliko zlo. — On joj se nasmije i kaže: — Baš ćeš zato i poginuti od mojih vlastitih ruku, jer se uopće ne pristoji da se igdje pojavljuje kakvo god zlo, bilo ono veliko ili maleno.

Basna pokazuje da ne valja imati samilosti prema zlu, bilo ono veliko ili maleno.

BUHA I VOL

Jednom stane buha ovako ispitivati vola: — Što podnosiš muke i robuješ dan na dan ljudima, iako si prilično velik i junačan, dok ja, vrijedno je čak da se požali, raskidam njihovo tijelo i požudno ispijam krv. — On tada reče: — Neću da budem nezahvalan ljudskome rodu, jer me ljudi cijene i izvanredno vole, a i trljaju me često po čelu i plećima. — Buha će nato: — Meni je, pak, bijednoj najjadnija smrt ono tebi milo trljanje kad ga dočekam.

Basna pokazuje da i skromni svladavaju one koji se govorom hvale.

GUSKE I ŽDRALOVI

Na istoj su se livadi zadržavali guske i ždralovi. Kad su se pojavili lovci, ždralovi brzo odlete jer su bili lagani, a guske budu uhvaćene jer su zaostale zbog težine tijela.

Basna pokazuje da pri zauzeću nekoga grada lako bježe oni bez imutka, a uhvaćeni bogataši robuju.

LONCI

Rijeka je nosila zemljani i mjedeni lonac. Zemljani govoraše mjedenome: — Poskakuj podalje od mene, a ne blizu, jer sam propao ako me ti dodirneš, iako ja neću da tebe dodirnem.

Nesiguran je život siromaha ako u blizini stanuje bogat susjed.

BILJEŠKA O PISCU

U starini nitko nije sumnjao u historijsko postojanje Ezopa. No točnih podataka o njegovu životu ima vrlo malo. Tokom stoljeća stvarale su se oko njegove ličnosti mnoge priče i legende, a sačuvano je iz bizantskog vremena nekoliko redakcija romana o Ezopovu životu. Iz podataka kod Herodota i nekih drugih grčkih pisaca iz romana o njegovu životu iz bizantskog vremena doznajemo da je Ezop živio u 6. stoljeću prije n. e. Bio je rodom iz Frigije u Maloj Aziji. Po društvenom položaju bio je rob, a služio je kod nekoliko gospodara. Kad se oslobodio ropskoga položaja, mnogo je putovao, pa je došao i na dvor lidskoga kralja Kreza i postao mu prijatelj. Krez ga šalje u Delfe da odnese Apolonovu proročištu na dar zlato, a svakom Delfljanu malu sumu novaca. Ezop preda zlato Apolonovu hramu, ali novac određen za Delfljane vrati Krezu s obrazloženjem da oni nisu vrijedni njegova dara jer čitav dan besposleno ljenčare i žive od darova koje donose Apolonovu hramu strani posjetioci proročišta. Time im se ljuto zamjerio. Bijesni na njega podmeću među njegove stvari zlatnu žrtvenu čašu iz Apolonova hrama, potvore ga za krađu i strmoglave s hridine Hijampeje.

Iako je Ezop u svim povijestima književnosti zauzeo časno mjesto tvorca i oca basne, ipak nije prvi izumio basnu. Ona je nastala davno prije Ezopa u dalekoj prošlosti, ali bi bilo uzaludno tražiti njezinu pravu domovinu i točan datum rođenja. Usprkos tome u moderno vrijeme opet se postavio problem o porijeklu basne, osobito nakon boljeg poznavanja orijentalnih jezika u kojima se naišlo na priče i motive srodne ezopskim. Neko se vrijeme, štoviše, smatralo kolijevkom basne Indiju, domovinu znamenite Pančatantre, knjige priča i basni. No danas se i u tome postupa opreznije jer se problem ne može tako lako riješiti bez sigurne dokumentacije koju je praktički uz današnje stanje stvari nemoguće skupiti. Stoga se teži da se opet Heladi prizna slava da je basni

dala literarnu formu ne isključujući mogućnost orijentalnih utjecaja, ili možda još točnije, ne isključujući u basni prisutnost zajedničkog supstrata između naroda istoga porijekla.

Ezop po svoj prilici nije svoje basne napisao, nego ih je samo pričao, i to u prozi. Kasnije su se njegove basne širile usmenom predajom iz pokoljenja u pokoljenje. Kroz nekoliko generacija sačuvale su se dosta neiskvarene, ali, dakako, samo u svojoj jezgri. Razlike od izvornih basana postaju s vremenom sve znatnije i samovoljnije. Sve što je Grčka kroz stoljeća stvarala na polju dosjetki i narodne mudrosti, nagomilalo se oko Ezopove ličnosti pa se po vremenu svaka basna njemu pripisivala. Tako je pod njegovim imenom sačuvan čitav zbornik basana.

Basna je kao sinteza dugotrajnog iskustva zdrava životna filozofija u živim primjerima. U njoj je sadržana i umjetnost i kritika. Dubokim oštroumljem sažete su u njoj stalne životne suprotnosti na vrlo jednostavan način, a istina je uvijek zastrta finim prozirnim velom. Svaka je basna mala drama sa zapletom, kulminacijom i raspletom. Završetak je ponajčešće tragičan, a katkad obojen svježim humorom. Likovi su ocrtani dramatski. Životinje su predstavnici različitih kategorija i tipova ljudi.

Zbog svoje etičko-pedagoške vrijednosti i koristi u svakodnevnom političkom životu basna je uvijek nalazila bogatu primjenu. Njome su se služili pjesnici, filozofi, povjesničari, govornici i političari. Tajna Ezopove snage koja ga je učinila svojinom čovječanstva leži u tome, što su njegove basne najdemokratskiji književni rod i po jednostavnosti sadržaja i po revolucionarnoj tendenciji. One i u teškim uvjetima bespravlja govore u oči silnicima istinu, zaodjevenu u životinjsko ruho, kude ljudske poroke, ismijavaju naduvene glupake, razotkrivaju lukavce i podmuklice i hvale vrlinu i čestitost.

Sve do danas basne su sačuvale svoju svježinu, a snaga im se očituje i u tome što svi kasniji pisci basana traže u njima uzor, parafraziraju ih i prerađuju prema prilikama i potrebama svoga vremena. Ezop je u literarnoj tradiciji ostao kao stari i čvrsti panj iz kojega stoljećima nanovo izbijaju nepresušne mladice i tako on živi i dalje uvijek svež u svojim vrijednim i poznatim nastavljačima: Fedru, Babriju, La Fontaineu, Lessingu, Goetheu, Krilovu, Ščedrinu, Dositeju, Reljkoviću i mnogim drugima.

O ILUSTRACIJAMA

Ilustracije su prenesene iz izdanja Ezopovih basana što ih je u gradu Brescia sedmoga ožujka godine 1487, u počecima štamparstva, štampao naš zemljak, glasoviti nakladnik i tipograf Boninus de Boninis de Ragusio (Dobruško Dobričević Dubrovčanin). Rodio se godine 1454. na otoku Lastovu koji je tada bio u dubrovačkom posjedu. Proveo je život štampajući po Italiji i Francuskoj vrlo mnogo djela krasnim slovima i u izvanrednoj tehničkoj opremi. Umro je u Trevisu godine 1528.

Primjerak iz kojega su prenesene ilustracije nalazi se u biblioteci franjevačkog samostana u Visovcu kod Skradina, a predstavlja veliku rijetkost jer osim njega postoje još samo dva primjerka, i to jedan u Britanskom muzeju u Londonu, a drugi u biblioteci Bodleiana u Oxfordu. U visovačkom primjerku ima samo 66 ezopovih basana koje je na talijanski i latinski preveo Accio Zucco (u knjizi fale tri lista). Uz basne se nalazi 66 izvanrednih drvoreza od nama nepoznatog umjetnika. Možda su i ti drvorezi rad našega zemljaka Dobruška.

SADRŽAJ

Dobra i Zla 5
Prodavač kipova 5
Seljak i magarci 6
Orao i čovjek 6
Orao 6
Orao i lisica 8
Orao i balegar 8
Orao, čavka i pastir 9
Strijelac i orao 9
Slavuj i jastreb 10
Slavuj i lastavica 10
Kozar i koze 10
Etiopljanin 11
Mačak i pijetao 11
Mačak i miševi 12
Mačak i kokoši 12
Koza i pastir 12
Koza i magarac 13
Ezop u radionici brodova 13
Ezop i kuja 13
Dužnik Atenjanin 14
Pijetlovi 14
Pijetlovi i jarebica 14
Ribari 15
Ribari 15
Ribar 16
Ribar 16
Ribar-frulač 16
Ribar i ribica 17
Ženka zimoroda 17
Lisica prenatrpana želuca 17
Lisica 18

Lisica i trnje 18
Lisica i drvosječa 19
Lisica i ždral 19
Lisica i pastir 19
Lisica i grožđe 20
Lisica i grožđe (na drugi način) 20
Lisica i jež 20
Lisica i krokodil 21
Lisica i pas 21
Lisica i lav 21
Lisica i lav 22
Lisica i lav 22
Lisica i pantera 22
Lisica i pantera (na drugi način) 23
Lisica i majmun 23
Lisica i majmun 23
Lisica i jarac 24
Kusasta lisica 24
Lisica i maska 25
Ubojica 25
Čovjek koji nemoguće obećava 25
Čovjek, kobila i ždrijebe 26
Muž i žena 26
Čovjek i Kiklop 27
Prosjedi čovjek i ljubovce 27
Slijepac 27
Čovjek-varalica 28
Čovjek koji broji valove 28
Ugljenar i suknar 29
Čovjek i lisica 29
Seljak i lisica 29
Čovjek i pas 30
Čovjek i satir 30
Čovjek i lav kao suputnici 31
Čovjek i cvrčak 31
Čovjek koji je smrskao kip 31
Čovjek koji je pronašao zlatna lava 32
Arapin i deva 32
Medvjedica i lisica 32
Orač i vuk 33

Krtica 33
Žabe 33
Žabe 34
Žabe i Helije 34
Žaba i lisica 34
Žabe traže kralja 36
Žaba-liječnik 36
Zvjezdoznanac 36
Glista i lisica 37
Govedar i Heraklo 37
Volovi i mesari 37
Volovi i točkovi 38
Borej i Helije 38
Govedar 38
Vol i žaba krastača 39
Noćna ptica i šišmiš 39
Lasica 40
Crna mačka 40
Mačka i Afrodita 40
Seljak koji je izgubio trnokop 41
Starac i smrt 41
Uhvaćena mačka 42
Seljak i orao 42
Seljak i more 42
Seljak i ždralovi 43
Brodolomac i more 43
Seljak i psi 43
Seljak i zmija 44
Seljak i zmija 44
Putnik i zmija otrovnica 45
Seljak i njegovi sinovi 45
Seljak, dječak i čavke 45
Seljak i roda 46
Ptičar i roda 46
Seljak i sreća 47
Seljak i drvo 47
Seljakovi sinovi 48
Seljak, magarac i vol 48
Sova i ptice 48
Starica i liječnik 49

Žena 50
Žena i sluškinje 50
Žena i kokoš 51
Žena-vračara 51
Junica i vol 51
Plašljivi lovac i drvosječa 52
Svinja i ovce 52
Svinja i lisica 52
Dupini i riba 53
Govornik Demad 53
Drvosječe i hrast 53
Zmija i orao 54
Hrastovi i Zeus 54
Maslina i smokva 54
Jela i kupina 55
Jelen 55
Jelen i majka 55
Jelen i trsje 56
Jelen i lav 56
Jelen i lav 56
Bolesni jelen 57
Nada među ljudima 57
Jare i vuk 57
Jare i vuk 58
Hermes 58
Hermes i kipar 58
Hermesova kola i Arapi 59
Neprijatelji 59
Zmija otrovnica i vodena zmija 59
Zmija i lisica 60
Zmija i turpija 60
Zeus i lisica 61
Zeus i zmija 61
Zeus i kornjača 61
Mazga 62
Heraklo, Krepost i Zloća 62
Heraklo i Atena 65
Lovac i konjanik 65
Lovac i pas 66
Lovac i vuk 66

Liječnik neznalica 66
Liječnik i bolesnik 67
Ptičar i zmija otrovnica 67
Kopci 68
Ptičar i cvrčak 68
Konj i mlinar 68
Konj, vol, pas i čovjek 69
Konj, vol, pas i čovjek (na drugi način) 69
Konj i jelen 70
Konj i konjušar 70
Konj i magarac 70
Konj i vojnik 71
Stabla i trske 71
Trske i hrast 72
Trska i maslina 72
Deva, slon i majmun 72
Deva 73
Deva 73
Deva i Zeus 73
Dva balegara 73
Rak i lisica 74
Rak i njegova majka 74
Orah 75
Lončar, magarac i gonič 75
Lopov i gostioničar 75
Lopovi i pijetao 76
Vrtlar 76
Vrtlar i pas 77
Bravenjak 77
Želudac i noge 77
Čavka-bjegunac 78
Čavka i ptice 78
Čavka i gavrani 78
Čavka i lisica 79
Čavka i golubovi 79
Gavran i lisica 81
Gavran i lisica (na drugi način) 81
Gavran i Hermes 81
Gavran i labud 82
Gavran i zmija 82

Kobac i zmija 83
Kukmasta ševa i seljak 83
Kukmasta ševa 84
Vrana i gavran 84
Puževi 85
Labud 85
Gladne kuje 85
Dva psa 86
Psi i lisica 86
Pas i lisica 86
Lovac i ribar 87
Čovjek kojega je pas ujeo 87
Pseća kućica 87
Pas 88
Pas 88
Pas i pijetao 88
Pas i gospodar 89
Pas i konj 89
Pas i zec 89
Pas i zec (na drugi način) 90
Pas i vučica 90
Pas i vuk 90
Pas i mesar 91
Pas s mesom 91
Komarac i bik 91
Komarac i lav 92
Zečevi i lisice 92
Zečevi i žabe 92
Zečevi i žabe (na drugi način) 93
Galeb i kobac 93
Zec i pas 94
Lavica i lisica 94
Lavica i lisica (na drugi način) 94
Lavovi i zečevi 94
Lav, lisica i jelen 95
Lav, lisica i majmun 96
Lav i orao 97
Lav i lisica 97
Lav i medvjed 98
Lav i žaba 98

Lav i seljak 98
Lav i seljak 99
Rasrđeni lav i srna 99
Lav i dupin 100
Lav, vuk i lisica 100
Lav i vepar 101
Lav i zec 101
Lav, miš i lisica 101
Lav, miš i lisica (na drugi način) 103
Lav i miš 103
Lav i magarac 103
Lav i divlji magarac 104
Lav, magarac i lisica 104
Lav, Prometej i slon 105
Lav i bik 105
Lav i bik 106
Razbojnik i dud 106
Vukovi i psi 107
Vukovi i ovce 107
Vukovi i psi 108
Vukovi, ovce i ovan 108
Vuk i koza 108
Vuk i lisica 109
Vuk i dijete 109
Vuk i lisica 109
Vuk i janje 110
Vuk i janje 110
Vuk i starica 110
Vuk i čaplja 111
Vuk i konj 111
Vuk i ždral 112
Vuk i pas 112
Vuk i magarac 112
Vuk i lav 113
Vuk i lav 113
Vuk i pastiri 113
Vuk i pastir 113
Vuk i ovce 114
Svjetiljka 114
Vrač 114

Pčele i Zeus 115
Pčele i pastir 115
Pčelar 115
Miševi i mačke 116
Miševi i mačke (na drugi način) 116
Muha 117
Muhe 117
Mrav 117
Mrav i balegar 118
Mrav i golub 118
Poljski i gradski miš 119
Poljski i gradski miš (na drugi način) 119
Miš i žaba 120
Miš i bik 120
Mladići i mesar 120
Mladić i konj 121
Rasipni mladić i lastavica 121
Jelenče i jelen 122
Brodolomac 122
Drvosječa i Hermes 122
Bolesnik i liječnik 123
Šišmiš, kupine i gnjurac 123
Šišmiš i mačka 124
Putnici 124
Putnici 125
Putnici i medvjed 125
Putnici i gavran 125
Putnici i platana 126
Putnik i istina 126
Putnik i sreća 126
Dječak i sreća 127
Ovca i pas 127
Kupac magarca 127
Divlji magarac 128
Magarac natovaren solju 128
Magarac i lav 128
Magarac i kip 129
Magarac, lisica i lav 129
Magarac i žabe 129
Magarac, gavran i vuk 130

Magarac i pas 130
Magarac i konj 131
Magarac i lavlja koža 131
Magarac i vuk 131
Magarac i gonič 132
Magarac u lavljoj koži 132
Magarac i cvrčci 132
Magarac plesač 133
Magarečeva sjena 133
Ptičar i kukmasta ševa 133
Kokoš i lastavica 134
Kokoš koja nosi zlatna jaja 134
Zmijin rep i ostali njezini dijelovi 134
Zmija, mačka i miševi 135
Zmija i rak 135
Gažena zmija 136
Dječak koji voli skakavce 136
Dječak lažljivac 136
Dječak kradljivac i majka 137
Dječak na kupanju 137
Golubica i vrana 137
Jarebica i čovjek 138
Žedni golub 138
Dvije vreće 138
Majmuni plesači 139
Majmuni osnivaju grad 139
Majmun i ribari 139
Majmun i dupin 140
Majmunica i Zeus 140
Majmun i deva 140
Djeca majmunice 141
Bogataš i kožar 141
Bogataš i narikače 141
Pastir i more 142
Pastir i more (na drugi način) 142
Pastir i pas 143
Pastir i pas 143
Pastir i pas 143
Pastir i vučići 143
Pastir i vuk 144

Pastir i vuk 144
Pastir i vuk 145
Pastir i mesar 145
Pastir i ovce 145
Ratnik i gavranovi 146
Rijeke i more 146
Rijeka i koža 146
Strižena ovca 146
Udovica i ovca 147
Prometej i ljudi 147
Sladun, jabuka i kupina 147
Trubač 148
Gušter 148
Mjesec i majka 148
Ose, jarebice i seljak 148
Osa i zmija 149
Dva psa 149
Noj 150
Tri bika i lav 150
Tri bika i lav (na drugi način) 150
Bik, lavica i divlja svinja 151
Bik i jarac 151
Bik i divokoze 151
Paun i ždral 153
Paun i ždral (na drugi način) 153
Paun i čavka 153
Cvrčak i lisica 153
Cvrčak i mrav 154
Strijelac i lav 154
Vepar i lisica 155
Ćelavi konjanik 155
Uši i seljak 155
Tvrdica 156
Kovač i psetance 156
Zima i proljeće 156
Lastavica i vrana 157
Lastavica i ptice 157
Kornjača i orao 158
Kornjača i zec 158

Kornjača i zec (na drugi način) 159
Papiga i mačka 159
Buha i čovjek 159
Buha i vol 160
Guske i ždralovi 160
Lonci 161
Bilješka o piscu 161
O ilustracijama 165

DO SADA IZAŠLO U BIBLIOTECI VJEVERICA

Anton Ingolič
Dječak sa dva imena

Anđelka Martić
Pirgo

Herminia zur Mühlen
Šta pričaju Petrovi prijatelji

Fran Levstik
Najdihojca

N. Veretennikov
Volođa Uljanov

Johanna Spyri
Heidi

Angel Karalijčev
U svijetu priča

Erich Kästner
Don Quichotte

Nathaniel Hawthorne
Čudesna knjiga

Kornej Čukovski
Doktor Jojboli

Vladimir Colin
Bajke

Kornej Čukovski
Bajke

Marija Majerova
Robinzonka

Makedonski pisci djeci

Josip Vandot
Kekec nad samotnim ponorom

Charles Perrault
Bajke

Mato Lovrak
Devetorica hrabrih

Krišan Čandar
Preokrenuto drvo

Mihail Zoščenko
Priče za djecu

William Saroyan
Tata, ti si lud

William Saroyan
Mama, volim te

Perzijske bajke

Braća Grimm
Bajke

Milan Šega
Čarobni ključić

Vesna Parun
Tuga i radost šume

Knjiga radosti I

Danko Oblak
Modri prozori

Josip Vandot
Kekec na vučjem tragu

Erich Kästner
Emil i detektivi

Lewis Carroll
Alica u Zemlji čudesa

Gabro Vidović
Kurir sa Psunja

Miroslav Hirtz
Priče iz prirode

Vojin Jelić
Psiću, a kako je tebi ime

Grigor Vitez
Kad bi drveće hodalo

Erich Kästner
Tonček i Točkica

Ivana Brlić-Mažuranić
Priče iz davnine

Gianni Rodari
Čipolino

Anđelka Martić
Dječak i šuma

Knjiga radosti II

Ivana Brlić-Mažuranić
Čudnovate zgode šegrta Hlapića

Astrid Lindgren
Razmo u skitnji

Milivoj Matošec
Tiki traži Neznanca

Gianni Rodari
Putovanje Plave strijele

Mato Lovrak
Zeleni otok

Vjekoslav Majer
Žuna na telefonu

Nusret Idrizović
Mrav i aždaja

France Bevk
Mali buntovnik

Braća Grimm
Priče

Felix Salten
Bambi

H. C. Andersen
Priče

H. C. Andersen
Bajke

Lewis Carroll
Alica s onu stranu ogledala

Jens Sigsgaard
Robin Hud

Vladimir Nazor
Kurir Loda

Ferenc Molnár
Junaci Pavlove ulice

Stevan Bulajić
Nebeski mornar

Aleksa Mikić
Priče o malim borcima

Oton Župančič
Ciciban

Aleksandar Popović
Tvrdoglave priče

Mato Lovrak
Vlak u snijegu

Ezopove basne

Karel Čapek
Bajke

Branka Jurca
Kućica kraj mora

Gabro Vidović
Trojica iz Male ulice

Marcel Aymé
Priče mačke na grani

Pavel Bažov
Kameni cvijet

Arkadij Gajdar
Timur i njegova četa

Milivoj Matošec
Admiralov otok

C. Collodi
Pinokio

Gianni Rodari
Đelsomino u Zemlji lažljivaca

A. Volkov
Čarobnjak iz Oza

Slavko Kolar
Na leđima delfina

W. M. Thackeray
Ruža i prsten

Desanka Maksimović
Ptice na česmi

France Bevk
Crna braća

J. Broszkiewicz
Velika, veća i najveća

Palma Katalinić
Djetinjstvo Vjetra kapetana

A. R. van der Loeff-Basenau
Lavine bjesne

Aleksej Tolstoj
Zlatni ključić

Gabro Vidović
Zatočenici Pernatog otoka

Erich Kästner
35. maj

Tone Seliškar
Družina Sinjega galeba

Fran Levstik
Pjesme za djecu

Ernest Thompson Seton
Vinipeški vuk

Ivan Cankar
Moj život

Grigor Vitez
Gdje priče rastu

Branko Ćopić
Sin Brkate čete

Vojin Jelić
Hrabriji nego igračka

Ivan Kušan
Domaća zadaća

Marcel Aymé
Druge priče mačke na grani

Ivan Kušan
Uzbuna na Zelenom Vrhu

Gustav Krklec
Majmun i naočale

Ela Peroci
Djeco, laku noć

Gianni Rodari
Telefonske priče

Grigor Vitez
Igra se nastavlja

Ratko Zvrko
Grga Čvarak

Erich Kästner
Čovječuljak

G. Parca—M. Argilli
Čavlićevi doživljaji

Felix Salten
Bambijeva djeca

Mato Lovrak
Družba Pere Kvržice

Stanislav Femenić
Puž na ljetovanju

Milivoj Matošec
Strah u Ulici lipa

Eva Maria Aab
Vjetropirka Eva

Nada Iveljić
Konjić sa zlatnim sedlom

Višnja Stahuljak
Začarani putovi

Pjesme četiri vjetra
(Izbor i prijevod Grigor Vitez)

Hans Peterson
Matija i vjeverica

Henry Winterfeld
Djevojčica iz svemira

Palma Katalinić
Pričanje Cvrčka moreplovca

Zdenka Jušić-Seunik
Vode su pjevale

Stjepan Jakševac
Vesela godina

Erich Kästner
Emil i tri blizanca

Erich Kästner
Čovječuljak i Malena

Erich Kästner
Blizanke

Jagoda Truhelka
Zlatni danci

Zvonimir Balog
Nevidljiva Iva

Dragan Lukić
Neboder C-17

M. Bjažić—Z. Furtinger
Ništa bez Božene

Sunčana Škrinjarić
Kaktus bajke

Ivan Kušan
Koko i duhovi

Blanka Dovjak-Matković
Neobična ulica

Gianni Rodari
Planeta ispunjenih želja

Mladen Kušec
Dobar dan!

Viola Wahlstedt
Aslak dječak sa Sjevera

Anđelka Martić
Vuk na Voćinskoj cesti

Mato Lovrak
Neprijatelj br. 1

H. C. Andersen
Bajke i priče

Dubravka Ugrešić
Mali plamen

Zlata Kolarić-Kišur
Moja Zlatna dolina

Ivan Kušan
Koko u Parizu

Milivoj Matošec
Veliki skitač

Zdenka Jušić-Seunik
Kupi mi vilovita konja

Antoine de Saint-Exupéry
Mali princ

Vlatko Šarić
Miško

Sunčana Škrinjarić
Dva smijeha

Gabro Vidović
Bjelkan

Astrid Lindgren
Pipi Duga Čarapa

Zvonimir Balog
Ja magarac

Gernet-Jagdfeljd
Katja i krokodil

Stanislav Femenić
Krijesnice

Mladen Kušec
Volim te

Božena Loborec
Četiri dječaka i jedan pas

Blanka Dovjak-Matković
Priče iz Dubrave

Luko Paljetak
Miševi i mačke naglavačke

Drago Ivanišević
Mali, ne maline

Ivan Kušan
Lažeš, Melita

Sunčana Škrinjarić
Zmaj od stakla

Mladen Kušec
Plavi kaputić

Josip Barković
Zeleni dječak

Danko Oblak
Zelena patrola

Višnja Stahuljak
Kućica sa crvenim šeširom

Nada Iveljić
Dobro lice

Gianni Rodari
Torta na nebu

Milivoj Matošec
Dječak sa Sutle

Zvonimir Milčec
Zvižduk s Bukovca

Iris Supek
Trepavice Skitalice

Nikola Pulić
Dolina zečeva

Dubravka Ugrešić
Filip i Srećica

Branko Hribar
Adam Vučjak

Ivan Kušan
Tajanstveni dječak

Pajo Kanižaj
Šarabara

Edmondo de Amicis
Srce

Danko Oblak
Na tragu

Kazimir Klarić
Mrnjau, grizu me

Sunčana Škrinjarić
Svaštara

Anđelka Martić
Djedica pričalo i čarobni vrutak

Zvonimir Golob
Čemu služe roditelji

Frank L. Baum
Čarobnjak iz Oza

Miroslav Antić
Prva ljubav

Gligor Popovski
Mornar Nep

Leopold Suhodolčan
Sakriveni dnevnik

Dragan Lukić
Tri gusketara

Marino Zurl
Mama, kome on to priča

Boro Pavlović
Lipa

Milivoj Matošec
Pustolovina u dimnjaku

Pero Zlatar
Otključani globus

Anton Ingolič
Potopljena galija

Nada Iveljić
Zvijezda na krovu

Toma Podrug
Od Solina do Solina

James Thurber
Trinaest satova i čudesno A

Dobrica Erić
Slavuj i sunce

Miroslav Antić
Garavi sokak

Dragan Božić
Kad se pojavi crveni konj

Anđelka Martić
Šašavi dan

Danko Oblak
Ježek

Miloš Macourek
6000 budilica

Slavko Pregl
Velika pustolovina

Zvonimir Balog
Zlatna nit

Stanislav Femenić
Tikva s nosom

Dušan Radović
Igre i igračke

Branko Ćopić
Orlovi rano lete

Hrvoje Hitrec
Eko Eko

Zlatko Krilić
Prvi sudar

E. B. White
Paukova mreža

Grozdana Olujić
Sedefna ruža

Jevrem Brković
Bašta starca Radosava

Mira Alečković
Ne mogu bez snova

Arsen Diklić
Ne okreći se sine

Svetlana Makarovič
Mišica spava

Zlatko Krilić
Čudnovata istina

Josip Pavičić
Poletarci

Klára Fehér
Imat ću svoj otok
Indijančev vrt

Likovni urednik
Irislav Meštrović

Tehnički urednik
Zlatko Klinger

Korektori
Marija Molnar i Sefija Ibrahimpašić

Izdavačko knjižarska
radna organizacija
Mladost
Zagreb, Ilica 30

Za izdavača
Branko Juričević

mladost